

UTDANNING

5

10. MARS 2017

utdanningsnytt.no

Elevene
som henger
høyst

Knut Hovland
Ansvarlig redaktør
kh@utdanningsnytt.no

Harald F. Wollebæk
Sjef for nett, desk og layout
hw@utdanningsnytt.no

Paal Svendsen
Nettredaktør
ps@utdanningsnytt.no

Ylva Törngren
Deskjournalist
yt@utdanningsnytt.no

Sonja Holterman
Journalist
sh@utdanningsnytt.no

Jørgen Jelstad
Journalist
jj@utdanningsnytt.no

Kirsten Ropeid
Journalist
kr@utdanningsnytt.no

Marianne Ruud
Journalist
mr@utdanningsnytt.no

Kari Oliv Vedvik
Journalist
kov@utdanningsnytt.no

Inger Stenvoll
Presentasjonsjournalist
is@utdanningsnytt.no

Tore Magne Gundersen
Presentasjonsjournalist
tmg@utdanningsnytt.no

Ståle Johnsen
Bokansvarlig/korrekturleser
sj@utdanningsnytt.no

Synnøve Maa
Markedssjef
sm@utdanningsnytt.no

Randi Skaugrud
Markedskonsulent
rs@utdanningsnytt.no

Hilde Aalborg
Markedskonsulent
ha@utdanningsnytt.no

Anita Ruud
Markedskonsulent
ar@utdanningsnytt.no

Linda Sjødal
Markedskonsulent
ls@utdanningsnytt.no

5

10. MARS 2017

utdanningsnytt.no

Innhold

10

● Hovedsaken: VERKTØY FOR GODE RELASJONER

Ved lla skole i Trondheim jobber de ansatte i hele skoleløpet for å skape gode relasjoner. Blant annet hilser lærerne på hver elev hver morgen. Her ser vi lærer Silje Hansen hilse på (fra v.) Bana M. M. Alnousayrat og Precious Angel Barro.

● Frisonen 29

På fritiden holder Jørgen Knutsen orden på Kanarifuglenes historie.

● Aktuell bok 30

«Det medfødte språket» av Noam Chomsky, verdens mest siterte forsker, foreligger endelig i norsk språkdrakt.

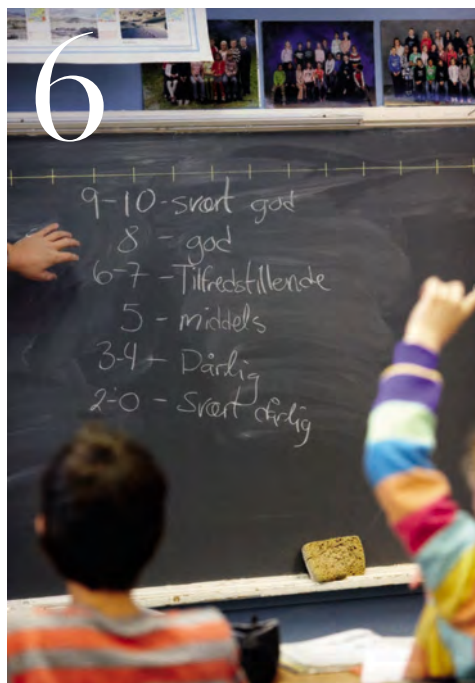
Innhold

Aktuelt	4	Innspill	32
Aktuelt navn	9	Debatt	38
Hovedsaken	10	Kronikk	44
Reportasje	18	Stilling/kurs	48
Friminutt	28	Minneord	54
Frisonen	29	Lov og rett	55
På tavla	30	Fra forbundet	56

6

● Gullunger og andre unger

Fire av ti lærere oppgir at de har hatt en yndlings-elev, annenhver lærer at de har mislikt en elev. Det viser en undersøkelse Opinion har gjennomført blant lærere og barnehagelærere på oppdrag fra bladene Utdanning, Yrke og Første steg.

Utdanning på nettet

I Utdannings nettutgave finner du blant annet løpende nyhetsdekning og debatt, utgaver av bladet i pdf-format og som eblad, samt informasjon om utgivelser: utdanningsnytt.no

Alene til Norge for 16 år siden

– Uansett hvor du er i verden, lær deg språket de snakker der. Du blir ensom uten språk, sier Horat Ayarmal om sine erfaringer som ung flyktning.

Kronikk

Vi trenger hverandre, trenger at noen blir glad for å se oss, er glad i oss, at vi betyr noe for andre, uavhengig av suksess, popularitet eller status, skriver Grete Lillian Moen i kronikken «Uten andre er du ingenting».

UTDANNING

Utgitt av Utdanningsforbundet
Oahppolihttu

Besøksadresse

Utdanningsforbundet,
Hausmanns gate 17, Oslo
Telefon: 24 14 20 00

Postadresse

Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo

e-postadresse

redaksjonen@utdanningsnytt.no

Godkjent opplagstall

Per 1. halvår 2016: 163.911
issn: 1502-9778

Design

Itera Gazette

Dette produktet er trykket etter svært strenge miljøkrav. Det er svanemerket og 100 % resirkulerbart.

Trykk:

Sörmlands Printing Solution
www.sormlandsprinting.se

Abonnementsservice

Medlemmer av Utdanningsforbundet melder adresseforandringer til medlemsregisteret. E-postadresse: medlem@utdanningsforbundet.no

Medlem av

Fagpressen

Utdanning redigeres etter Redaktørplakaten og Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk. Den som likevel føler seg urettmessig rammet, oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg, PFU, behandler klager mot pressen. PFUs adresse er Rådhusgt. 17, Pb 46 Sentrum, 0101 Oslo Telefon 22 40 50 40.

Forsidebildet

Foto: Geir Dokken/
Kari Oliv Vedvik

Leder Steffen Handal

1. nestleder Terje Skyvulstad

2. nestleder Hege Valås

Sekretariatssjef Lars Erik Wærstad

Leder

Knut Hovland | Ansvarlig redaktør

Klart for tøffe tak i tariffoppgjøret

Tariffoppgjøret i 2017 er et mellomoppgjør som normalt ikke utløser den helt store dramatikken. Det kan bli tøft nok likevel. Partene er i ferd med å posisjonere seg før oppgjøret starter, først i privat sektor og deretter i offentlig sektor. Da tallene fra Teknisk beregningsutvalg (TBU) som viste real-lønnsnedgang i 2016 ble presentert nylig, kom det sterke og tydelige meldinger fra fagbevegelsen. Dette kan ikke fortsette, vi vil ikke akseptere flere oppgjør som reelt sett går i minus, var budskapet fra både Unio og LO. I fjor ble nedgangen på 1,2 prosent. Det er det lenge siden arbeidstakerne i Norge har opplevd.

Leder i Unio og tidligere leder i Utdanningsforbundet, Ragnhild Lied, formulerte det slik: – I oppgjøret nå må vi tilbake til en normal lønnsutvikling der arbeidstakerne får sin del av verdiskapingen. Det er ikke snakk om å gå inn i nok et oppgjør som går i null eller ender med reallønnsnedgang. LO-leder Gerd Kristiansen hadde det samme budskapet, men viste samtidig til at reallønnsutviklingen framover trolig ikke kan bli på samme nivå som den var fram til 2015. Fra Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) er signalene som de alltid er, enten det går bra, litt mindre bra eller dårlig: – Norge er fortsatt i en krevende omstilling. Den viktigste jobben nå er å beholde og skape nye arbeidsplasser. Derfor må årets lønnsoppgjør være ytterst moderat, sa NHO-direktør Nina Melsom til NTB.

Det som NHO ikke er så opptatt av, men som mange andre har pekt på betydningen av, er at forskjellene i Norge har økt relativt kraftig de siste årene. Ikke bare under den sittende regjeringen, men også i årene med rødgrønn regjering. Offisielt sier representanter fra de fleste politiske partiene at de er opptatt av å utjevne forskjeller, men i praksis skjer det motsatte. Det bidrar til å undergrave den solidariteten som på så mange måter har preget det norske samfunnet i flere tiår. Vi liker å snakke om Norge som et land med relativt små forskjeller, men virkeligheten er blitt en annen. Den utviklingen bør nå komme over på et annet spor.

Barnehagelærere og lærere er ikke blant gruppene som stikker av med de store inntektene her i landet. I enkelte oppgjør har det riktignok gått bra, men fortsatt er lønnsnivået ikke mye å rope hurra for. Ingen satser på en jobb i barnehage eller skole for å bli rike. Likevel er det viktig at både barnehagelærere og lærere blir prioritert i oppgjørene som kommer. Ikke minst for å sikre rekrutteringen til disse yrkene, som både regjeringen og mange andre snakker så varmt om.

Knut Hovland

Helse

Helsedirektøren:

Få helse og mestring inn i læreplanen

Helsedirektørens klare råd til kunnskapsministeren er å legge mye vekt på helse og mestring i de nye læreplanene for skolen. Han mener Norge ikke kan fortsette å ha det høyeste frafallet i videregående i Nord-Europa.

TEKST OG FOTO Jørgen Jelstad | jj@utdanningsnytt.no

23. februar la direktøren i Helsedirektoratet, Bjørn Guldvog, fram årets helsetall. Han valgte da frafall i videregående som sentralt tema i sin tale.

– Det som bekymrer meg aller mest, er at en femtedel av de unge faller fra i videregående skole. De kommer aldri gjennom skoleløpet og faller helt utenfor. Det har store helsekonsekvenser videre i livet, sier Guldvog.

God utdanning gir god helse

Han peker blant annet på økt risiko for psykiske lidelser og kroniske sykdommer.

– Vi vet at utdanning spiller stor rolle for sosial ulikhet. Jo bedre utdanning du har, jo bedre helse har du. Konsekvensene av å ha lav utdanning er ganske store i Norge sammenlignet med mange andre land, sier Guldvog til bladet Utdanning.

Uføretallene viser også en dobling i antall unge uføre under 29 år siden 2007. Antallet er nå drøyt 13.000 unge uføre. Helsedirektøren pekte på at

Fagskolene

Full oppslutning om studiepoeng

● Samtlige partier i utdanningskomiteen på Stortinget går inn for at fagskolestudenter skal få studiepoeng. Det er klart etter at Arbeiderpartiet har gitt sin tilslutning til forslaget 17. februar.

– Det er behov for mer medvirkning fra de unge for å finne løsninger, sier helsedirektør Bjørn Guldvog.

unge sliter med stress og psykiske symptomer.

– Hvis du skal gi ett råd til kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen, hva vil det være?

– Det vil være å legge mye vekt på helse og mestring i arbeidet med nye læreplaner for skoleverket, sier Guldvog.

Regjeringen utarbeider nye læreplaner for skolen. De ønsker folkehelse og livsmestring som ett av tre nye tverrfaglige tema.

Medvirkning fra ungdommen

Frafallet i videregående har ligget nokså stabilt gjennom 23 år med målinger. En rekke regjeringer har forsøkt seg med tiltak, men lite ser ut til å fungere.

– Vi må tenke annerledes om hvordan vi møter de unge i disse situasjonene. Det er behov for mer medvirkning fra de unge, hvor de er med å designe løsningene for hvordan vi som samfunn skal legge til rette for at alle kommer ut av skoleløpet og er kvalifisert for noe, sier Guldvog.

Han ønsker enda tettere samarbeid mellom sko-

lene, helsesystemet og Nav for å forebygge frafall.

– Men tiltakene bør kanskje settes inn før ungdommene er i videregående?

– Ja, det er helt opplagt. Det viktigste er barneårene, det jobbes det godt med på mange nivåer. Men når den unge står der som 13-14-åring og til tross for alt dette arbeidet likevel ikke klarer å delta i fellesskapet, må vi gjøre alt vi kan for å gi ham en ny sjanse. Og da er det kanskje andre typer tiltak vi må finne, sier Guldvog.

Søvnmangel

Tallene viser også at ungdom i alderen 16 til 19 år nå i gjennomsnitt sover to timer mindre enn de anbefalte åtte-ti timene hver natt.

– Det kan ha store konsekvenser, for hjernen er i stor utvikling i denne perioden. Søvn påvirker også utviklingen av mange lidelser, sier Guldvog.

Han mener de unge må beskyttes mot alle søvnforstyrrelsene.

– Vi må hjelpe de unge å sette grenser, slik at de får søvnen de har behov for, sier Guldvog.

MEST LEST:

- Slik takler du barn du ikke liker
- - Å være aktivt deltakende i leken betyr ikke å gå crazy bananas i lekestativet
- Annenhver lærer har mislikt en elev
- Annenhver ansatt i barnehagen har favorittbarn
- Utvalgte skoler i Oslo får ekstra lærere
- Det blir flere av de omdiskuterte superlærerne

Gikk du
glipp av
denne?

Slik takler du barn du ikke liker

Annenhver barnehagelærer har et favorittbarn, og tre av ti har mislikt et barn i jobbsammenheng, viser en ny undersøkelse gjort av Opinion for Utdanning, Første steg og Yrke. Barnehagelærer Peter Boysen har løsningen på hvordan du kan jobbe med favorittbarn og barn du ikke liker.

Utdanningsnytt.no/010317

● Lønnsoppgjøret 2017

Vil ha felles front mot reallønnsnedgang

Skolenes landsforbund mener arbeidstakerorganisasjonene må stå sammen som en hard vegg for å stoppe reallønnsnedgangen. Unios leder sier også det er uaktuelt med et nytt nulloppgjør.

TEKST Jørgen Jelstad | jj@utdanningsnytt.no

Tallene fra Teknisk beregningsutvalg (TBU) viste at reallønna falt med 1,2 prosent i fjor. Det ble karakterisert som en betydelig reallønnsnedgang for mange av TBU-leder Ådne Cap-pelen, da han la fram tallene 20. februar.

- Reallønnsnedgangen som nå er dokumentert, må bare stoppes, sier forbundsleder i Skolenes landsforbund, Anne Finborud, til Utdanning. Hun er dermed i samme båt som Fagforbundet og Unio som har sagt klart ifra om at et nytt nulloppgjør er uaktuelt.

- Nå må vi tilbake til en normal lønnsutvikling der arbeidstakerne får sin del av verdiskapingen. Det er ikke snakk om å gå inn i nok et oppgjør som går i null eller ender med reallønnsnedgang, sa Unio-leder Ragnhild Lied til ANB.

LO-leder Gerd Kristiansen varslers det samme.

- Selv om vi ikke ser for oss en reallønnsutvikling på samme nivå som fram til 2015, kan vi ikke akseptere reallønnsnedgang flere år på rad, sa LO-lederen på representantskapsmøtet ifølge NTB.

- Må holde sammen

Finborud sier et mellomoppgjør gir liten mulighet til å ta tak i de store tariffspørsmålene, og at det i dette oppgjøret ikke vil være forhåpninger om å få tatt grep knyttet til etterslepet i lønnsutviklingen for undervisningsansatte.

- Fokuset i lønnsoppgjøret må være å stoppe reallønnsnedgangen, sier Anne Finborud. FOTO BO MATHISEN/SKOLENES LANDSFORBUND.

- Fokuset må være å stoppe reallønnsnedgangen og ha argumenter for at det også er noe arbeidsgiver vil være tjent med, sier Finborud.

- Tror du at arbeidstakerorganisasjonene får motparten med på det?

- Uttalelser i mediene tyder på at vi ikke gjør det. Men dette må være en hard vegg som vi på vår side av bordet holder sammen om.

Finborud er også opptatt av debatten om mulige endringer i hvordan Statistisk sentralbyrå (SSB) skal jobbe framover. Det kan medføre store kutt i antall forskerstilling, noe fagforeningene er redd vil påvirke arbeidet med lønnsstatistikken.

- Jeg frykter at interesser er ute

etter å svekke tilliten til statistikkgrunnlaget fra SSB, sier Finborud.

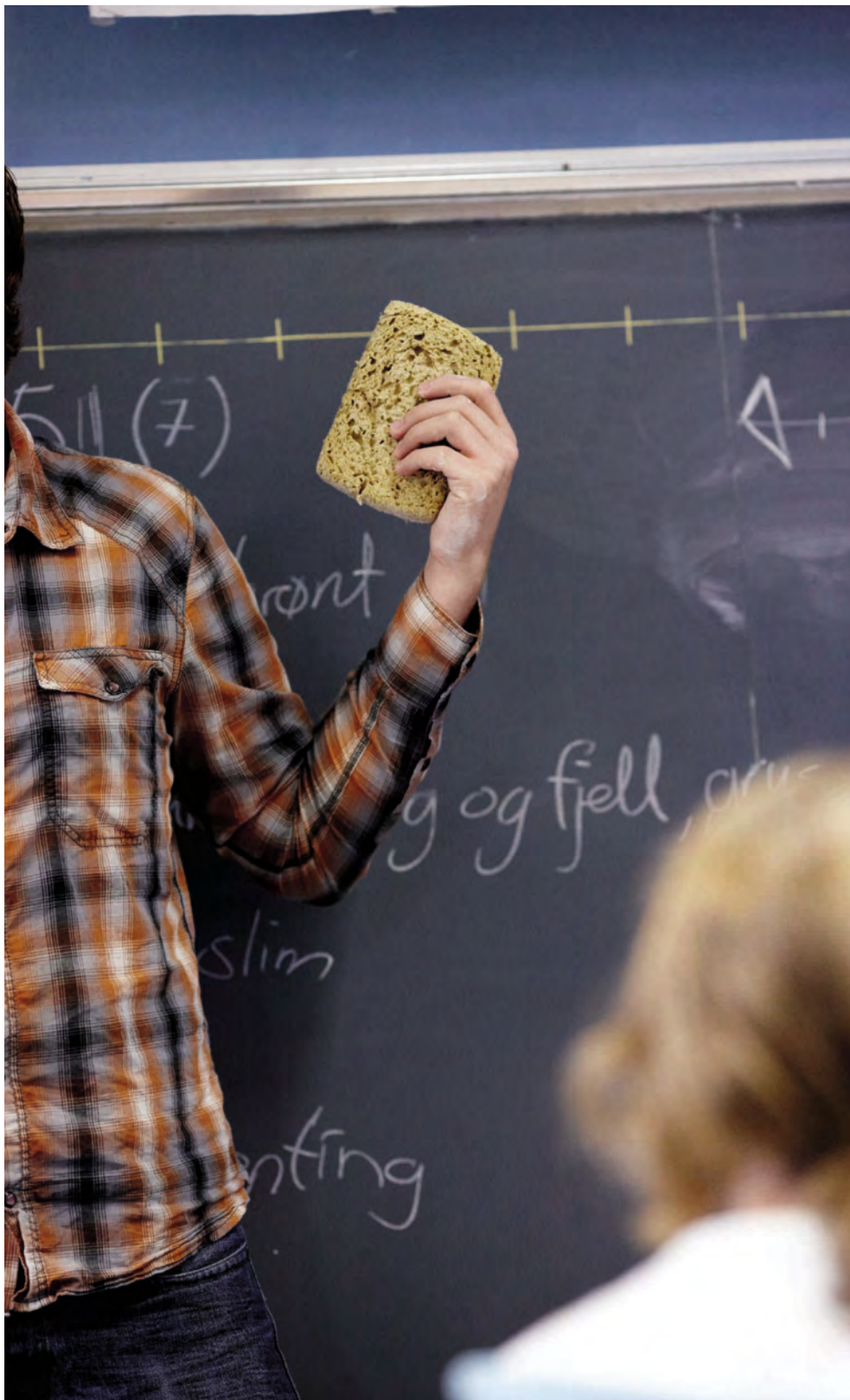
SSB-direktør Christine Meyer har svart med å forsikre om at arbeidet til TBU ikke vil bli påvirket av eventuelle endringer i SSB.

Vil ha moderasjon

Arbeidsgiverorganisasjonen NHO peker på behovet for moderasjon også i årets lønnsoppgjør.

- Norge er fortsatt i en krevende omstilling. Den viktigste jobben nå er å beholde og skape nye arbeidsplasser. Derfor må årets lønnsoppgjør være ytterst moderat, sa Nina Mel-som, direktør for tariff og medlems-tjenester i NHO, til NTB da tallene fra TBU ble lagt fram.

● **Relasjoner mellom lærer og elev**

Annenhver

– Det er ikke alltid kjemien stemmer, og noen elever kan det være vanskelig å like. Det er derfor viktig med kvalifiserte og profesjonelle lærere i barnehage og skole som vet hvordan de skal takle slike følelser, sier forsker Terje Ogden.

TEKST Kari Oliv Vedvik | kov@utdanningsnytt.no

Opinion har gjennomført en undersøkelse blant lærere og barnehagelærere på oppdrag fra bladene Utdanning, Yrke og Første steg. I undersøkelsen oppgir annenhver lærer at de har opplevd å mislike en elev. Forsker og forskningsdirektør ved Atferdssenteret, Terje Ogden, har fått seg forelagt funnene.

– Det er høyst menneskelig å mislike noen, og det er flott at lærere er åpne om at de gjør det. Det eneste som er bemerkelsesverdig, er at det ikke er flere. Det er ikke alltid at kjemien stemmer, og noen elever kan det være vanskelig å like.

Lærernes yndlinger

Fire av ti lærere oppgir at de har hatt en yndlingselev.

– Hvis det å ha yndlingselev betyr at noen får positiv forskjellsbehandling, er det uheldig. Å være yndlingselev kan føre til at man blir utstøtt og marginalisert av de andre elevene. Elever merker fort hvis lærere forskjellsbehandler noen. En profesjonell lærer vil være seg bevisst at han liker noen bedre enn andre og sørge for at det ikke får noen praktiske utslag, sier Ogden.

– Det kan virke som dette er et litt tabubelagt område. Er du overrasket over svarene?

– Det er positivt at mange innrømmer at de liker

40 prosent av lærerne svarer de har hatt en favorittelev, mens halvparten oppgir å ha mislikt en elev. Det går fram av en undersøkelse Opinion har utført på vegne av bladene Utdanning, Yrke og Første steg.

ILL. FOTO ERIK M. SUNDT

lærere har mislikt en elev

eller misliker elever og barn. Temaet er viktig og bør få økt oppmerksomhet.

– De fleste trodde at de behandlet alle likt, uavhengig av om de mislikte eller hadde favoritter. Tror du det er sånn?

– Hvis det er slik, er det betryggende. Men det kan være vanskelig å være objektiv når en svarer. For å være sikker på at det er sånn, er det smart at andre observerer en når en underviser og ser på om en blir mer begeistret over eller sint på enkelte elever.

– Hva bør ledelsen ved den enkelte skole gjøre?

– Følge med. Er det for eksempel et barns navn som blir nevnt ofte, bør en ta det opp, slik at det ikke blir en kollektiv oppfatning om dette barnet, enten det er med positivt eller negativt fortegn. Forskjellsbehandling bør være tema i lærersamarbeidet.

– 75 prosent snakket fortrolig med en kollega om situasjonen. Hva synes du om det?

– Det er et godt tegn at majoriteten av lærerne er oppmerksomme på forholdet, og ved å snakke med kolleger kan det være lettere å unngå utilsikket forskjellsbehandling.

Favorittbarn i barnehagen

– Barnehagelærerne svarte nesten likt, halvparten hadde hatt et favorittbarn, men bare tre av ti sier at de har mislikt et barn i jobbsammenheng. Hva kan forskjellen komme av?

– Sett i forhold til skolelærere kan dette være et uttrykk for at det kan være flere konfliktpunkter mellom lærer og elev i skolen enn i barnehagen, sier Ogden.

– Flere barnehagelærere enn lærere innrømmet at de nok ikke behandlet barn de likte/mislikte på samme måte, litt over halvparten svarte det. Hva tenker du om det?

– Det er bekymringsfullt, og kan bidra til at det oppstår konflikter eller at barn utvikler et dårlig selvbilde. Det avgjørende er hvor alvorlig og konsekvent den negative forskjellsbehandlingen er.

– Hele 90 prosent av barnehagelærerne ville ha snakket med en kollega hvis de hadde opplevd å mislike et barn. Mens 65 prosent av dem som hadde favoritter, hadde gjort det samme. Er det bra?

– Ja, det er positivt at de snakker med kollegaer om dette, noe som kan bidra til at de får korrektinger og blir oppmerksomme på at de misliker barn. Det kan bli et problem hvis kollegaen støtter opp-

Forskningsdirektør Terje Ogden mener det er viktig å diskutere profesjonelt hvordan en håndterer høyst menneskelige følelser som å like eller mislike et barn eller en elev.

ARKIVFOTO JØRGEN JELSTAD

fatningen om at barnet er vanskelig eller vanskelig å like. Da kan forskjellsbehandlingen gripe om seg. Vi må forvente at de som jobber i barnehage, har forståelse for at dette ikke må gi seg praktiske utslag, sier Ogden.

– Arbeid med mennesker krever profesjonalitet

– Alle skal møte lærere som vil dem vel, sier kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen.

Vi har forelagt funnene i undersøkelsen for kunnskapsministeren. Han har følgende kommentar:

– Å arbeide med mennesker krever profesjonalitet. Det er klart at lærere vil kunne møte barn og elever de må jobbe ekstra for å finne ut av hvordan de skal håndtere – eller at barn har en atferd man ikke liker. Men det er ikke akseptabelt at lærere viser barn og elever at de ikke «liker» dem. Dette er problemstillinger som lærerne skal være bevis-

ste på, og som bør kunne drøftes i profesjonsfellesskapet, sier Røe Isaksen.

Kunnskapsministeren viser til formålsparagrafen i både barnehageloven og opplæringsloven. Der står det at alle barn og elever skal møtes med tillit og respekt. Det står også at opplæringen skal bygge på verdier som nestekjærlighet, likeverd og solidaritet.

– De voksne må være forbilder for barna og elevene. Det betyr at alle barn og elever skal møte lærere som vil dem vel, som respekterer dem, som bryr seg om dem og som lytter og viser forståelse, sier kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen.

● Favoritter

466 lærere i barnehage og skole deltok.

3 av 10 av dem som jobber i barnehage, har mislikt et barn i jobbsammenheng.

46 prosent har hatt et favorittbarn i barnehagen.

50 prosent av lærerne i skolen har mislikt en elev.

4 av 10 lærere har hatt en yndlingselev.

Undersøkelsen er gjennomført av Opinion på oppdrag fra Utdanning, Yrke og Første Steg

Svømming

Bassengene fylles med barnehagebarn

Tusenvis av barnehagebarn lærer nå å svømme gjennom en statlig støtteordning. Fylkesmannen i Nordland sier pengene ikke strekker til for å dekke behovet.

TEKST Jørgen Jelstad | jj@utdanningsnytt.no og
Paal Svendsen | ps@utdanningsnytt.no

– Vi har lært å ta salto i vannet, sier Rania.
– Og å stå opp ned, sier David og kaster seg bakover så vannet spruter i Nadderudhallen i Bærum kommune i Akershus.

De går i Jongskollen barnehage, en av barnehagene som har benyttet statlige midler til svømmeopplæring. I fjor ble det bevilget rundt 25 millioner kroner til barnehager som ønsket å tilby barna vanntilvenning. I år er potten økt til rundt 36 millioner kroner.

– Barn som aldri har vært i en svømmehall før, dykker og leker i vannet nå, sier styrer i Jongskollen barnehage, Trude Stensrud.

De vil søke støtte også i år.

Fylkesmennene behandler søknadene og forvalter midlene. En oversikt fra Utdanningsdirektoratet viser at totalt sett ble bare en halv million kroner av de 25 millionene ikke delt ut i fjor.

– Behovet fra barnehagene er større enn midlene fra staten, sier Monja Myreng hos Fylkesmannen i Nordland til Utdanning.

Fylket fikk en halv million kroner i ekstrabevilgning i fjor utover 850.000 kroner i første runde. I Nordland søker flere private barnehager enn kommunale. Søknadsfristen for 2017 gikk ut 15. februar.

– Det var lurt at man åpnet for at barnehagene

Venstre-politiker Abid Raja vil jobbe for å øke potten til svømming for barnehagebarn fra 36 til 50 millioner kroner neste år. Han og kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen følger med barna i Jongskollen barnehage.

FOTO JØRGEN JELSTAD

kunne søke direkte. Da vokste søkerbunken, sier Myreng.

– Jo yngre, jo bedre

Venstre-politiker Abid Raja har vært en av de fremste pådriverne for å få gjennomslag for ordningen i budsjettforhandlingene med regjeringen. Etter flere drukningsulykker våren 2014 samlet han svømmeorganisasjoner og politikere for å diskutere tiltak. Raja sier tallene viste at mens kun halvparten av norske barn er svømmedyktige, er tilsvarende tall i nabolandene over 90 prosent.

– Vi måtte gjøre noe. Svømmeorganisasjonene sa at jo yngre barn er, jo lettere er det å lære dem å svømme, sier Raja.

Dermed ble det en prøveordning i 2015 med 10 millioner kroner, som senere er blitt utvidet.

– Svømmeforbundets tall viser at i fjor lærte rundt femten tusen barn seg å svømme via ordningen. I år vil det gjelde tjue tusen barn, sier Raja.

Han har varslet kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen om at hvis regjeringen holder makten etter valget, må potten opp til femti millioner.

– Vi skal fortsette å øke denne potten, for vi ser at det har effekt, sier Raja.

Røe Isaksen har ingen planer om å skrinlegge ordningen: – Jeg kan ikke love at dette blir en fast ordning for alle, men vi vil ha det som en søknadsordning så lenge vi kan, sier han.

Svømming i barnehager

> Tilskuddet skal bidra til at barn i alderen 4–6 år får bedre svømmeferdigheter og blir tryggere i vann.

> Kommuner, frivillige organisasjoner og barnehager kan søke.

> Fylkesmennene lyser ut midlene. Søknad sendes til Fylkesmannen i ditt fylke.

> I 2017 er tilskuddssatsen 1.750 kroner per barn. Kilde: Utdanningsdirektoratet.

Ny nasjonal ordning

Staten skal presse kommunene til bedre veiledning av nyutdannede lærere

● Stortinget vedtok 23. februar at det blir laget nasjonale rammer for veiledning av nyutdannede lærere. Kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen (H) vil innkalle partene til møte for å sette i gang arbeidet.

– Det er ikke godt nok at bare seks av ti nyutdannede lærere sier de får eller har fått veiledning, sa kunnskapsministeren under stortingsbehandlingen. Han er glad for at alle partiene stiller seg bak ønsket om en bedre veiledningsordning.

Aktuelt navn

Han slår arbeidsneven i litteraturen

Jan Kristoffer Dale er innstilt til Tarjei Vesaas' debutantpris for «Arbeidsnever», ei novellesamling om arbeidsfolk, og lover å melde seg inn i Pedagogstudentene.

TEKST Kirsten Ropeid | kr@utdanningsnytt.no

FOTO Kjersti Sletteskog

● Jan Kristoffer Dale (33)

Hvem

Forfatter, barnehagelærerstudent, ringevikar i barnehage

Aktuell

En av tre som er nominert til Tarjei Vesaas' debutantpris. Debuterte i høst med novellesamlinga «Arbeidsnever». Her skildrer han mennesker uten utdanning og fast arbeidskontrakt fra hjemkommunen sin, Froland i Aust-Agder.

Ordet arbeiderklasse brukes ikke ofte i norsk samtidslitteratur, i hvert fall ikke uten en viss sosiologisk distanse. Men du bruker det. Har du vært redd for å bli oppfatta som gammeldags?

Jeg er overraska over at ei bok om arbeidskarer på bygda har fått slik oppmerksomhet. Men jeg tenker ikke at klassehierarkier er gammeldags. Tvert om, de lever i beste velgående. Vi må snakke om det, for ikke å glemme det. Siden det stort sett er middelklassen som snakker, snakkes det for lite om arbeiderklassen. Ordet arbeiderlitteratur, derimot, synes jeg høres gammelmodig ut.

Er ikke problemet at arbeiderklassen er blitt til arbeidsløsklassen?

Arbeiderklassen har gått på en smell. De ufaglærte sliter mest, de må ta det arbeidet de får og kan ikke stille krav. Jeg holdt på slik sjøl i mange år og jobba der jeg slapp til. Til slutt fikk jeg fast jobb på bryggeri, men etter ett år blei det nedbemanning og oppsigelse.

Er det en sammenheng mellom din interesse for dem som er nederst på den sosiale rangstigen og dem som er minst helt konkret, altså barna?

Helt klart! Men jeg så det ikke før jeg kom meg inn i barnehagen. Kjæresten min er barnehagelærer, og hele tida mens jeg slet i arbeidslivet, har hun sagt jeg ville passe i yrket. Nå innser jeg at hun har rett. Jeg er andre året i fireårig deltids barnehagelærerutdanning. Det gir meg både utdanning og tid til skriving og noe jobbing i barnehage. Kjempefint!

Det blir kanskje barnelitteratur med tida?

Jeg tuller med tanken.

Du får holde en skoletime for det norske folk. Hva skal den handle om?

Respekt. Vi kan ikke ha det slik at folk skammer

seg over å sitte bak et kassaapparat. Mora mi er renholder, og hun opplever at hun er på bønn. Vi må slutte å være så opphengt i egen prestisje og sjølrealisering. I stedet for å rangere hverandre må vi respektere hverandre.

Hvilken kjent person ville du hatt til lærer?

Den amerikanske professoren Noam Chomsky, som er en av de aller mest framtrepende samfunnskritikerne i amerikansk politikk. Han er også svært berømt som lingvist, men jeg er framfor alt opptatt av hans skildringer av maktstrukturer. Jens Bjørneboe hadde også vært en spennende lærer.

Hvilken bok har du ikke fått lest?

En av dem er i hvert fall «Moby Dick» av Herman Melville, fra ei hvalfangerskute i 1850-åra.

Hva for lag og foreninger er du medlem av?

Ingen. Jeg var medlem av Norsk nærings- og nytelsesmiddelarbeiderforbund mens jeg jobba på bryggeri. Og jeg skal melde meg inn i Pedagogstudentene. Men med min innstilling til hierarkier er det vanskelig å være medlem av foreninger med lederskap og rangordning. Derfor kan jeg heller ikke være medlem av noe politisk parti.

Har du likevel en favorittpolitiker?

Det må bli Bjørnar Moxness. Han snakker om sosiale forskjeller, og han er direkte, ærlig og engasjert.

Hva gjør du får å få ut frustrasjon?

Jeg er dårlig til det. Jeg veit at om jeg kommer meg opp på ei tredemølle og løper en stund, så hjelper det. Men som oftest går jeg i kjelleren og lar frustrasjonen ta meg.

«Arbeiderklassen har gått på en smell.»

Hovedsaken
RELASJONER

– Vi har ikke
problembarn

Ila skoles praksis har vakt oppsikt.
Til og med dronningen har vært på
besøk og kronet deres innsats.

TEKST Kari Oliv Vedvik | kov@utdanningsnytt.no

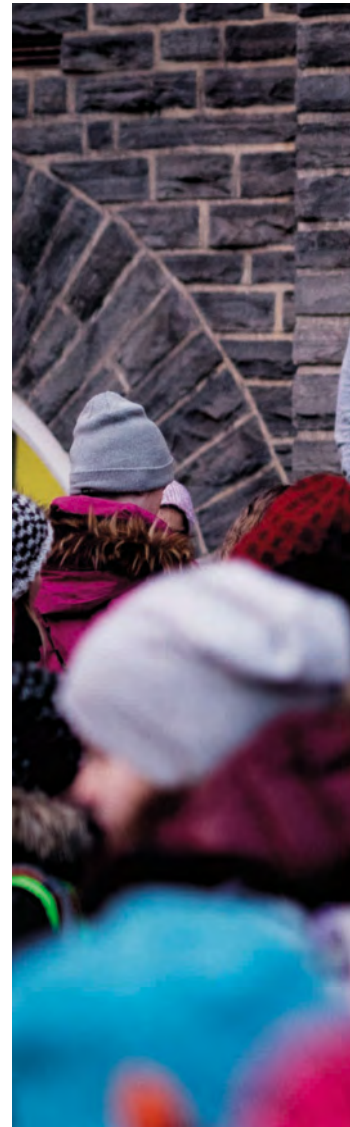
FOTO Ole Martin Wold

– **Det er elevene** som er viktige, ikke vår stolthet som lærere, sier Sille Hansen ved Ila skole i Trondheim.

Lærerne tøyser med noen elever oppe i trappen bak fotografen, som lurar på hva som skjer. (f.v.) Silje Hansen, Tina Wasshaug Wanvik, Hege Forsbak Håskjold og Astri Caroline Myrland.

FOTO KARI OLIV VEDVIK

«Hos oss finnes det ikke problembarn, men barnet kan ha en adferd som utfordrer oss.»

Astri Caroline Myrland, lærer ved Ila skole i Trondheim

Fire lærere bobler over av entusiasme. De vil fortelle om hvor kry de er av jobben og hvordan de arbeider med lærer-elev-relasjoner. Til sammen nærmere 100 år med lærerkompetanse sitter etter hvert i rommet på Ila skole i Trondheim. Utdanning og to av lærerne har pratet en stund når de to siste kommer brasende inn.

– Hei, hei! Jeg stolte på Hege. Det bør en jo ikke gjøre når det gjelder klokka, sier Tina Wasshaug Wanvik.

Latteren som runger gjennom rommet, tyder på at dette ikke er et ukjent fenomen.

– Det er lov å gjøre feil. Her er vi rausere og gavende på den fronten også, forklarer Hege Forsbak Håskjold og ler godt selv.

– Elevene mine er vant med at det av og til er en og annen feil i ukeplanen, det lever jeg fint med. Ingen er ufeilbarlige, ikke lærere heller. Det er det viktig å vise, sier Hege, som har vært ved skolen i seks år, men har over 20 års lærererfaring. Hun omfavner måten skolen jobber på, blant annet med relasjoner.

Håndhilser

Hver morgen går de ut i skolegården og henter elevene de skal undervise. Elevene har stilt opp på rekke. Sammen går de inn. Læreren stiller seg i døra og hilser på hver eneste én.

– Da må du være der med hele deg, se hver og en i øynene. Som lærer må du være på, forklarer Silje Hansen.

Deretter hilser læreren på alle morsmålspråk som finnes i klassen. Dette er en mottaksskole, så av og til blir det en god del varianter av «God dag» før undervisningen kommer i gang.

– Felles kunnskap og praksis har betydning for at vi møter elevene likt. Spesielt de som utfordrer oss mest. Hos oss finnes det ikke problembarn, men barnet kan ha en adferd som utfordrer oss, forklarer Astri Caroline Myrland, som har skrevet masteroppgave om en av metodene skolen benytter.

Elevenes interesser

Metoden hun har skrevet om, kalles «banking time».

– Det er et opplegg der en skal gi systematisk og timeplanfestet aktivitet. En må finne ut hva som interesserer eleven og spille på det.

Hun forteller om en elev som det fulgte mye feking og støy med. Han fortalte at han ville bli rockestjerne og hadde lyst til å spille trommer. Hjemme var det ikke plass til et trommesett.

– Jeg fant ut at skolen hadde et trommesett. Så jeg og han hadde avtalt tid der jeg hentet ham fra fellesstunden, og vi gikk og spilte et kvarter. Det er viktig at læreren her også er til stede, så jeg spilte andre slaginstrumenter sammen med ham. Jeg sa også ifra litt før vi skulle avslutte at det var så og så mange minutter til vi måtte gå. Etter en tid forandret han holdning. Hvis du går inn i «banking time», må du mene det, forklarer Myrland.

● Banking time

– Den amerikanske forskeren og psykologen Robert Pianta lanserte på slutten av 1990-tallet «Banking Time» som metode for relasjonsbygging.

Banking time er en metafor for en oppsamlet kapital av gode opplevelser mellom lærer og elev, og er en modell som har som mål å endre og forbedre lærer/elev-relasjonen.

Den voksne skal ikke gi instruksjoner, men følge barnets ønsker og gi oppmuntrende kommentarer.

Den voksne skal ikke tolke og vurdere barnets atferd, men understøtte det barnet gjør og sier og sette ord på dette (Pianta, 1999).

Ved Ila barneskole møter alle lærerne elevene i skolegården og følger dem inn. Elevene stiller opp klassevis før de blir fulgt inn av den læreren som skal ha dem i første time. Bak fra venstre barnevernspedagog-studentene Marius Paasche og Marie Aunaas Wik, lærer Øyvind Holmedal, lærer Silje Ursin Hansen og barne- og ungdomsarbeider Monika Solheim.

Ressursteam

Myrland er én av tre lærere som inngår i et ressursteam som bruker fire timer hver tirsdag på ulike tiltak.

– Vi kan for eksempel gå inn og ta over en klasse der en lærer er urolig for at det er noe som skjer mellom jentene uten at læreren er sikker på hva det er. Da kan læreren sitte og observere mens vi underviser, forklarer Myrland.

Skolen har mange verktøy for å jobbe systematisk med relasjoner og læring.

– Vi har blant annet en rutine for å kategorisere alle elever på trinnet, hver for oss, både lærerne og de som jobber i skolefritidsordningen. Med rødt, gult og grønt. Grønt betyr at det er ingenting å anmerke; dette går fint. Gult betyr at her kunne magesfølelsen vært bedre, mens rødt innebærer at her er det noe som ikke fungerer. Vi sammenligner og diskuterer. Da får vi noen aha-opplevelser. Som når jeg har rødt på en elev og de andre har grønt. Wow, det er jeg som kanskje ikke samhandler bra med denne eleven. Hva gjør jeg, som ikke de andre gjør? sier Hansen.

– Er dere så ærlige?

– Hvis dette skal fungere, må vi være ærlige. Det er elevene som er viktige, ikke vår stolthet som lærere, forklarer Hansen.

Respekt

Det startet for nærmere ti år siden. Skolen samarbeidet med Senter for atferdsforskning ved Universitetet i Stavanger. De jobbet med temaer som klasseledelse, relasjonsbygging, arbeid mot mobbing, aggresjon, hjernens utvikling, skole-hjem-samarbeid, organisasjonsledelse og samarbeid. Gjennom teori, refleksjonsgrupper, erfaringsdeling, veiledning og observasjon fikk de en felles forståelse av hva et godt læringsmiljø krever.

– Vi så at vi trengte å jobbe enda mer med dette. At alle lærerne ved skolen har felles kunnskap, har stor betydning for at vi møter alle elevene likt. Det inngir trygghet. Jeg har jobbet mange år i skolen, og er det en ting som aldri endrer seg, er det at barn vil ha tydelige og trygge voksne, sier Wanvik.

Ledelsen, ved rektor og prosjektleder, leder prosessene i personalgruppa, utformer planer som ble gjennomført i løpet av perioden og gjør endringer underveis når det er behov for det.

>

Sille Hansen håndhilser ved døra til klasserommet hver morgen. Men først en low-five med Said i garderoben.

Stopper uønsket adferd

Lærerne tar tak i hendelser når de skjer.

– Ja, vi tar det straks. Vi hadde noen få elever som drev med «boksflipping», sier Wanvik.

– Hva er det?

– De kaster opp en boks, flaske eller lignende slik at den spinner rundt i lufta og skal lande stående. En elev gjorde det med en melkekartong. Den sprakk, og innholdet, som var av gammel type, forpestet en hel fløy. Nå er reglene skjerpet inn: én advarsel, deretter telefon hjem. Flippingen tok mye oppmerksomhet, og de fleste elevene er lettet over at uønsket atferd fra noen få elever ikke får forstyrre dem, forklarer Wanvik.

Alle lærerne i rommet har 20 års erfaring eller mer. Når det kommer nyutdannede eller ferskere lærere, har de klare instruksjoner for hvordan de skal tas imot.

– Må utsettes for barn

En undersøkelse som Skolelederforbundet gjorde blant sine 112 rektorer våren 2016, viste at nyutdannede var flinke faglig sett, men skåret dårlig på adferdshåndtering og sosial kompetanse.

– Det er ikke så rart. Skal en lære seg å håndtere

barn, må en utsettes for barn. Vi pleier å minne hverandre om hvordan vi selv var da vi var ferske i faget. Her jobber vi i team, og det er viktig at vi får teamene til å fungere bra. Teamet skal være såpass bra at hvis jeg sier at nå må jeg ha avlastning, skjønner de andre at det må jeg, og går inn for meg, sier Hansen.

«Ila midt i verden»

Ila skole jobber gjennom hele skoleløpet med ulike tiltak for å skape gode relasjoner.

– Ofte over vi på det vi er dårlig i. Det må man for å bli bedre. Andre ganger er det godt å få vist frem det en er god i. Det gjelder for både elever og lærere, sier Wanvik.

Hvert år arrangerer de en uke der elevene kan velge på tvers av alder og fag hva de vil være med på. Det kan være alt fra å lage thaiblomster til å turne eller ha uteskole.

– Da får alle lærerne undervise i det de liker best. Som mottaksskole har vi en del morsmåls-lærere som kommer med masse nytt. Men vi andre lærerne synes jo det er topp å kunne vie oss til et fag eller et emne som vi liker godt og mestrer, sier Wanvik.

Kollegaene rundt bordet nikker.

Lærerne trekker frem at støtte fra ledelsen har stor betydning. Rektor Trude Mathisen forteller gjerne Utdanning hvor viktig hun anser det er å jobbe med relasjoner.

– Noe av opptakten til den økte satsingen på relasjonsarbeid var en felles kulturuke for hele skolen da vi ble mottaksskole. Den fikk navnet «Ila midt i verden», sier Mathisen.

Dette er en kulturuke der både norske lærere og tospråklige lærere jobber sammen for å sette lys på at vi er en skole med barn og voksne fra flere land rundt om i verden. Hensikten er at man skal få en større forståelse for hverandre og hverandres kultur.

– Når jeg for eksempel spør elevene på 7. trinn om hva de husker best fra tiden de har gått her, er kulturuken noe de trekker frem, forteller Mathisen.

– Det var noen elever som syntes at de hadde for lang ferie, de ville heller være på skolen. Da skjønner en at de trives her, og det gjør jo vi også, sier lærerne på Ila skole.

I november i fjor ble Ila skole tildelt Dronning Sonjas skolepris for sitt arbeid med likeverd og inkludering.

– Elevene liker ikke favorittelever

I tre år har forsker May Britt Drugli ved Regionalt kunnskapssenter for barn og unge ved NTNU fulgt opp 16 skoler i Trondheim, deriblant Ila skole. Prosjektet ble avsluttet våren 2016. Prosjektet heter Gode lærer-elev-relasjoner.

– **Alle vet** at gode relasjoner er viktige, men å oppnå det, er ikke alltid like enkelt. Vi begynte med å se på de fysiske utformingene. Det kunne være noe så enkelt som at søppelbøtta sto på en hensiktsmessig plass, til hvor du sto i klasserommet når du ville ha hele klassens oppmerksomhet, sier Drugli til Utdanning.

Lærerne som deltok, var delt inn i refleksjonsgrupper som hadde øvingsoppgaver mellom samlingene. I løpet av de tre årene var de innom seks hovedtemaer.

– Det temaet som flest oppfattet som nyttig, var arbeidet med de stille elevene. Hver lærer skulle velge seg ut en stille elev og prøve å få bedre kontakt med denne eleven i løpet av en måned. En skulle for eksempel forsøke å få blikkontakt og bruke navnet til eleven. En skulle ikke la seg avvise om elevene ikke ga noe tilbake i første omgang, men bruke tid på å etablere en bedre relasjon med eleven, forklarer Drugli.

– Stille elever blir ofte glemt

Ifølge lærerne er det to typer elever som utfordrer dem, de stille og de bråkete. De bråkete får som oftest oppmerksomhet, mens de stilleste ofte blir glemt.

– Ved å gi lærerne gode verktøy kan en hjelpe mange av elevene i begge disse gruppene. En må jobbe systematisk, skal en endre negative relasjoner. Av og til er det kanskje bare en liten positiv

boost med litt ekstra kontakt eller omsorg som skal til, forklarer Drugli.

Et av verktøyene som læreren lærte å bruke, er «Banking time». Kort forklart er dette et opplegg som tilbys enkelte barn som har utfordrende eller avvisende adferd. Da skal en prøve å finne en lystbetont aktivitet og utføre denne sammen med barnet til faste avtalte tider. Den voksne skal være med på aktiviteten for å styrke relasjonen dem imellom gjennom positiv kontakt og relasjonelle beskjeder.

– Dette kan kreve litt praktisk tilrettelegging å få gjennomført, men vi ser at det mange ganger gir rask adferdsendring. Hos noen har det ingen effekt. Da må en prøve andre ting. Ett knep kan være å bare bruke navnet til den eleven når han eller hun gjør noe positivt. En må stadig jobbe med kroppsspråket og være en trygg voksen.

– Favorittelever er upopulært

– *Har lærere favorittelever?*

– Når vi spør lærerne, sier de at de er profesjonelle og at de ikke har det. Men når vi spør elevene, sier de noe annet. Elevene liker ikke å være favoritt og heller ikke at lærerne har favoritter. Elever liker ikke urettferdighet.

– *Kjenner noen elever seg mislikt?*

– Der er det likedan. Elevene hører på stemmen, ser på kroppsspråket til læreren om de er likt eller ikke. En som ikke blir likt, får mindre ros og kan få

skylda for situasjoner som oppstår, ifølge elevene.

– *Er det ikke menneskelig å like noen bedre?*

– Jo, det er det. Er du en trygg lærer, kan du si det høyt og diskutere det med dine kollegaer. Ved skoler som har et godt arbeidsmiljø, vil det være greit å snakke om at en liker eller misliker enkeltelever og diskutere hvordan en jobber med seg selv når relasjonen har gått i stå. Når en lærer misliker en elev, er det et profesjonelt ansvar å jobbe med seg selv. Elever skal ikke være mislikt. Ledelsen må også delta i og være interessert i å fremme alt arbeid som styrker relasjoner, både mellom lærer og elev, men også kollegaer imellom, sier professor Drugli.

Artikler om prosjektet vil bli publisert når dataene er ferdig analysert av forskerne.

– Vi vet at det har gitt noen gode resultater. Vi håper at skolene fortsetter å bruke det de har lært og etablerer egne ressursgrupper.

– Roller blir gjerne fastlåst

Utdanning har snakket med to elever om lærer- og elevrelasjonene og hvilke erfaringer de selv har. Marie Gjosund Kleppen går siste året på Rosenborg ungdomsskole. Endre Rosseland Wasbø er i gang med første året i videregående skole, ved Trondheim Katedralskole.

– Hvis det er mange elever i klassen, er det ikke alltid at man føler seg sett. Det er jo veldig menneskelig at lærere kan gi enkeltelever mer opp-

«Når en lærer misliker en elev, er det et profesjonelt ansvar å jobbe med seg selv.»

May Britt Drugli, forsker ved Regionalt kunnskapssenter for barn og unge ved NTNU

– Et godt **klassemiljø** er essensielt, sier Marie Gjosund Kleppen.

FOTO KARI OLIV VEDVIK

Endre Rosseland Wasbø mener det er viktig å lære seg å samarbeide med ulike mennesker.

FOTO KARI OLIV VEDVIK

merksomhet, og det skjer av og til. Klassemiljøet har alt å si for trivsel og læring, sier Wasbø.

Marie Gjosund Kleppen er enig.

– Det er helt essensielt at det er et godt klassemiljø og at en føler seg sett av lærerne. Lærere må også huske at de ikke skal opptre som bestevenner til elevene, men være en voksenperson vi kan stole på, sier Kleppen.

Begge har ved overgangen til ny skole opplevd at de har fått nye klasse-sammensetninger.

– Det kan være vanskelig å reversere den rollen en har eller er blitt tildelt i klassen. En får en ny mulighet med en ny klasse. Men da jeg gikk på ungdomsskolen, måtte de bryte opp klassen jeg gikk i og sette den sammen på nytt. Det var for mye uro, og dynamikken fungerte ikke. Det trenger ikke å være mange som har motsetninger for at det virker på hele klassen. Ungdomsskolen handler også om å være populær, og det skjer mye på en gang, sier Wasbø.

Klikker på ungdomsskolen

– Jeg gleder meg til å begynne på videregående til høsten. Det går greit, men på ungdomsskole er det en del klikker og egne gjenger, sier Kleppen.

Begge er enige om at de jobber best sammen med medelever som er på omtrent samme faglige nivå som dem selv.

– Den beste medeleven er en du jobber godt sammen med, men man trenger ikke være nære venner. Sammen med gode venner kan det fort bli for morsomt å jobbe på gruppa, og da blir det lite læring, sier Endre Rosseland Wasbø.

– Det er greit om det er litt variasjon. En lærer ved å forklare andre, og det er også kjekt med noen som kan mer enn en selv, sier Kleppen.

– Vi skal jo hele livet samhandle med ulike mennesker, så elever må skoles i å komme overens med alle, sier han.

«Lærere må også huske at de ikke skal opptre som bestevenner til elevene, men være en voksenperson vi kan stole på.»

Marie Gjosund Kleppen, elev ved Rosenborg ungdomsskole

Av og til trenger en å mekle og klarlegge hva som skjer. Her tar Silje Hansen ved Ila skole en prat med noen elever.

Forskeren over

Allerede etter første feltstudie reflekterte forskeren over at hun hadde færrest observasjoner av de stilleste elevene.

Forsker Harriet Bjerrum Nielsen fulgte en skoleklasse gjennom hele skoleløpet og enda noen år, fra de startet på skolen i 1992 til de gikk ut ti år senere. Ved siste kontakt var de 23 år gamle.

– Jeg vet hvordan det går med de fleste, men de som var stillest, vet jeg minst om, forteller Nielsen, som er professor ved Senter for tverrfaglig kjønnsforskning ved Universitetet i Oslo.

Allerede etter første feltstudie reflekterte forskeren over at hun hadde færrest observasjoner av elevene som var stillest.

– Til og med jeg som var forsker og skulle sitte og observere, la mindre merke til dem som var stillest.

Utdanning har bedt Nielsen reflektere over hvordan hierarkiet i klassen utviklet seg i løpet av årene hun observerte klassen.

«Elevene må lære seg å håndtere ulikheter og kunne samhandle med hverandre uten at læreren alltid styrer alt.»

Harriet Bjerrum Nielsen,
professor ved
Senter for tverrfaglig
kjønnsforskning

rså de stille elevene

– Det var et hierarki også på barneskolen, men det var ikke så merkbart da. Da de kom på ungdomstrinnet, endret ting seg. Det ble veldig viktig å være populær.

– *Er det ikke viktig for yngre barn å være populære?*

– Ikke på samme måte. Men blir en alltid valgt sist, eller hvis ingen velger deg å være sammen med eller leke med, er det veldig sårt. Det er alltid viktig med relasjoner, men de mindre barna er ikke så bevisste hvem som er populære eller ikke. Bare de selv har noen de kan være sammen med, virker det som de har det fint, sier Nielsen.

Hvert eneste år var forskeren i klassen og observerte over flere dager. I tillegg intervjuet hun elevene. Da de kom på ungdomstrinnet, ble endringene i gruppene større.

Lærerne overså de stille

– Da de kom på ungdomsskolen, begynte flere å sammenligne seg selv med andre. Det å være populær ble veldig viktig. Noen lærere kan være med på å forsterke hierarkiet, ved at de prøver å spille på lag med de populære og kule i klassen. De som var stille, følte seg enda mer oversett på

ungdomsskolen. De sa at læreren ikke gjorde det bedre for dem å være i klassen, sier Nielsen.

Fokuset på kropp ble også mer fremtredende på ungdomsskolen, mest blant jentene. Guttene ble i langt mindre grad påvirket av kroppsfokuset.

– *Klarte læreren å få med seg alt som skjedde i klassen?*

– Det er ikke et mål at en lærer skal få med seg alt. Selv observante lærere får ikke med seg alt. Elevene må lære seg å håndtere ulikheter og kunne samhandle med hverandre uten at læreren alltid styrer alt. Lærere kan, for eksempel i klassens time, snakke om hvordan de har det sammen.

– *Hvordan skal en kunne gi de stille elevene mer oppmerksomhet?*

– Ved å være bevisst på at de også trenger å bli sett og hørt. Pass på å stille spørsmål til dem, ha et øye for dem og prøv å nå inn til dem. Det er krevende å skulle gi alle oppmerksomhet, men svært viktig. Hvis en mistrives, klarer en selvfølgelig ikke å lære godt nok.

– Å ha venner er veldig viktig

– *Var det noe som overrasket deg?*

– Mange jenter var blitt mye mer aktive enn tid-

ligere undersøkelser har vist, men en del lærere forskjellsbehandlet jenter og gutter. Egenrådige jenter ble sett på som større problem enn gutter som oppførte seg på akkurat samme måte. Jeg ble veldig overrasket over hvor mye mer oppmerksomme lærerne ofte var på guttenes situasjon. Stille gutter vakte bekymring, ikke stille jenter.

– *Hvor viktig er det å være populær?*

– Du trenger ikke å være blant de mest populære, men å ha venner er veldig viktig. Det kan være ganske krevende å være de mest populære også. Vi lever i en stresset kultur, det er voldsomt mye de skal rekke. Vi hører stadig om psykiatisering av vanlig ungdomstid.

– *Vet du hvordan det går med elevene i dag?*

– Jeg vet mest om dem som var mest synlige, de stille vet jeg minst om. Det er absolutt de stille elevene en bør ha mer fokus på, sier forskeren. Hun er i gang med en ny klasse hun følger.

– Vi får se hvor lenge jeg følger dem, men jeg har kommet til første klasse i min nye studie.

Inspirasjonskilden. Det var mange ideer til forsidefoto, og til slutt falt valget på å spille på et klassisk bilde fra byggingen av en skyskraper i New York i 1932.

FOTO CHARLES CLYDE EBBETS NTB SCANPIX

Forener alle bladene

For første gang samarbeider alle bladene Utdanningsforbundet utgir om et felles tema og felles forsider.

TEKST Line Fredheim Storvik og Kari Oliv Vedvik

PERSONFOTO Geir Dokken

BAKGRUNNSFOTO Kari Oliv Vedvik

Relasjoner er tema for neste utgave av samtlige blader. Alle bladene har sitt eget forsidefoto, men legger du utgavene ved siden av hverandre, danner de et nytt bilde.

Utdanningsforbundet gir ut bladene Utdanning, Bedre Skole, Yrke, Spesialpedagogikk og Første steg.

– De fleste leserne av Utdanning får som regel minst ett av de andre bladene vi utgir. Leserne vil merke at vi tar opp et stort tema med betydning >

Her ser du resultatet av fellesscoverne lagt etter hverandre. Hele prosessen er også filmet og lagt ut på Utdanningsnytt.no.

for sektoren vi dekker. Vi både håper og tror at leserne vil sette pris på dette, sier Knut Hovland, avdelingsleder for medlemsblad og tidsskrifter i Utdanningsforbundet og ansvarlig redaktør for Utdanning.

Temaet er stort, og det skrives ofte om relasjoner i mange sammenhenger. Utdanning har tatt for seg kun noen få, men viktige relasjoner, som for eksempel mellom lærer og elev, og hvordan det er å knytte nye relasjoner når man kommer til et nytt land med en fremmed kultur og et ukjent språk. I tillegg inneholder bladet små og store reportasjer, intervjuer og kronikk over samme tema.

– Ikke gjort før

– Det blir ikke høy kvalitet og trivsel uten gode relasjoner mellom både barn og voksne. Vi ønsker også å styrke samarbeidet mellom de ulike redaksjonene i bladene Utdanningsforbundet utgir. Vi håper dette også er til det beste for leserne. Noe lignende er aldri gjort i fagbladsammenheng før, så vidt vi vet, sier Knut Hovland.

De fem bladene har ulike målgruppe, men alle henvender seg til lærere og ledere i barnehager og skoler.

Første steg, Yrke og Utdanning samarbeider også om en spørreundersøkelse utført av Opinion, der vi spør om lærere og barnehagelærere har favorittbarn, og hvordan de forholder seg til det.

– Favorittbarn er tabu

– Å ha et favorittbarn er tabu å snakke om for mange, og derfor er dette viktig å sette på dagsordenen, sier ansvarlig redaktør Line Fredheim Storvik i Første steg.

Både Storvik og ansvarlig redaktør Wenche Schjønberg i Yrke sier det har vært spennende og utfordrende å samarbeide tett med de andre fagbladene.

– Relasjoner er alt som skjer mellom mennesker, som ikke nødvendigvis forankres i en læreplan. Det kan være læreren som hjelper eleven i en vanskelig fase, eller hva som skjer dersom lærere og elever ikke liker hverandre. Dette prøver vi å

få frem i denne utgaven av Yrke, sier Schjønberg.

Redaktør Ellen Ruud i Spesialpedagogikk sier utgaven vil ha artikler om positive og negative sider ved relasjoner, og hva som skal til for at det skal fungere bra.

Redaktør av Bedre skole, Tore Brøyn, har ofte hatt artikler der relasjoner har vært temaet.

– Men når vi nå har et spesialnummer, har jeg gått enda mer inn i temaet og sett hvor uhyre viktig det er for læring. For at skolen skal oppnå det den vil, er gode relasjoner helt avgjørende. Spesielt elever som presterer i nedre sjiktet, er avhengig av at de har gode relasjoner til dem rundt seg. Dette er et tema som Bedre skole kommer til å satse mer på, sier Brøyn.

Inspirert av klassisk foto

– For Melkeveien Designkontor har det vært en spennende utfordring å være med i prosessen rundt et felles bilde og uttrykk for Utdanningsforbundets magasinomslag, sier designer og partner Stian Berger.

Det var mange ideer til forsidefoto, og til slutt falt valget på å spille på et klassisk bilde fra byggingen av en skyskraper i New York i 1932.

– Målet var å gjenskape samholdet og fellesskapet disse 11 arbeiderne delte på en stålbom 250 meter over bakken – men i en ramme som bringer det mer inn i vår tid, forteller Berger.

For første gang samarbeider alle bladene som utgis av Utdanningsforbundet om et felles tema og felles forside: Susan Stephens (bak f.v.) og Stian Berger i Melkeveien Designkontor, ansvarlig redaktør Knut Hovland i Utdanning, ansvarlig redaktør Tore Brøyn i Bedre skole, presentasjonsjournalist Inger Stenvoll (foran f.v.) i Utdanning, ansvarlig redaktør Ellen Ruud i Spesialpedagogikk, journalist Marianne Ruud i Utdanning, ansvarlig redaktør Wenche Schjønberg i Yrke, journalist Kari Vedvik i Utdanning og ansvarlig redaktør Line Fredheim Storvik i Første steg. Designer Mari Pünther fra Tank var ikke til stede da bildet ble tatt.

FOTO PAAL SVENDSEN

Bak på skjermen ser du bilder av to kjente bloggere. – Disse bildene er nøye planlagt og redigert. Hvor vanlig er det å spille tennis i bikini, med store solbriller på? spør forsker Hans Christian Arnseth.

● Funn fra Ungdata-undersøkelsen

Om lag 50 prosent av guttene på videregående bruker én time daglig på sosiale medier.

Over 70 prosent av jentene på videregående bruker mer enn én time på sosiale medier.

70 prosent av guttene på 9. trinn bruker minst én time på elektroniske spill.

36 prosent av jentene på 9. trinn spiller elektroniske spill minst én time.

I 2011 var 40 prosent av ungdommene ute med venner minst to ganger i uka.

I 2015 var 30 prosent ute med venner minst to ganger i uka.

Tenåringer har gjerne flere bruker-kontoer på sosiale medier:

En konto der de spiller ut en rolle, og en der de kan være seg selv.

TEKST OG FOTO Kari Oliv Vedvik | kov@utdanningsnytt.no

Forsker **Hilde Hilmarsen** har intervjuet seks 14-åringer om deres bruk av sosiale medier, sammen med Hans Christian Arnseth, som har vært med å analysere og skrevet om funnene.

– De er seg bevisst sitt publikum. Noen hadde to Instagram-kontoer. På den ene delte de ting de opplevde hadde nyhetsverdi. De gjorde seg stor flid med at det enten skulle være morsomt, gi en opplevelse eller være noe utenom det vanlige. På de offentlige kontoene var det viktig å få kommentarer som viste at andre var litt misunnelige, sier Arnseth til Utdanning.

Arnseth er førsteamanuensis og forskningsleder ved Institutt for pedagogikk ved Universitetet i Oslo.

Lite fysisk sammen

Unge i dag er mindre sammen med jevnaldrende på fritiden enn tidligere, men de samhandler ofte

med mange på nett; ofte flere timer hver eneste dag. Tall fra Ungdata-undersøkelsen viser at skjermbruken blant unge er høy. 26 prosent av ungdomsskoleelevene bruker mer enn fire timer foran skjerm hver dag, 31 prosent av elevene på videregående har også mer enn fire timer skjermbruk hver dag.

Om lag halvparten av alle guttene bruker minst én time om dagen på sosiale medier, og nesten 70 prosent av jentene gjør det samme.

– De unges uorganiserte aktiviteter skjer i mye større grad på nett i dag. De klatrer nok ikke like mye i trærne som de gjorde for en generasjon siden, sier Hans Christian Arnseth.

Sminket virkelighet

Mange ser til de populære bloggerne for å få inspirasjon. Det finnes blogger innen de fleste tema og kategorier. Flere bloggere opptrer i ulike kanaler som de oppdaterer jevnlig.

– De unge vi snakket med, var også opptatt av at mange leste, likte og gjerne kommenterte innleggene deres. Respons fra publikum er en viktig drivkraft for å legge ut ting på nett. Å få kommentarer og likes fra venner var en bekreftelse på vennskapet, forteller Arnseth.

Når informantene la ut bilder av seg selv, var det

om å gjøre at bildene var så pene og spennende som mulig. Venner kommenterte gjerne med ting som; «Shit, du var sykt fin!», «verdens fineste» og lignende kommentarer.

– De kunne bruke lang tid på å ta bilde med riktig vinkel og redigere dem etterpå. Det å kunne beherske publisering og være god i bilderedigering er jo også ferdigheter de kan benytte seg av senere.

Tilpasser seg offentlig rolle

De unge var opptatt av å fronte sine interesser og tilpasset seg den rollen de ville skulle være offentlig.

– En ungdom brukte mye tid på kakebaking, og hun tilstrebet å publisere oppdatering av siste kake, riktig lyssatt. En annen brukte mye tid på idrett, og da var det å legge ut sportsbilder det som var viktig for ham.

Ungdommer ber også venner fjerne bilder som de selv mener ikke er fordelaktige for dem selv.

– På de private kontoene var de mer avslappede og mer sårbare. Men det skjer jo at man tror at man snakker bare til sine venner på en lukket gruppe, og så spres det av en av medlemmene ut på det åpne nettet. Jeg vil tro at det er noe de unge er klar over, men ikke alltid tror kan skje, sier forskeren.

Språk skaper **relasjoner**

Innlæring av bokstaver som ofte er ukjente på et nytt språk, er en møysommelig prosess.

ILL.FOTO SONDRE STEEN HOLVIK

Han sto i et rom helt alene, i et nytt land. Inne i skogen kunne han gråte.
Han var 17 år og hadde vært på flukt lenge. Kunne han være trygg her?

TEKST Kari Oliv Vedvik | kov@utdanningsnytt.no

For 16 år siden kom Hormat Ayarmal alene til Norge. Foreldrene og søsknene befant seg andre steder i Europa. De hadde alle flyktet fra Afghanistan, men de hadde ikke reist samtidig.

– Det kunne vi ikke. Vi hadde ikke nok penger til at alle kunne dra på en gang. Jeg kom alene gjennom Europa via Tyskland til Danmark, dit foreldrene mine hadde kommet før meg. Rådet jeg hadde fått om ikke å si at jeg hadde vært i Tyskland, var dumt å følge. Fingeravtrykkene jeg hadde avgitt i Tyskland, viste at jeg løy. Danmark ville sende meg tilbake til Tyskland. Det hadde jeg ikke lyst til, så jeg dro videre til Norge, forteller Hormat til Utdanning.

Vi møtes på en kafé i Oslo. Hormat plasserer paraplyen med omhu, så det ikke skal dryppe på noen. Han henter sukker til kaffen; byr først andre før han selv tar.

– Jeg bestemte meg for å være ærlig da jeg kom hit, men var veldig spent på hva som ville skje med meg. På mottaket kjente jeg ingen, jeg følte meg veldig alene og redd. Men da jeg hørte noen gutter snakke dari, en variant av persisk som mange afghanere snakker, ble jeg lettet. De er mine venner den dag i dag. Det å forstå hverandre er avgjørende for å bli venner.

Den uforglemmelige dagen

De afghanske guttene ble flyttet mellom flere mottak før de ble sendt til Troms.

– Vi ble jo kjent med flere. Det var sommer da vi kom til Nord-Norge og lite å ta seg til. Vi ba om et norskkurs og fikk det. Jeg ville så gjerne lære språket, men det skulle ta tid før jeg lærte meg det godt nok.

Etter så mange år i Norge har Hormat opparbeidet seg et godt ordforråd og er lett å forstå.

– Vi gikk ett år i en innføringsklasse. Lærerne der var suverene, de tok oss med på skiturer, hytteturer og fisketurer. Det var fint å gjøre andre ting. Men jeg hadde ikke fått opphold, så jeg var veldig spent.

Vennene på mottaket fikk opphold én etter én, men Hormat ventet og ventet. Advokaten hans prøvde å oppmuntre ham. At han fikk gå på skole, så han på som positivt.

«Du blir
ensom uten
språk. Vær modig
og snakk.»

Hormat Ayarmal

Da han begynte å få skikkelig dreis på norsken, ble det lettere for Hormat Ayarmal å få venner og finne seg til rette i det nye landet han kom til som tenåring.

FOTO: KARI OLIV VEDVIK

– Etter ni måneder fikk jeg beskjed om at jeg kunne bli. Den dagen glemmer jeg aldri. Da kunne jeg begynne å leve igjen, minnes Hormat Ayarmal.

Visste ikke hva fred var

Oppvokst ved en flybase i hjemlandet med en far som var pilot, var det den veien han trodde han skulle gå da han var barn. Etter selv å ha blitt alvorlig skadet, var det ikke noe han lenger vurderte.

– Jeg våknet på sykehuset. En kan ikke gjemme seg for flybomber. Jeg pleide å skjelve når jeg hørte jagerfly. Jeg opplevde mye, blant annet så jeg at barn og voksne ble drept. Jeg visste ikke hva fred var da jeg vokste opp, men jeg prøver å ikke tenke på det.

Men i drømmene sine er han tilbake, ofte. Når dagen kommer, prøver han å riste av seg tunge tanker.

– En kan ikke slette minner, de kommer jeg til å ha med meg hele livet. Men jeg prøver å gjøre ting som å gå og trene, se en film, lese en bok eller sette meg ned og løse sudoku. Å få tankene over på noe annet er lurt for meg.

Etter ett år i innføringsklasse begynte han på ordinær videregående skole, på mekaniske fag.

– Medelevene var hyggelige, men det var så lange avstander, så jeg hadde ikke så mye med de i klassen å gjøre. Det tok også tid å lære seg språket. Jeg var så redd for å si noe feil, så jeg turte nesten ikke snakke.

– Da jeg så hvor vanskelig det var for mine medelever å få læreplass, skjønte jeg at jeg ikke hadde en sjanse.

Nye drømmer

Økonomien ble dårligere, og Hormat flyttet til Oslo >

Fakta

Enslige mindreårige asylsøkere har rett til ekstra beskyttelse. Det betyr blant annet at: De har rett til en verge.

De bor på egne asylmottak eller omsorgs-senter, ikke sammen med voksne.

De får raskere svar på asylsøknaden sin enn andre.

De kan ikke sendes tilbake til hjemlandet uten at man vet at de får omsorg fra foreldre eller andre omsorgspersoner. Kilde: Barneombudet

og ble sendt på kurs for å utdanne seg til lastebilsjåfør.

– En legesjekk fastslo at krigsskaden min i brystet ikke var forenlig med en sånn jobb. For å tjene penger begynte jeg å jobbe i hjemmesykepleien. Jeg tenkte at jeg kanskje skulle være der ett år. Nå har jeg jobbet der i 13 år. Jeg ble så glad i den jobben. De eldre lærte meg språket. Jeg liker å jobbe med mennesker. I tillegg har jeg kollegaer som er så hyggelige, og jeg har fått venner der. Jeg har til og med tatt fagbrev som helsefagarbeider. Drømmen er å utdanne meg til sykepleier, men det har jeg ikke anledning til ennå.

– *Hvorfor ikke?*

– Jeg har kjøpt meg leilighet og har lån, så jeg må jobbe full tid. Jeg har ikke tid til å studere ved siden av, i hvert fall ikke ennå. Men håpet er at jeg kan begynne innen 2020, og kanskje jeg får meg familie etter det.

– *Hva er ditt viktigste råd til mennesker som kommer til Norge?*

– Uansett hvor du er i verden, lær deg språket de snakker der. Du blir ensom uten språk. Vær modig og snakk. Ja, en kan gjøre feil, men en lærer ingenting hvis en ikke prøver, sier Hormat Ayarmal.

Et av soverommene ved Ringerike omsorgssenter.

FOTO ATLE BJØRNSTAD

– Flere trenger flyktningkom

– Skal en lykkes med inkludering i skolen og integrering i samfunnet, må flere få kunnskap om hvordan unge flyktninger har det og hvilke utfordringer de møter, sier forsker Lutine de Wal Pastoor.

I flere år har Lutine de Wal Pastoor ved Nasjonalt kunnskapscenter om vold og traumatisk stress forsket på enslige unge flyktninger og deres møte med norsk skole.

– Unge flyktninger er mer sårbare for frafall fra videregående opplæring. Jo eldre de er når de kommer, desto mer kunnskap forventes det at de skal tilegne seg på kort tid. Mange har minimal eller avbrutt skolegang. Så forventes det at de skal gjennomføre hele grunnskolen så hurtig som mulig, lære seg språket og fagene, samt bli kjent med et nytt samfunn og en ny kultur. I tillegg

kan de ha mange vonde og traumatiske opplevelser de trenger å bearbeide, og da er det ikke lett å tilegne seg mye ny kunnskap raskt, sier Pastoor til Utdanning.

Motivert for skole

Forskerens funn viser at de fleste flyktningelevene har høy skolemotivasjon og stor innsats, men likevel sliter mange på skolen og har utilfredsstillende læringsutbytte.

– Dette er jo ikke en ensartet gruppe. De har ulik utdanningsbakgrunn og personlige ressurser. Men de har alle opplevd oppbrudd fra hjemlandet, familien, venner og sosiale nettverk. Flere av dem har opplevd mye traumatisk før de bryter opp, men også under flukten, som påvirker hvordan de klarer å fungere i skolehverdagen.

Mange ungdommer, også flyktninger, kan trenge oppfølging av voksne for å møte hverdagslige utfordringer, som å komme seg på skolen eller velge videre utdanning, for eksempel.

– De fleste lærere gjør så godt de kan innenfor de rammene de har. Men de har ofte begrenset

Lutine de Wal Pastoor.
FOTO INGAR SØRENSEN

kunnskap om flyktningelevenes psykiske og emosjonelle vansker og hvordan disse påvirker deres læring og adferd. Ofte mangler skolene støttesystemer som sikrer videre oppfølging eller henvisning av flyktningelever som strever.

Sårbare

Hun understreker at flyktningelevers tilpasning til skolen er en toveis prosess: Elevene skal tilpasse seg det norske skolesystemet, mens skolen skal tilpasse opplæringen sin og skape et godt psykososialt miljø for elevene. Det krever at læreren

petanse

viser interesse og setter seg inn i elevenes behov og ressurser, sier Pastoor.

– *Er enslige flyktninger mer sårbare?*

– På noen måter er de jo det ved at de ikke har nære pårørende. Men flyktningungdommene som bor i bofellesskap, vil ofte få mer hjelp og bedre råd om hvordan de skal gå frem enn de som bor sammen med sine foreldre. Foreldrene har ofte ikke nok kunnskap om norsk skole og det norske samfunnet for å kunne veilede ungdommene sine. I tillegg er det en del flyktningforeldre som selv sliter med traumer som påvirker deres evne til å være ressurser for barna sine.

– Det forventes ikke at lærerne skal være psykologer, men de bør ha evnen til å se og støtte flyktningelevene, samt kunne henvise dem videre hvis det er behov for det. Lærere bør heller ikke være så redd for å snakke med elevene om psykiske vansker eller traumer. Det er ofte godt at de viser at de bryr seg. En må lære seg å se ressursene flyktningungdommene bringer med seg, sier Lutine de Wal Pastoor.

– Skole er avgjørende for å lykkes

Ved Ringerike omsorgssenter får alle skoletilbud. Ofte er elevene på plass på skolebenken den første uka etter at de har ankommet sentret.

Ringerike omsorgssenter er et statlig senter for enslige mindreårige asylsøkere. Sentret har plass til 47 gutter og jenter mellom 0 og 15 år, fordelt på seks avdelinger. De fleste som kommer hit, har flyktet fra hjemlandet sitt. Noen av barna kan også være offer for menneskehandel.

Barna som bor ved senteret, har ikke fått varig opphold, men venter på svar på sin asylsøknad.

– Det gjør jo noe med dem at situasjonen deres ikke er avklart. Men motivasjonen for å gå på skole har de fleste. Alle barn får et skoletilbud, ofte den første uken etter at de har kommet til oss, sier pedagogisk rådgiver ved senteret, Norunn Bakke.

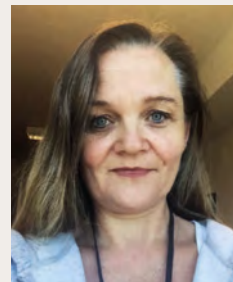
Institutt for samfunnsforskning utarbeidet i 2013 en rapport om levekår i mottak for enslige mindreårige asylsøkere, på oppdrag for UDI. Ett av funnene de gjorde, var at skolen ofte opplever et savn av voksenpersoner som har ansvaret for oppfølgingen.

– Det er et svakt punkt og er vanskelig å få til slik at det blir stabilt. Hvert enkelt barn har en primær- og en sekundærkontakt, men disse personene er jo ikke alltid på jobb. Personalet går langturnus, så alle som er på jobb, har ansvar for å følge opp barna med skole og lekser. Det må skje fortløpende. Omsorgssenteret har en egen prosedyre for hvordan personalet skal følge opp barnets skolegang, gi barnet informasjon, hjelpe barnet praktisk, tilby leksehjelp og følge barnets utvikling i forhold til skole. Vi har gode rutiner for å gi beskjed til skolen dersom barna har forsovet seg eller skal til tannlegen eller lignende, forteller Bakke.

Vår opplevelse er ellers at flere av barnas representanter også følger opp sine barn tett når skolen inviterer til utviklingssamtaler eller dersom barnet har særlige utfordringer knyttet til sin skolegang. Den daglige omsorgen og oppfølgingen er det imidlertid omsorgssenteret som har, og både skolene og avdelingene kan til enhver tid be om tettere samarbeid om det enkelte barn dersom vi vurderer det som nødvendig eller ønskelig.

Taushetsplikten

Bakke hadde selv mange års erfaring som lærer før hun begynte som pedagogisk rådgiver i 2008.

Norunn Bakke.

FOTO PRIVAT

– Én gang i måneden har vi møte med skolene. Her deltar avdelingslederne og jeg. Da drøfter vi ulike problemstillinger og informerer om barn som eventuelt sliter med noe.

– *Føler du at taushetsplikten legger begrensninger for hva du kan informere skolen om?*

– Egentlig ikke. Disse barna er uten foreldre, så vi må dele den informasjonen vi mener er relevant, til barnets beste. Dette er vi også åpne om overfor barna og barnas representanter. Flere av barna kan ha fysiske og psykiske utfordringer som det kan være viktig og relevant at barnets lærer kjenner til. Når barna er nyankomne, kan de også være slitne etter lang tid på flukt, og det er uansett tøft for dem å skulle forholde seg til så mye nytt og så mange nye mennesker og instanser. De skal for eksempel forholde seg til en verge, en advokat og skal innom helsesøster, i tillegg til dem som jobber og bor på avdelingen. Det er veldig mye som skjer i livene deres.

– *Er lærerne flinke til å møte disse barnas behov?*

– Ja, i stor grad, men vi må jobbe kontinuerlig med informasjon. I høst startet vi opp samarbeid med enda en ungdomsskole, som vi ikke hadde jobbet med på en stund. Her har vi for eksempel nylig arrangert et møte mellom barnas lærere og våre psykologer, hvor psykologene kunne fortelle om hvordan det er å være et traumatisert barn. Vi ser at økt kunnskap gir bedre oppfølging. De lærerne som har jobbet en stund, har etter hvert opparbeidet seg noen erfaringer. Det er viktig at nye og ferske lærere får god opplæring og oppfølging. En må lære seg til å se bak adferden og tolke hva barna prøver å fortelle oss. Jeg har stor tillit til at lærerne er profesjonelle, sier Bakke.

Vennskap på kryss og tvers

- Jeg liker pluss og minus, sier Abdishakur.
 - Jeg er glad i å danse, sier Goodness.
 - Jeg synes det er gøy med forming, sier Amina.
- De tre vennene går på Aktivitetsskolen på Rommen skole i Oslo.

TEKST OG FOTO Marianne Ruud | mr@utdanningsnytt.no

Utviklingslærer Sonia Güllü har bingo med elevene på 1. trinn i Aktivitetsskolen. Barna regner ut riktig sum ved å telle på fingrene. Vinnerne får en skriveblokk i premie.

Oslos byråd for oppvekst og kunnskap, Tone Tellevik Dahl (til høyre), har fått gjennomslag for ekstra bevilgninger til flere lærere på skoler med stort mangfold. Rommen skole har fått fem ekstra lærere dette skoleåret. Her finner elevene tiervenner.

En elevflokk har samlet seg på gangen i første etasje denne siste skoledagen før vinterferien. Snart stormer alle inn og fordeler seg på tre baser. Elevene, som går på 1. trinn, er i ferd med å avslutte skoledagen på Aktivitetsskolen (AKS).

– Sett dere ned her, sier Sonia Güllü.

Hun er utviklingslærer som gir ekstra støtte til elever i matematikk.

Elevene setter seg på teppet på gulvet, de prater og klenger litt på hverandre, før alle etter hvert retter oppmerksomheten mot det læreren skal si.

– I dag skal vi ha bingo, og da er det mulig å vinne premier, sier hun.

– Ja! roper elevene.

Dette matematikkopplegget har de vært med på før. Utviklingslæreren repeterer kort reglene og deler ut ark med store ruter. Elevene fyller ut tall. For å få riktige svar og sette kryss i rett bingorute, må de klare å legge sammen tallene de får høre.

Hjelper hverandre

Venninnene Lena og Saliha sitter tett sammen.

– Jeg hjelper henne. Og noen ganger hjelper hun meg, sier Lena.

Hun holder armen rundt venninnen Saliha. De beveger fingrene, mens

de regner ut de riktige summene.

Gabriel roper plutselig «Bingo». Han har fylt ut alle regnestykkene riktig og vinner en skriveblokk. Kompisen Jonas forteller at han har vunnet før.

Dagen avsluttes med at hver elev skal si noe pent til en av de andre. Amina sier at Gabriel er søt. Lena sier at Saliha er snill. Mange av barna holder rundt hverandre.

Dagens siste økt på AKS tilbringes i gymsalen. Jonas og Gabriel spurter over dit.

Tre venner setter seg rundt bordet for å fortelle hva de liker å gjøre. Abdishakur er glad i regning. Goodness liker forming. Amina liker tegning.

– Jeg danser gjerne til musikk fra hjemlandet mitt, Nigeria, sier Goodness. – Jeg liker å synge tsjetsjenske sanger, forteller Amina. – Jeg liker å høre på Markus og Martinus, sier Abdishakur. Så stormer de tre også til gymsalen.

Utviklingslærerne Sonia Güllü og Bushra Naheed er begge utdannede førskolelærere. De deler på første-trinnseleven.

– Vi har ikke ordinær undervisning. Vår oppgave er å drive med læringsstøttende aktiviteter i nært samarbeid med klassekontaktene, sier Sonia Güllü.

Ekstra innsats

– Byrådet i Oslo trapper opp innsatsen for elever på 1.–4. trinn ved å ansette flere lærere. De ekstra lærerstillingene skal brukes på skoler med stort mangfold, svake resultater over tid og behov for økt kompetanse.

– Fra skolestart høsten 2016 ble det ansatt 35 nye lærere. Rommen, Veitvet, Mortensrud, Tøyen, Bjørndal og Vahl skoler fikk fem flere lærere hver. Disse skolene har også gratis kjernetid i Aktivitetsskolen.

– Til skolestart høsten 2017 ansettes ytterligere 35 lærere. Byrådet har satt av 26,7 millioner kroner til dette. Disse lærerstillingene kommer i tillegg til de ekstra lærerstillingene på statsbudsjettet.

Vennene Amina (til venstre), Goodness og Abdishakur trives på Aktivitetsskolen. Etter en økt med regning går turen til gymsalen, der det blant annet dances. Etter at det kom tilbud om gratis kjernetid i AKS, deltar nesten alle elevene på 1. trinn.

Oslo-skoler med elevmangfold får flere lærere

For å gjøre en ekstra innsats på skoler med et stort mangfold av elever, satser byrådet i Oslo på flere lærerstillinger.

Rommen skolen har 765 elever, 93 prosent med et annet morsmål enn norsk. Nesten 40 prosent har vedtak om særskilt norskopplæring.

– Det som skiller vår lærersatsing fra den statlige, er at våre lærerstillinger kun går til skoler med spesielle utfordringer. Vi kaller det positiv forskjellsbehandling, sier Tone Tellevik Dahl (Ap), byråd for oppvekst og kunnskap i Oslo.

Hun besøker Rommen skole 13. januar i forbindelse med at skolen har fått fem ekstra lærerstillinger dette skoleåret. De fem kalles utviklingslærere og har litt ulike ansvarsområder.

– De skal hjelpe elever på 1. til 4. trinn med behov for ekstra oppfølging, sier Dahl.

Ringerunde til foreldrene

Fra høsten 2016 har Rommen skole også kunnet tilby gratis kjernetid i Aktivitetsskolen (AKS) for

elever på 1. trinn. Fra høsten 2017 får elever på 2. trinn samme mulighet. For å få flest mulig elever til å delta, har personalet ved skolen informert foreldrene om hva elevene gjør på Aktivitetsskolen.

– Vi har ringt rundt til foreldrene. Det førte til at andelen elever som deltar på AKS har økt fra litt over halvparten til nesten alle. At så mange deltar, har mye å si både for skolemiljøet og for barnas læring, sier assisterende rektor Wenche Norum Lund.

– Vi har informert foreldrene om at elevene, i tillegg til å leke, har minst én læringsstøttende aktivitet hver dag. AKS betyr også mye for barnas språkutvikling, for vennskap og for å forebygge mobbing. Vi følger med på barnas faglige, sosiale og personlige utvikling og det er tett kontakt mellom utviklingslærerne og klassekontaktene, sier Lund.

I tillegg til flere lærere har byrådet også bevilget penger til fem tidlig innsats-veiledere. Rommen skole har mulighet til å benytte seg av dem.

Leker seg til regning og norsk

Under besøket på Rommen får Tone Tellevik Dahl

møte utviklingslærerne Sonia Güllü, som gir ekstra støtte til elever i matematikk, og Bushra Naheed, som gir ekstra støtte i norsk. Hun får se hvordan Güllü lærer elevene å finne tiervenner, som går ut på at en elev med tallet 8 finner en elev med tallet 2. Naheed lar elevene bevege seg inn og ut av en ring de har dannet på gulvet, mens de utfører ulike oppgaver og forteller på norsk hva de gjør.

På 1. trinn jobber utviklingslærerne særlig med språkutvikling, musikk og læring gjennom lek. Utviklingslærerne kurser også andre lærere.

– Dette er en fin måte å bruke de ekstra lærerkrefte på, synes Tone Tellevik Dahl.

«Andelen elever som deltar på AKS, har økt fra litt over halvparten til nesten alle.»

Wenche Norum Lund, assisterende rektor

Petit

Hilde Eskild

Litteratur- misjon

● **Hilde Eskild**
lærer, forteller og forfatter
ARKIVFOTO PRIVAT

Da jeg var liten, satt jeg på golvet og så på at min mor leste. Hun kunne sette seg ned midt i ståket fra sine fire barn og forsvinne inn i en bok. Av og til sperret hun opp øynene. Av og til smilte hun. Eller lo. Det var det som fascinerte meg; det bokstavene i boken fikk henne til å gjøre.

Jeg satt på fanget til min far og holdt meg for ørene. Vår felles oppmerksomhet var rettet mot et eksemplar av «Asterix». Min far leste alle lydordene med stor entusiasme. Jo større bokstaver, jo mer lyd. Jeg ventet med skrekkblandet fryd på et digert lydord på neste side.

Vi venninner snakket med begeistring om at det fantes over femti bøker om amatørdektiven Nancy Drew. Vi beundret forfatteren Carolyn Keene og drømte om å treffe henne, for vi var enige om at hun måtte være en aldeles fabelaktig dame.

Var det Asterix eller frøken Detektiv som gjorde meg til leser? Det var ingen av dem. Det var min mor. Hun moraliserte aldri rundt bra og dårlig litteratur, men da jeg begynte å se at Frøken Detektiv var forutsigbart og flatt, var hun klar. Hun ga meg «Greven av Monte Cristo», «Robinson Crusoe» og «Victoria». Jeg leste Charles Dickens og Victoria Holt. Når jeg var ferdig med en, var hun klar med en ny. Jeg leste. Leste og leste.

Jeg hatet de sosialrealistiske ungdomsbøkene på 1970-tallet. Da fant jeg «Tusen og en natt» i bokhylla hjemme. Seks tykke bind. Så møtte jeg Bing og Bringsværd. Etter hvert leste jeg «Ringenes herre», noe som tok meg videre til Neil Gaiman og Terry Pratchett. Så glemte jeg å puste da jeg leste «Kafka på stranden» av Haruki Murakami. Jeg hadde funnet mitt univers. Den eventyrlige litteraturen som kan ta meg langt bort og ut og frem, og samtidig lære meg noe om min egen verden.

FOTO ISTOCK/SOUTHTOWNBOY

«Jeg hadde funnet mitt univers.»

Litteraturen kan være et fristed i en ståkete hverdag. Den gir nærhet, felles opplevelser og referanser. Den over fantasi og empati. Når vi litteraturlade voksne skal operere som litteraturmisjonærer for både egne og andres barn, kan det oppstå et dilemma. Vi vet mye om hva som er bra, men det er ikke alltid det de vil ha. De vil ha letteste serier. Komprimert spenning. Ting vi synes er billig, dårlig skrevet og overfladisk. Skal vi advare dem?

Basert på egne erfaringer tenker jeg: Les! Les det du vil, og ha det fint. Blir du nysgjerrig og ønsker anbefalinger, er jeg her. Jeg er SÅ klar for å vise deg litt mer av litteraturens vidunderlige verden. Kom til meg, dere som tørster etter ord!

● Tilbakeblikk

For 50 år siden
Norsk skole i Japan

Skolen er bygd og drives av tre norske misjonsselskap, Det Norske Misjonsselskap, Norsk Luthersk Misjonssamband og Frikirken. (...) Elevtalet varierer sterkt på en slik skole, da misjonærene reiser hjem etter perioder på 5-6 år. I år har vi 24 elever, hvorav halvparten bor så vidt nær skolen at de kan reise hjem hver dag. Resten bor på skoleinternatet hele året, bortsett fra vanlige månedslovsdager og ferier. (...) Vi er tre faste lærere (...) Dessuten har vi timelærere i tysk, heimkunnskap og japansk. Alle barna får en liten leksjon i det vanskelige japanske språket i uka. De flinkeste av dem fungerer ofte som tolker for lærerne.

Fra en presentasjon ved Halvor Brennhagen av Den Norske Skole, Kobe

Norsk Skoleblad
nr. 10/1967

For 25 år siden
Tyske lektorer jobber mer og tjener mye mer enn norske kolleger

- Topplønn for lektorer er 62.000 kroner mer i Tyskland enn i Norge.
- Forskjellen i begynnerlønnen for lektorer er ca. 20.000 kroner i året.
- Rektorer ved tyske gymnas med over 360 elever tjener 385.000 kroner.

Skoleforum nr. 5/1992

LSK- «hymna», «Aldri aleine til Åråsen», er Jørgen Knutsens favoritt blant Kanarifansens mange sanger.

Fotballhistorikeren

– Har du mange gule plagg selv?
– Ja! Jeg har et eget skap med mange gamle kamptrøyer!

TEKST Ylva Törnngren | yt@utdanningsnytt.no

FOTO Privat

Jørgen Knutsens hobby er fotballhistorie. Av den knallgule og svarte sorten. Siden november 2006 har han nemlig drevet databasen Kanaripedia, et oppslagsverk om Lillestrøm Sportsklubb, LSK. «Kanarifuglene» er kjælenavnet til LSK, på grunn av de knallgule trøyene.

– Jeg elsker fakta og statistikk, røper Knutsen.

Da Utdanning intervjuer ham, har han nettopp sett en treningskamp mellom LSK Kvinner og Chelsea Ladies i London: – 3-0 til Chelsea, melder han lakonisk.

De siste to årene har Knutsen også vært den som har oppdatert live fra kampene til LSK Kvinner, og siste året også LSK Kvinners hjemmeside, Twitter og Facebook.

– Har du selv spilt fotball?

– Ikke mer enn på juniorstadiet.

– Har du mange gule plagg?

– Ja! Jeg har et eget skap med mange gamle kamptrøyer, svarer han, men forklarer at i London går han i dress og slips, som representant for klubben.

Hverken kona eller de to døtrene er engasjert i fotball. – Men bortekamper fører til vellykte familieturer, sier Jørgen, overraskende nok. Han får nemlig sett kampene, resten av tiden går til koselige aktiviteter sammen med hele familien.

Obskure historier

– Hva er din største seier i forbindelse med hobbyen?

– Å finne alle slags obskure detaljer fra fotballhistorien til LSK! Ukjente kampresultater og små historier, gjerne fra tiden før Internett. Kuriøse fakta jeg graver fram

LSK-entusiast Jørgen Knutsen holder orden på Kanarifuglenes historie i databasen Kanaripedia. Orden er det også i samlingen av gamle kamptrøyer.

fra for eksempel utenlandske aviser, føles som enorme seire for meg, sier han.

– For eksempel da jeg fant ut at under en kamp i 1978, i Israel, mellom LSK og Maccabi Netanya var dommeren originalt nok kledd i dongerishorts og -skjorte, og beruset.

– Og ditt største nederlag, i tilknytning til hobbyen?

– For noen år siden var vi på nippet til å miste hele databasen, mange års arbeid, da serveren krasjet. Heldigvis reddet noen dyktige medlemmer det hele.

– Engasjerer du elevene i hobbyen din?

– Ikke mye. Det vil si, de har fått gratisbilletter til diverse seriekamper på hjemmefanbanen, Åråsen stadion og i LSK-hallen.

To kamper som sikret titler

– Hvilke er de beste LSK-kampene du har opplevd?

– Da LSK vant seriemesterskapet i 1976, mot Bryne. Jeg husker det hadde vært et voldsomt snøfall og litt av en snømåke-dugnad i forkant. Da LSK vant cupfinalen for første gang, i 1977, mot Bodø/Glimt, var også stort, sier Jørgen.

Foruten «hymna», «Aldri aleine til Åråsen», har Kanarifansen ifølge «Kanaripedia» 52 egne sanger, ti sanger til andre lag og to cupsanger.

– Hvilken er din favoritt?

– Det må bli hymna!

– Kan du den utenat?

(nølende) – Ja. Vi sier det!

Jørgen Knutsen (55)

Hvem

Kontaktlærer for klasse 5B ved Kjeller skole i Skedsmo kommune, Akershus.

Hva

Engasjert tilhenger av fotballagene til LSK, Lillestrøm Sportsklubb. Driver blant annet nettstedet «Kanaripedia» på kfl.no med informasjon og statistikk om Lillestrøm Sportsklubb, LSK Kvinner og Kanarifansen Lillestrøm.

Dette trenger du

Stor interesse for fotball. Datamaskin, nettverk og minst én times innsats hver eneste kveld.

Bøker

Aktuell bok ANMELDT AV Atle Grønn

Han gjorde språk til vitenskap

Det medfødte språket

av Noam Chomsky
Cappelen Damm 2017
Oversatt av Inger
Sverreson Holmes

Når noen forteller deg hvor håpløs Noam Chomsky er, kan det være greit å spørre om vedkommende har lest (og eventuelt forstått) noe av ham.

Når **Noam Chomsky** (f. 1928), verdens mest siterte forsker, endelig gis ut på norsk, kunne ikke tittelen være bedre: «Det medfødte språket». Bokas engelske originaltittel, «Cartesian linguistics» fra 1968, gir derimot bare vage assosiasjoner til ex.phil og rasjonalitetens aforisme, «jeg tenker, altså er jeg», uten at man umiddelbart skjønner hva René Descartes har med lingvistikk å gjøre. «Det medfødte språket» er imidlertid nettopp det Chomskys språksyn handler om.

Det tar likevel litt tid før vi kommer dit. Bokas første del er en nokså monotone filosofisk tekst der jeg som språklærer desperat leter etter litt grammatikk. Men heldigvis blir grammatikken mer synlig i siste halvdel av den tynne boka.

Det bare er sånn

Descartes er selvsagt en hovedperson i den historiske gjennomgangen, men jeg festet meg ved biskop John Wilkins som i 1668 lanserte hypotesen om at ordenes rekkefølge (syntaks) er «naturlig» og «ikke krever særskilt diskusjon». Med andre ord: Språket er som det er. Dette er en forklaring vi alle, særlig i undervisningssituasjonen, kan ty til når vi ikke har noe svar: «Det bare er sånn». Chomsky har faktisk en smule sympati med denne tanken, kommer det fram i en av bokas mange fotnoter. Ideen om at ordene har sin gudgitte rekkefølge strider ikke umiddelbart mot kjensgjerningene, så hypotesen fortjener i hvert fall å bli undersøkt nærmere.

Så er det den alternative hypotesen om at ethvert språk inneholder en «vilkaarlig samling av mønstre som er innlært gjennom repetisjon og generalisering». Det er slik vi gjerne underviser i (frem-

med)språk – med våre skolegrammatiske regler. De fleste dannede mennesker vil kunne nikke anerkjennende til dette språksynet.

For Chomsky er denne hypotesen derimot mye verre enn den første. Den siste hypotesen vet vi mangler rot i virkeligheten, ifølge Chomsky. Språket kan i hovedsak ikke være basert på innlæring gjennom stimuli; språkevnen må være medfødt.

Genienes århundre

Bokas hovedpoeng er å vise at chomskyansk lingvistikk egentlig er en videreutvikling av ideer fra «genienes århundre», rasjonaliteten som rådde på 16- og 1700-tallet. Den universelle grammatikken er en forutsetning for språkinnlæring og forklarer hvorfor alle friske barn lærer morsmålet på rekordtid. Og den forklarer hvorfor alle språkbrukere har mye kunnskap de ikke selv er klar over, som når vi første gang hører setningene nedenfor:

- (1) Chomsky skriver i «Det medfødte språket» om en universell språkevne som knyttes til bevisstheten.
- (2) En universell språkevne som knyttes til bevisstheten, skriver Chomsky om i «Det medfødte språket».
- (3) *Bevisstheten skriver Chomsky om en universell språkevne som knyttes til i «Det medfødte språket».

Alle morsmålstalere av norsk deler intuitjonen om at (1) og (2) lyder ganske OK. Men ikke alle flyttinger av setningsledd hit og dit er akseptable. Hva som har gått galt i (3), er det lingvistens oppgave å forklare.

Mot empirismen som apriorisk antar at læring må baseres på assosiasjon, snakker Chomsky om «filosofenes grammatikk»

og mener at jakten på de universelle språkprinsippene gjør lingvistikk til vitenskap. Hva er da de underliggende universelle prinsippene som Chomsky ønsker å oppdage? Her maner han allerede i 1968 til forsiktighet. Og historien har senere vist at Chomsky udogmatisk har måttet gi avkall på det ene universelle prinsippet etter det andre. Selv ideen om å skille språkets overflatestruktur fra en underliggende dypstruktur, som var høyeste mote i 1968, er i dag i stor grad utradert i tråd med den eldre Chomskys vitenskapsteoretiske «minimalisme».

Innflytelsesrik og kontroversiell

Men ideen om «det medfødte språket» står fast i 2017 og har gjort Chomsky til både den mest innflytelsesrike, men

samtidig også den mest kontroversielle språkfor- skeren i historien. Det meste av kritikken skyl- des imidlertid manglende førstehåndskunnskap om teorien. Når noen forteller deg hvor håpløs Chomsky er, kan det være greit å spørre om ved- kommende har lest (og eventuelt forstått) noe av Chomsky.

Oversetteren Inger Sverreson Holmes har i hvert fall klart ikke å gjøre teksten vanskeligere enn den er på originalspråket. Og norsk lingvis- tikks wonderboy, professor Terje Lohndal (31), bidrar med et informativt forord som er verdt å lese. Lohndal skriver at «Det medfødte språket» er den beste språkfilosofiske gjennomgangen skre- vet av Chomsky selv. Underforstått: andre kan nok popularisere Chomskys ideer bedre for et bredt publikum. Samtidig er det tilfredsstillende å ha lest Chomsky i original enten man skal beundre ham blindt eller kritisere ham hemningsløst.

Noam Chomsky.

FOTO HATEM MOUSSA AP NTB SCANPIX

Fellesskap lønner seg

Fordelene for deg som medlem har blitt enda bedre. Utdanningsforbundet har lansert bilforsikring og hus- forsikring med unike vilkår og gode priser. Les mer og bestill på udf.no/husogbil
Fellesskap lønner seg

UTDANNINGS
FORBUNDET

Utdanningsforbundet og lærerne i medier og kommunikasjon

● **Marit Fulland Danielsen**
Utdanningsforbundet
Akershus fylkeskommune

ARKIVFOTO YLVA TÖRNGREN

● **Steinar Thoresen**
Hovedtillitsvalgt for
Akershus fylkeskommune

ARKIVFOTO YLVA TÖRNGREN

Gunnulv Hellesylt ved Lillestrøm videregående skole kritiserer Utdanningsforbundet for ikke å være en organisasjon for lærere på utdanningsprogrammet medier og kommunikasjon.

Selv om kritikken i Utdanning nr. 3 i hovedsak er rettet mot organisasjonen Utdanningsforbundet, er noe av kritikken rettet mot Utdanningsforbundet Akershus, og det vil vi kommentere.

Lillestrøm videregående skole har god elevsøking til medier og kommunikasjon. Skoleåret 2015–2016 hadde Lillestrøm 49 primærsøkere til 30 plasser. Hellesylt kritiserer Utdanningsforbundet Akershus for at vi ikke jobbet for at Lillestrøm videregående skole kunne opprettholde to klasser på medier og kommunikasjon etter omleggingen til studieforbereende, hvor elevtallet ble økt til 30 elever per klasse.

Alle de fem skolene som har medier og kommunikasjon, fikk redusert klassesallet med én eller to etter omleggingen. Utdanningsforbundet Akershus mener selvsagt det er bra at elever kommer inn på den skolen og det utdanningsprogrammet de har som første ønske. Samtidig er det også bra at elever kan komme inn på en videregående skole i nærheten av der de bor. Det er bra å slippe å bruke mange av ukens timer på transport til og fra skole, og det er bra å kunne fortsette skolegangen med venner og tidligere klassekamerater i kjent, hjemlig miljø. Dette er én av grunnene til at vi mener at de videregående skolene bør ha et bredt utdanningstilbud. Vi mener også det er viktig for lærerne at de har forutsigbarhet i sitt ansettelsesforhold, at man kan være rimelig trygg på at fagene og det utdanningsprogrammet man underviser i, forblir på skolen i årene framover. Det er også bra for de elevene som begynner i 8. klasse å ha forutsigbarhet for at de utdanningsprogrammene på den nærmeste skolen, vil være der når de skal begynne på videregående om noen år.

Elevsøkningen til skoler og utdanningsprogram varierer fra år til år. Hvis klasser og utdanningsprogram skal legges ned og opprettes igjen etter årlige svingninger, går det ut over forutsigbarhet for både

elever og lærere. Dette innebærer at noen elever må tas inn på sitt 2. ønske.

Hvis Lillestrøm videregående skole skulle fått flere klasser i medier og kommunikasjon enn de har i dag, ville klasser måtte legges ned ved andre skoler. Dette ville gitt dårligere tilbud for elever og overtallighet for lærere ved disse skolene. Utdanningsforbundet Akershus ønsker ikke det. Vi har forståelse for at tillitsvalgt og medlemmer i Utdanningsforbundet ved Lillestrøm videregående skole jobber aktivt for å øke klassesallet og styrke fagmiljøet der, samtidig som vi har forståelse for at tillitsvalgt og medlemmer gjør det samme på sine skoler.

Gunnulv Hellesylt kritiserer også prosessen i Utdanningsforbundet da medier og kommunikasjon ble vedtatt gjort om fra et yrkesfaglig utdanningsprogram til et studieforbereende utdanningsprogram. Vi kan bare svare ut fra hva Utdanningsforbundet Akershus gjorde den gangen. Generelt mener vi at det er viktig å få innspill om ulike typer høringer fra medlemmer på arbeidsplassene, og spesielt i denne typen saker hvor konsekvensene blir store for lærere og elever. Vi gjorde også det i denne saken som Hellesylt påpeker. Meldingen ble lagt fram i midten av mars, i uken før påske. Det gjorde nok at vi ble noe forsinket med å be om innspill. Saken skulle opp i Stortinget i midten av juni. Det som nok gjorde at det gikk fort for Utdanningsforbundet her, var at allerede midt i april var det en høring i Stortinget om saken. For øvrig inviterte undertegnede til et møte i slutten av april som Hellesylt skriver, og vi fortsatte å påvirke i organisasjonen, men vedtaket ble som det ble i Stortinget i juni likevel.

Vi tror Utdanningsforbundets innspill til omleggingen den gangen hadde blitt bedre hvis organisasjonen hadde rukket å få med innspillene fra fagmiljøene ved skolene. I forbindelse med at det nå igjen foreslås store endringer i de yrkesfaglige utdanningsprogrammene, har vi gjort noen grep i Akershus for å være tidlig ute med å få innspill fra medlemmene.

Sammen med Utdanningsforbundet Oslo vil Utdanningsforbundet Akershus allerede nå, før høringer er igangsatt, invitere medlemmer som underviser på berørte utdanningsprogram til møter i løpet av mars for å diskutere og komme med innspill til disse forslagene. Informasjon om foreslåtte endringer og møtetidspunkt sendes ut i uke 9.

«Hvis Lillestrøm videregående skole skulle fått flere klasser i medier og kommunikasjon enn de har i dag, ville klasser måtte legges ned ved andre skoler.»

Vi etterlyser et mer nyansert syn

Thomas V. Danielsen

På vegne av ledergruppa ved Frogner skole og kultursenter, Sørums kommun i Akershus

FOTO PRIVAT

Den nye rapporten om skolebidrag får slett mottakelse hos Utdanningsforbundet. Fra skolelederståsted etterlyser vi et mer nyansert syn på dette.

Med intensjon om å belyse en sammenheng, eller fravær av sammenheng, mellom elevenes læringsresultater og familiebakgrunn, har Kunnskapsdepartementet bestilt en rapport fra SSB.

I forbindelse med offentliggjøringen av denne såkalte Skolebidragsrapporten er Utdanningsforbundet raskt ute med kritikk av undersøkelsen. Leder Steffen Handal peker bl.a. på at rapporten «kan gi et falskt bilde av kvaliteten ved skolene». Det fremheves videre at rapporten ikke sier noe om årsakssammenhenger, at innholdet kun sier noe om en liten del av det som gjøres i skolen og at rangering på bakgrunn av dette blir feil. Det hevdes også at selve begrepet «skolebidrag» blir altfor unyansert, da venners betydning, skolens plass i lokalsamfunnet og voksenkontakter utenfor familien også har betydning for elevenes resultater.

Utdanningsforbundet har lang tradisjon med å kritisere ulike måleincitamenter i norsk skole. De fleste vil sikkert erindre støyen i forbindelse med innføringen av nasjonale prøver i 2004. I den senere tid har man fortsatt å kritisere prøvenes verdi ved å hevde at resultatene har lav betydning for lærernes undervisning og elevenes læring.

Det er altså lite overraskende at den nye rapporten om skolebidrag får slett mottakelse hos forbundet. Fra skolelederståsted etterlyser vi et mer nyansert syn på dette. Historisk sett har elevenes læringsutbytte og skoleutvikling basert seg mye på tro og antagelser. Siden innføringen av nasjonale prøver har det gradvis blitt dyrket frem en mer markant evalueringskultur i Skole-Norge. Oslo skolen er kjent for sitt voldsomme trykk på ulike resultatindikatorer, noe vi kanskje kan si er et ytterpunkt i kontrast til Utdanningsforbundets generelle ståsted.

I tillegg til et generelt mye større trykk på dokumentasjon, har økende fokus på nasjonale prøver, eksamensresultater og elevundersøkelsen gjort at

skolene får et større tilfang av opplysninger som bakgrunn for å utvikle skolen. Slik vi ser det er «skolebidragsrapporten» et kjærkomment verktøy for å kunne se resultatene i et enda bredere perspektiv. Selv om rapporten har svakheter og på ingen måte tar opp i seg alle momenter som har betydning for læring, noe som heller ikke hevdes fra forfatterne, er det vanskelig å se hvorfor dette skal være negativt rundt omkring på skolene i landet. Også fra Utdanningsforbundets side bør man kunne sette som et premiss at skoleledelsen ved den enkelte skole evner å tilnærme seg dataene på en bevisst måte. Fra en fagforening bør det være tillit til at ledere og lærere kan behandle resultatene på en helhetlig måte og at man setter dem i en større sammenheng. Utdanningsforbundets kritikk av denne type data er i stor grad med på å forringe arbeidet med å utvikle profesjonelle skoler og lærere. Man gir næring til den eldgamle påstanden om at verdien av at den enkelte lærers antagelser og tidligere erfaringer trumfer alle objektive data. Vi vil på ingen måte undervurdere den enkelte lærers skjønn og vurderingsevne. Vi vil imidlertid påstå at kvaliteten på lærerens

skjønn blir betraktelig bedre dersom det kan justeres og analyseres i sammenheng med objektive data. Et poeng med «Skolebidragsrapporten» er at den representerer noe nytt ved at den forsøker å justere tidligere kjente data mot f.eks. familiebakgrunn. Det er også nytt at man nå kan gå dypere inn i materien hva angår elevenes læringsutvikling gjennom flere år. Systematisk søkelys på dette vil gi et godt utgangspunkt for skoleutvikling internt og mellom skoler i regionen. Med tanke på utvikling av en lærende organisasjon vil slike data spille en naturlig rolle sammen med for eksempel resultatene på elevundersøkelsen, og ulike parametere basert på lokale utviklingsprosesser.

Det er beklagelig at den største fagforeningen på utdanningsfeltet velger å fokusere på usikkerhetsmomenter og eventuelle negative konsekvenser ved offentliggjøring av rapporten. Vi tror at alle involverte, elever, foresatte, lærere, skole- og kommuneledelse hadde vært tjent med at forbundet ønsket denne type data velkommen ved at de viste de profesjonelle aktørene tillit til at de bruker resultatene i beste mening for å løfte kvaliteten i norsk skole.

Vi søker enda flere stemmer

- Bli skribent for Lærerjobb.no

Hver måned publiserer vi innlegg fra lærere, barnehagelærere og pedagogstudenter på lærerjobb.no, men vi har plass til enda flere stemmer!

Vi ønsker at du:

- kan produsere to innlegg i måneden, hvert innlegg på ca 700 ord
- gjerne har erfaring med å ha skrevet innlegg, kronikker etc. tidligere, men ingen krav
- er utdannet til lærer, barnehagelærer, spesialpedagog etc.
- jobber i utdanningssektoren eller studerer til å bli lærer, barnehagelærer, pedagog
- er samfunnsinteressert og opptatt av det som skjer i utdanningssektoren, og har lyst å skrive om det for lærerjobb.no

Om dette høres interessant ut, så send oss noen ord om deg selv og en skriveprøve eller tidligere publiserte innlegg, artikler, kronikker til: post@lærerjobb.no.

Se aktuelle artikler på Lærerjobb.no - Karriere og jobb

Innleggene honoreres etter avtale.

Lærerjobb.no

Stillingsportalen for utdanningssektoren

Undervisning i psykisk helse

● **Anne Hilde Lystad**
barnevernspedagog

● **Inger Karin Rørstad**
spesialpedagog

● **Hilde Heltne**
spesialpedagog

grunnskoleteamet i
Ressursbasen i VH Barn og familie i Ålesund

Arbeidet med psykisk helse i skulen må gjerast heile tida.

I **Ålesund kommune** har vi utvikla eit kurs i psykisk helse for elevar på ungdomsskulane. Dette kurset har vi brukt i to år, og vi har no saman med Mental Helse fått midlar frå Extrastiftelsen til å vidareutvikle kurset og sikre vidare drift. Kurset har fått gode tilbakemeldingar, og vi ønsker å dele våre erfaringar. I denne artikkelen vil vi beskrive bakgrunn, innhald og metode for kurset. Vi vil fortelje om erfaringar og tilbakemeldingar frå elevar, foreldre og lærarar. Den psykiske helsa til elevar og tilsette i skulen heng tett saman med trivsel og læringsmiljø. Arbeid med psykisk helse i skulen handlar ikkje berre om å sette det på timeplanen. Det er noko ein jobbar med kvar einaste dag. Det handlar om korleis ein forstår kvarandre, rommar kvarandre og er opne for å vere til stades i relasjon til kvarandre.

Å undervise elevar i psykisk helse

Elevar i ungdomsskulen er ikkje ei einsarta gruppe. Dei har ulike erfaringar og bakgrunn. Nokre veit mykje om psykisk helse, andre ingenting. Vi har alltid spurt elevane før, eller i starten av kurset, om kva dei lurar på om psykisk helse. Elevane spør om alt frå: «Er det farleg å få slik psykisk helse?», «Er ein psykopat dersom ein har ei psykisk liding?», til: «Venninna mi skadar seg sjølv, men eg får ikkje fortelje det til nokon. Kva kan eg gjere?». Mange har egne erfaringar. Nokre av dei har fått ulike reaksjonar i timane og blitt følgt opp individuelt. Vi har valt å vere tydelege og direkte når vi snakkar med elevane. I programmet «Alle har en psykisk helse» har ein valt at elevane skal lære mest av kvarandre. Vår erfaring er at elevane også har stor nytte av å få faktainformasjon om psykisk helse frå fagfolk. Dei ser ut til å like ei blanding av undervisning og oppgåver der dei jobbar saman.

I dag veit vi kor avgjerande tidlege erfaringar i livet er for den psykiske helsa vår seinare. Det er skremmande at nokre av dei mest smertefulle opplevingane til born og unge framleis ikkje kan snakkast om. Dei har ikkje språk for å uttrykke det dei har opplevd, og dei kjenner seg utrygge på korleis dei vil bli møtt. Når vi spør ungdomar kvi- for dei ikkje snakkar om psykiske problem, svarar dei at dei er redde dei ikkje vil bli forstått. Dei er

redde for å bli erta og at det dei seier, blir spreidd vidare, at problema er for små eller at dei vil bli sett på som annleis. Vi opplever at ungdomar kan ha eit krevjande forhold til det å ha sterke kjensler. Mange har få strategiar for å roe sine egne kjensler og smerte. Dei har ikkje lært det som barn, eller dei har ikkje eit medvite forhold til kva som er lurt ved ulike behov. Vi ser at elevar, lærarar og foreldre treng eit felles språk og forståing av psykisk helse.

Lærarane opplever tidspress for å rekke å leie elevane gjennom alle måla for faga. I tillegg er det andre satsingsområde og aktivitetar som tek tid. Nokre av lærarane kjenner det vanskeleg å bruke undervisningstid til kurset, sjølv om dei er samde i at elevane treng det. Vi har stor forståing for dette. Vår erfaring er at elevar ikkje alltid har nytte av å delta i undervisning når dei samstundes slit med tankar og kjensler. Dei har ikkje alltid tilgang til den delen av hjernen som skal ta inn læring når livet gjer vondt. Elevar kan oppleve gyldiggjering av det dei slit med gjennom meir kunnskap og fokus på området. Det er viktig at dei veit meir om korleis dei kan få det betre. For nokre av elevane utgjer kurset ein enorm skilnad. For andre vil det vere ein start og eit bakteppe for å skjønne kva god eller dårleg psykisk helse inneber for dei.

Bakgrunn

Vi starta dette arbeidet i januar 2015 inspirert av Arne Holte, som seier at ein oppnår meir med universelle tiltak enn å hjelpe dei som allereie slit. Forebyggjande helsearbeid er dokumentert å ha høg samfunnsøkonomisk og menneskeleg vinst (Holte, 2016). Eigentleg var oppdraget å lage eit tiltak for ei gruppe elevar med symptom på psykiske vanskar og lidingar. I staden for å lage eit gruppetiltak forma vi ut vi eit kursopplegg for alle elevar på trinnet. Vi sette saman eit eige opplegg, då programmet «Alle har en psykisk helse» legg opp til meir tid til gjennomføring enn skulane kunne avsette. Vi brukte nokre av øvingane frå permen, og oppbygginga der ein startar med kva som påverkar helsa, psykiske problem og psykiske lidingar. Kurset fungerte bra, og fleire skular tok kontakt. Kvar gong vi har køyrt kurset på eit nytt trinn, har vi fått høve til å vidareutvikle det. Vi har no undervist 36 klasser. Til saman 834 elevar har evaluert kurset. Elevane har lært oss mykje gjennom spørsmål, deltaking og evaluering. Dette har gitt oss moglegheit til å utvikle eit program som no verkar veldig rett.

Kurset

Kurset går over tre veker med 90 minutt per veke i kvar enkelt klasse. Kvar kursdag har eit tema med eigne læringsmål.

Dag 1 – Psykisk helse

Læringsmål: Psykisk helse er korleis vi har det med tankar og kjensler. Nokre gongar er tankar og kjensler gode, andre gongar er dei vonde. Vi kan oppleve at dei vert fastlåste og vi treng hjelp for å få det betre. Elevane skal skjønne korleis tankar og kjensler verkar på og i kroppen. Dei skal kunne skilje mellom positive og negative måtar å bruke tankane på, og bli medvitne korleis ein påverkar og endrar kjensler med handlingar og gode tankemønster.

Dag 2 – Psykiske lidingar

Læringsmål: Elevane skal ha kjennskap til dei vanlegaste psykiske lidingane. Dei skal vite noko om symptom på korleis det kan vere å ha det slik. Kva kan vere lurt å gjere for å bli frisk? Når bør ein be om hjelp, og kvar kan ein få det? Dei skal også kjenne seg tryggare på korleis ein kan vere ein god ven for nokon som har det vondt.

Dag 3 – God psykisk helse

Læringsmål: Elevane skal vite kva dei sjølve kan gjere for å vareta og sikre god psykisk helse. Dei skal ha reiskap for å roe ned tankar og kjensler og verktøy for å rydde i tankekaos og kunne løyse problem i kvardagen. Elevane skal vite at det er viktig å gjere noko kjekt og vere saman med andre for å skape gode kjensler i kroppen. Det er gjennom handling og samhandling endring skjer.

Pedagogikk og metode

Vi som har utvikla denne kurspakken, har alle lang erfaring frå skulen. Vi er ART-trenarar (Aggresjon replacement training, red.anm.) og fagutdanna innan ulike felt av psykisk helse, pedagogikk, spesialpedagogikk og utviklingslære. Vi ville at kurset skulle treffe alle elevar uavhengig av kjønn, læringsstil og erfaringsbakgrunn. Kurspakken har raskt tempo, variasjon i opplæringsmatar, repetisjon, visualisering, humor og modellering av ferdigheiter (vise og øve, ikkje berre høyre). Vi brukar det vi kan om god klasseleiing og er alltid to som held kurset saman. Kontaktlærar, eller andre lærarar som kjenner klassa, er alltid med.

«Det er skremmande at nokre av dei mest smertefulle opplevingane til born og unge framleis ikkje kan snakkast om.»

Vi har valt å bruke prinsippet om psykoedukasjon. Elevane får konkret kunnskap om korleis kropp og hjerne produserer hormon som kjenst som gode eller vanskelege kjensler. Dei får lære om amygdala som «dørvakta» som vurderer i kor stor grad informasjon frå sansane skal sendast opp i tenkehjernen eller ned i kroppen som ein kjensle-reaksjon. Dei lærer korleis samspelet fungerer når ein opplever angst, korleis kjemien i ein ungdom kan verte endra ved ei kroppsbildeforstyrring, og at kroppen kan bedøve psykisk og fysisk smerte ved sjølvskading. Vi trur at ved å forstå desse prosessane, vert ungdomane betre i stand til å ta grep og bruke sunnare teknikkar for å regulere vanskar og smerter. Det å forklare dette slik gjer at gutane vert ivrige deltakarar i timane og forstår at kjensler ikkje berre er ei «jente-greie». Mange elevar har spurt om årsaka til at somme får psykiske lidingar. Inspirert av kunnskap om utviklingspsykopatologi har vi laga ei visualisert framstilling av samanheng mellom opplevingar i livet, korleis ein blir varetatt og korleis helsa kan vere.

Resultat

Etter to år med undervisning i psykisk helse sit vi no med ei stor mengd evalueringsark frå elevane. Her har elevane mellom anna svart på kva dei kjem til å ha mest nytte av vidare, kva dei lærte mest av og i kor stor grad det er viktig at elevar på ungdomsskulen får lære om psykisk helse. Desse elevsvara vert no forska på. Vi ser av svara at dei meiner det er viktig/svært viktig at elevar får lære om psykisk helse. Heile 86 prosent av elevane kryssar av på eit av desse to alternativa. Det som også skil seg ut, er at elevane meiner at det å vere ein god ven for nokon som slit, er noko av det dei trur dei får mest nytte av. 62 prosent har kryssa av for dette alternativet. 50 prosent har kryssa av på kva ein kan gjere for å ha god psykisk helse.

I tillegg til elevevalueringane har vi fått munnlege tilbakemeldingar frå lærarar og føresette. Lærarane poengterar at kurset har vore ei god hjelp til å ha betre samtalar med elevar som slit. Ein har fått eit felles språk og verktøy for vanskelege samtalar gjennom Psykologisk førstehjelp (solfridraknes.

no). Lærarane seier det er viktig at vi kjem utanfrå og har trygg fagkompetanse på temaet. Dei er også opptekne av at dei sjølve må vere til stade i timane, slik at dei får den same kunnskapen som elevane og kan gi betre oppfølging etterpå.

Vi held også foreldrekurs og kurs for tilsette som ein del av kurspakken. Vår oppleving er at vaksne ofte ikkje har nok kunnskap om psykisk helse til å kunne forstå og følgje opp dei som treng det. Foreldre har gitt tilbakemelding om at vi formidlar kunnskap om psykisk helse på ein enkel måte. Ofte spør dei når neste kurs er, slik at fleire kan få kome og lære.

Psykisk helse i skulekvardagen

Vi har tru på at vi har sådd ei gryande forståing for kva psykisk helse handlar om. Ideelt sett er det like naturleg å kjenne på og snakke om psykisk helse som fysisk helse. Rom for dette skapar ein gjennom dagleg drift og opplæring. Læraren jobbar med læringsmiljøet gjennom undervisning, opplæring og arbeidet som klasseleiar; skuleleiinga gjennom utviklingsarbeid der det vert sett av tid og ressursar.

Det er på tide det vert meir merksemd om psykisk helse, både i lærarutdanningsinstitusjonane, i læreplanverket og i utviklingsarbeidet på skulane. Samanhengen mellom psykisk og fysisk helse er vel dokumentert. Nyare forskning viser at kropp, kjensler og tankar er samspelande og at godt førebbyggjande arbeid må ta høgde for dette.

Vi har i denne artikkelen fortalt om kurset Psykisk helse, og om nokre av dei erfaringane og tankane vi har gjort oss. Vi trur vi er inne på noko riktig i det vi gjer og vonar at dette er noko fleire elevar skal få sjansen til å lære om. Vi er opptekne av at psykisk helse må inn i læreplanane, og vi støttar forslaget om å få Livsmeistring inn som fag i skulen (Regjeringa 2016). I tillegg vil vi presisere at å støtte elevar si psykiske helse i skulen ikkje berre handlar om å undervise dei om det. Vi må møte elevane som heile menneske i kvardagen, lage gode miljø å utvikle seg i, og gi dei vaksne som kan, vil og har rom for å snakke med dei om korleis dei eigentleg har det.

Løfte opp og trykke ned: Eit innlegg om kunnskapspolitik og språkleg

Roar Ulvestad
hovudtillitsvald
i Utdanningsforbundet
Bergen og lektor i norsk
FOTO PRIVAT

Høgresa sin språkbruk i det utdanningspolitiske ordsiftet er både genial og til tider tom for innhald. Gjennom enkle språklege grep vert det samstundes halde fram ei krise og løysinga på krisa. Vi bit på, igjen og igjen.

I eit tankevekkjande innlegg om Donald Trump og hans veg til makta påstår George Lakoff at det er noko republikanarane har skjont som demokratane har gått glipp av. På ein stad kallar han til og med Trump «very smart». Han påstår at det som demokratar tradisjonelt har brukt som basis for omdømmet sitt, som handlar om kunnskap, argumenttrekk og demokrati, er ut som oppskrift på vegen til makta. I staden handlar det om marknadsføring og ikkje minst eit språk som appellerer til impulsar som er djupare fundamentert i den kollektive og intellektuelle psyke enn tillært kunnskap. Lakoff er sett på som grunnleggjaren av det ein kallar kognitiv lingvistikk. Ein samlevitskap som mellom anna ynskjer å utvikle kunnskap om dei førspråklege føresetnadane for språk, og gjennom dette vise korleis språkbruk kan appellere til og hente si overtydingskraft frå førspråklege strukturar.

Dette kan vi òg kjenne att i vårt eige politiske ordsifte, at det er store skilnader mellom korleis høgre- og venstresida bygg opp retorikken sin. Som mellom anna Simon Malkenes har gjort greie for i fleire tekstar, byggjer høgresa opp skulepolitikken sin på å konstruere ein krisesituasjon, som dei sjølv ikkje er ein del av, men har middel og løysingar for. Han refererer i innlegget «Kommandoliberalismen» til filosof og rettsteoretikar Carl Schmitt, som «knyttar etos til leiderskap der det er

«lederen som avgjør unntaket». Det er «lederen som avgjør om der er en krise, og det er han som avgjør hva som må gjøres for å overvinne den. Slik står han utenfor loven».

Kriseforteljinga skal gjere oss redde, og språkbruken tilbyr nyoppretta likevekt, gjennom å appellere til våre basale behov for tryggleik. Høgresa brukar òg språklege vendingar som tidlegare har vore mest brukte på venstresida, som «likskap», og at skilnader er ein uting.

Allereie i 2009 skreiv den då noko yngre Torbjørn Røe Isaksen: «Men når det gjelder hva barnet vil lære og oppleve i barnehagen, er det for store forskjeller. Tilbudet til ditt barn avhenger for mye av tilfeldigheter.» Nokre år seinare: «I dag er kvalitetsforskjellene i universitets- og høyskolesektoren for store, og regjeringen vil la kvaliteten avgjøre hvor mange høyskoler og universiteter Norge skal ha i framtida.»

Høgresa sin retorikk er i dag basert på hyppig frekvens av omgrepet «tidlig innsats» og det «å lære mer». Desse omgrepa kan ein (og bør) drøfte innhaldet i ut fra både utviklingspsykologi, pedagogikk og kunnskapsforståing. Dion Summer fra Danmark har halde saman store mengder forskning som utfordrar omgrepet og fenomenet «tidlig innsats» og konkludert med at det er belegg for at for tidlig kognitiv intervensjon i livsløpet faktisk kan hemme seinare kognitiv utvikling. At «Å lære mer» skal vere ein pedagogisk gullstandard, føreset at kvantitet er ein garantist for kvalitet. Det veit vi andre godt at ikkje er tilfelle, utan at vi dermed treng å belegge det med vitskapleg bevisføring.

Omgrepet «tidlig innsats» kjenner vi att i amerikansk utdanningspolitikk, i kampanjer som «No Child Left Behind». Ingen vil vel late eit barn stå att? Uttrykket har og ei rik forhistorie som er med å styrke konnotasjonane. Det er tatt frå stortingsmelding nr. 16 (2006–2007), som heitte «... Og ingen sto igjen. Tidlig innsats for livslang læring.» Dette slagordet er i sin tur teke frå det amerikanske forsvaret sitt «No Man Left Behind». (Malkenes 2017). Det er dermed ei mektig språkleg og historisk årsaksrekke bak det tilforlatelege «Tidlig innsats».

Ein kan òg sjå på høgresa sin språkbruk med dei verktoya som Lakoff var sentral i å utvikle, som er basert på at språk er fullt av metaforar, og språklege metaforar hentar si overtydingskraft

frå førspråklege erfaringar. Dei sterkaste metaforane er dei som kan knytast til våre tidlegaste sanseopplevingar, og at våre erfaringar generelt ligg til grunn for språkforståinga vår. Lakoff skil mellom språklege metaforar, som er dei konkrete ytringane, og omgrepsmetaforar, som er ei underliggende sanning eller ein «samanheng» som er etablert i våre kognitive strukturar. Døme på slike «sanningar» er «Opp er bra» og «ned er dårleg», som ligg til grunn for ytringar «Eg kjenner meg ganske nedstemt» eller «Opp med humøret».

Dei to omgrepsmetaforane som kan tenkast å ligge til grunn for Høgre sine honnør-omgrep kan rett og slett vere «tidlig er betre enn seint», og at «meir er betre enn lite». Det gjer «Tidlig innsats» til eit nesten uangripeleg omgrep. Det er rett og slett so metta med gode konnotasjonar at det er nesten heilt overflødig å fylle det med konkret innhald. Røynda viser at det i praksis i stor grad handlar om meir testing utan garanti for midlar til oppfølging. Det same er tilfelle med «mer læring». Det er i same grad eit sjølvberande uttrykk, der det blir snakka veldig lite om kva denne auka mengda inneber, og kva det er som definerer kvaliteten. Elise Farstad Djupedal har forska på utvikling av timetal til dei einskilte skulefaga, og ho har dokumentert at timetalet til både norsk og matematikk har hatt den mest markante auken, medan det faglege nivået er om lag det same som for Kunnskapsløftet i 2006. Meir er dermed ingen garanti for betre.

Sjølv omgrepet «Kunnskapsløft» er òg tufta på omgrepsmetaforen at «opp er bra». Høgre har skjont overtydingskrafta i omgrepet, og høgrepolitikarane har nesten ikkje snakka om anna enn «løft» sidan dei kom til makta. Torbjørn Røe Isaksen har med bakgrunn i kriseforteljinga der PISA og skuffande realfagspoeng i førre PISA-runde spelte hovudrolla snart løfta seg spent i hel.

Han er i full gang med å løfte barnehage gjennom ein rammeplan der barnehagelæraren sitt profesjonelle skjønn blir sett på sidelinja. Han har «løfta» skulen gjennom kompetansekrav og førestellinga om «drømmelæreren» som kan ordne det meste. Han har «løfta» eleven i vide-regående opplæring gjennom «tough love» og fråværsgrænse på 10 prosent. Han har «løfta» høgskulesystemet gjennom å fusjonere og radere vekk småfag. Han er i ferd med å «løfte» lærarane i universitet og høgskule gjennom å innføre eit system for å meritte undervisning. Han har

g gymnastikk

«løfta» lærarprofesjonen gjennom å tinge ein haug med ekspertrapportar der lærarar knapt har vore representert. Han er no i ferd med å «løfte» planverket til skulen gjennom å fjerne Grunnleggande del av læreplanen, slik at vi får eit grunnlagsdokument som passar som hand i hanske til resten av planverket.

All denne løftinga er i tråd med amerikansk høgreside si innsikt i marknadsføring. Enkle slagord blir gjentekne til dei er etablert som sanningar. Kriseforteljinga blir halden ved like mellom anna ved at positive tilbakemeldingar frå PISA-undersøkingane og andre OECD-produkt vert underkommuniserte. Å halde på makta er å halde veljarane sine djupe redsler intakt, og stadig tilby gode løysingar. Ikkje ulikt anekdoten om gulrota og eselet. Løysinga er alltid innanfor synsfeltet og alltid utanfor rekkevidd.

Solskinshistoriene er få. Demokratiet er fråverande. Kunnskapstilfanget er magert. Menneskesynet er mest trist. All denne løftinga har gjort mange svært nedtrykte. Mange av høgresida sine metaforer spekkja forteljingar, òg kjend som skulepolitikk, kunne vore styrka med dei krava til definisjon og omgrepsavklaring som eg lærer elevane i åttande klasse: «Eg tykkjer tidleg innsats er viktig. Med «tidleg innsats meiner eg osb.» Dette er diverre for vanskeleg på statsrådsnivå. Vegen blir til medan vi går, og slagorda får substans altfor seint.

Kan eg be om styrka bruk av vekstmetaforikk, der eg som lærar kan skape so god grobotn som mogleg for at det kan spire flotte unge menneske, som strekker seg mot lyset av eigen fri vilje? Grobotnen er samansett av breie kunnskapar og kritisk tenking, medan sollyset er demokrati, fagglede, språkglede og rom for respektfulle menneskemøte. Framtida er den himmelen og lufta borna og ungdommane våre skal vekse inn i. Humor er litt ekstra vitamin i blomsterpotta. Saman er vi klorofyll!

Referansar:

<http://www.salon.com/2017/01/15/dont-think-of-a-rampaging-elephant-linguist-george-lakoff-explains-how-the-democrats-helped-elect-trump/>

<https://morgenbladet.no/ideer/2016/05/kommandoliberalismen>
<http://shu.bg/tadmin/upload/storage/161.pdf>

UiO • Institutt for lærerutdanning og skoleforskning
Det utdanningsvitenskapelige fakultet

VEILEDERUTDANNING

Veiledning og mentoring i lærerprofesjonen

Er du lærer eller skoleleder og ønsker å utvikle deg som veileder?

Høsten 2017 tilbyr ILS følgende videreutdanningsemner i veiledning

- VEIL4005 *Veiledning i skolen* 5 studiepoeng
Innføringssemne. Undervisning 1. og 2. september
- VEIL4015 *Veiledning og mentoring i lærerprofesjonen* 1
10 studiepoeng. Fordypningssemne. Undervisning sept. - nov.

Temaer i studiet

- Veiledning i skolen: etikk og makt, roller, funksjoner, ansvar
- Kunnskaper om og ferdigheter i veiledning, undervisningsvurdering, observasjon, analyse, veiledningsmetoder
- Profesjonskunnskap, individuelle og kollektive læringsprosesser
- FoU-arbeid i didaktisk perspektiv

Studiet gir formell kompetanse i veiledning av lærerstudenter, nyutdannede lærere og andre kolleger. Studenter som har fullført veilederutdanningen på ILS kan nå søke opptak direkte til andre året av Masterprogrammet i utdanningsledelse.

Søknadsfrist for veiledningsstudiene: 15. april

Mer informasjon: tinyurl.com/veilederutdanningen

Vi minner om vår faste, halvårslige veiledersamling

Torsdag 30. mars i Georg Sverdrups hus, aud. 2, kl. 16:15 - 20:30

Foredrag ved Megan Tschannen-Moran, med tema "Hvordan bidra til veisøkernes mestringstrust og selv-effektivitet? Fostering Trust and Self-efficacy in the Context of Coaching and Mentoring"

● Skulemiljø

Kva er feil med ungane?

Dei passar visst ikkje inn i skule og samfunn slik dei er.

No er det gutane som er problemfokustert, fordi dei er seinare utvikla enn jenter. Og lenge har det vore alle desse ungane som ikkje klarer å sitja i

Kvifor jaktar samfunn og foreldre på feil med ungane i staden for å spørja om det kanskje er omgjevnadene det er noko feil med, som ikkje kan gjeva ungar rom for å vera, skriv Jarle Tufta.

ILL. FOTO INGER STENVOLL

ro og konsentrera seg i skulen sin teorifikserte, tvangsforma modell; alle desse som i vår tid blir diagnostisert og medisinerert til ro og kontroll.

I mi oppveksttid på 1950- og 60-talet møtte eg ingen slike ungar i dei klassar eg gjekk i. Utan diagnose og medisin måtte me møta det vaksne livet som den gong var! Børa skulen la på oss, var å bli til gagns menneskje.

Så kvifor jaktar samfunn og foreldre på feil med ungane i staden for å spørja om det kanskje er omgjevnadene det er noko feil med, som ikkje kan gjeva ungar rom for å vera? For her skal dei formast til krav, press og forventning bygd på snevre kunnskapsmål – i ein modell som ikkje evnar å sjå og møta born og unge slik dei er på ein truverdig og verdsettjande måte. Om ein ser og gjev plass til ein unge for dei evner og anlegg han/ho har, så er vel det, no som før, den beste måten å få fatt i interesse og konsentrasjon som kan rekka til litt av kvart. Trur ikkje du òg det, om du tenkjer etter kva som har opna din veg for deg?

I 27 år har eg stilt spørsmål som dette og om kven skulen er laga for slik han er i dag, for dauve øyre og oftast stengde spalter, alt medan fråfallet i skulen vaks til nærare 30 prosent av dei unge i vidaregåande skule.

Enno rekk ikkje fantasien hos dei styrande lenge enn til å gjera ungane til problem!

Jarle Tufta

● Meiningar på nettet

Redaksjonen i Utdanning tek imot langt fleire meningsytringar enn det er plass til i bladet. Men dei fleste vert publiserte i nettutgåva vår, www.utdanningsnytt.no. Her følgjer presentasjon av nokre meningsytringar:

Å ha et skolesystem som gir gutter færre muligheter, kan være ødeleggende for et samfunn.

Den siste uken har «guttekrise» i skolen fått mye oppmerksomhet i media. Innenfor utdanningsvitenskap er dette egentlig gammelt nytt, en potensiell «boy crisis» i skolen har vært tema for en rekke undersøkelser de siste ti årene, skriver Monica Melby-Lervåg. [28.02]

Elever med selvmordstanker ønsker å gå på skolen, og de trenger å lykkes

I hver klasse på videregående skole sitter to-tre elever som har prøvd å ta livet sitt. Enda flere har tenkt på det. Mot til å spørre direkte om selvmord kan redde liv, skriver Karen Elise Ringereide. [24.02.]

Frykten for å feile vs. gleden over å være rektor

Til tross for at stadig flere pedagoger tar skolelederutdanning, ser vi at ledige rektorstillinger har gjentagende utlysninger før stillingene blir besatt. Hvorfor vegrer kvalifiserte søkere seg for å ta utfordringen? skriver Anne Kristin Eek, Eva Cathrine Rutle, Iren Sveistrup & Mona Melgård Strømmen. [21.12.]

● Skolegudstjenester

Angsten for det religiøse

Når støvet har lagt seg etter striden om skolegudstjenester, kan vi slå fast at de politisk korrekte og Humanetisk Forbund kommer til å fortsette kampen mot denne meningsfulle tradisjonen «to the bitter end». Og all den tid kristenfolket mangler frimodighet og stolthet i møte med nyhedendommen, og demonteringen av kristentroen fortsetter, vil de trolig over tid nå fram. Og da er nok idealsamfunnet rett rundt hjørnet! Taktikken er uttretting. Men det religionsfrie samfunnet er en utopi.

Det er komisk når man ikke kan ha julelunsj på skolen, men blir oppfordret til å kalle det vinter- eller desemberlunsj! Like tullete er det når barna

må ha skriftlig bevis hjemmefra for å kunne gå rundt juletreet og syngje julesangene, som i kraft av sin kvalitet har overlevd århundrer! Dette har noe med kulturell kompetanse, kulturell dannelse og tradisjon å gjøre. «Vær stolte av det norske...», innledet kulturministeren sin julehilsen med på Facebook og fikk ros, men også pepper fra den progressive elite. Uten en klar bevissthet om det norske blir vi jo identitetsløse. Og Vesten er jo nettopp preget av en identitetskrise. Skal vi feire 17. mai uten å nevne Grunnloven eller syngje nasjonalsangen?

Skolens julefeiring skal være nøytral, men nøytralitet forekommer knapt. Det ligger alltid

ett eller annet verdisett i bunnen. Ateisten har sin tro, og det preger selvsagt alt han sier og gjør. «Det blir historieløst og rart om Jesusbarnet blir juletidens tabu», uttalte Ole Paus til Vårt Land før jul. Og videre: «Når vi ser hva barn blir tilbudt i dag, må Jesusbarnet være det minste trusselbilde mot en lykkelig barndom». Modige og kloke ord! I dag forherliges hedonismen av mange, men det er et dårlig grunnlag å bygge et samfunn på. Svært dårlig.

Halvard Lars Udnesseter

«Hvem skal rydde i naturen?»

«Hvem skal rydde i naturen?» spør barna på avdeling Frosken hver gang vi går på den koselige stien ved Bingedammen. «Det må vi gjøre», svarer en av femåringene. «For her kan jo ikke søppelbilen kjøre». Vi har med oss poser som barna putter papir og flasker og annet småskrot oppi.

Alle nikker og er enige. Så mens vi rusler av gårde, gleder barna seg over at det er is på Bingedammen. De får lov til å kaste steiner på isen, og de fryder seg over å se steinene skli av gårde på den glatte isflaten. Målet for turen er bålplassen vår i enden av dammen.

Omtrent når vi har gått halvveis, stopper barna opp for å lytte og se etter ekornene som holder til i de store grantrærne. «Vi må være stille så vi ikke skremmer dem», sier en fireåring. Alle barna står stille og titter opp i tretoppene. Ikke lenge etter kan de så vidt se halen på det ene ekornet, som svinger seg fra tre til tre. Idet barna snur på hodet, får de øye på noe annet. «Men hva er det?» spør flere i kor, og peker litt opp i skråningen. Barna går nærmere og ser at det er delene av en scooter som ligger slengt blant blåbærlyng, maurtuer og trær.

«Jammen, dette hører vel ikke til i naturen?» «Hvem har gjort det?» «Tenk om ekornet, maurene eller noen andre dyr skader seg på det spisse jernet!» Barna snakker i munnen på hverandre. «Vi skulle ha båret ta det med oss tilbake til barnehagen», foreslår en av de sterkeste barna. «Det er for tungt og for mye», svarer en annen. «Dessuten blir jernet aldri til jord, slik som epleskrotter blir», sier en av jentene oppgitt.

Vi har vært på flere turer opp til grillplassen vår etter dette, og vi ser at scooterdelene ligger strødd utover ennå. Vi klarte ikke å bære

med oss scooterdelene, og derfor stiller vi samme spørsmålet som barna: «Hvem er det som skal rydde i naturen?». Barna ser at det ikke hører hjemme der. De sier: «I naturen skal det bare være trær, vann, blomster, bekker, insekter, fugler, bær og mange forskjellige dyr».

Tirsdag morgen blir jeg vekket av mannen min som sier: «Skynd deg å se ut av vinduet!». Det første jeg ser, er åtte-ti gulkledte menn fra bedriften Fasvo med trillebår og med målrettede skritt mot Bingedammen! Jeg tenker: «Er det scooterdelene de skal hente? Er det de som tar ansvar med å rydde i naturen?»

Etter en stund kommer de tilbake med deler av scooteren på trillebåren, og resten bærer de med ren håndkraft. Så bra at noen tar ansvar når andre er likegyldige til at naturen blir brukt som en søppelplass.

Tilbake i barnehagen forteller jeg at Fasvo-mennene har vært oppe ved Bingedammen og ryddet opp scooterdelene.

Helt spontant begynner 17 barnehagebarn mellom tre og fem år å klappe i hendene og roper et unisont «Hurra!». Så tusen takk for at dere finnes og at dere vil være med å rydde i naturen!

Vennlig hilsen Marceline, Blerton, Zain, Rahima, Ahmed, Halil, Ali, Benjamin, Ishak, Konrad, William, Adam, Tiril, Julie, Lejla, Jacob, Ahmed, Mille og Sumaya.

På vegne av barna:

Torill Alnæs
avdeling Frosken i Kiæråsen
barnehage i Fredrikstad

Bygger på L-06
... og nyere forskning

Leseverk

1.-7. trinn

ABC-en av Odd Haugstad

Vi kan lese for 3. trinn

Vi kan lese mer for 4. trinn

Gøy med NORSK 5. trinn

Gøy med NORSK 6. trinn

Gøy med NORSK 7. trinn

Har vært til grundig utprøving med godt resultat.

Elevsett (Lesebok og arbeidsbøker) + CD og lærerveiledning.

Forfatteren Odd Haugstad er logoped og cand.pead.spec. med spesialkompetanse på lesing og leseprosesser. Han har laget leseverk for 1.-7. trinn.

Fraktfritt tilsendt til gjennomsyn

Pedagogisk forlag AS – Tlf: 64 91 95 40
ordre@forlagsentralen.no
www.pedforlag.no

Pedagogisk Forlag

● Private barnehager

Skattepengene skal til barna i barnehagen – ikke til eierne

Barnehagene Utdanningsforbundet og det politiske flertallet i Trondheim ønsker å stoppe, er de kommersielle private, der målet til eierne er å tjene penger på driften, understreker Geir Røsvoll og Gry Camilla Tingstad.

ILL. FOTO ERIK M. SUNDT

Adresseavisen spør på lederplass 28. januar hvor skillet mellom private ideelle og private kommersielle skal gå. Under Ordet fritt i Adresseavisen 10. februar har administrerende direktør i Private Barnehagers Landsforbund, Arild M. Olsen, et innlegg med tittelen «Et ufint angrep på private barnehager».

Begge disse innleggene er tilsvaret til bystyrevedtaket der det slås fast at kun kommunen og ideelle aktører skal kunne etablere nye barnehageplasser i Trondheim.

Å avklare forskjellen mellom private ideelle og private kommersielle er essensielt i denne debatten. Private ideelle aktører er stiftelser, eller

foreldredrevne barnehager, der målet er å gå i økonomisk balanse. Bildet av Midtbyen barnehage, som illustrerer innlegget til Arild M. Olsen, er en slik barnehage og ville dermed ikke blitt rammet av bystyrevedtaket dersom den hadde blitt etablert i dag.

Barnehagene Utdanningsforbundet og det politiske flertallet i Trondheim ønsker å stoppe, er de kommersielle private, der målet til eierne er å tjene penger på driften. Det finnes en rekke eksempler på eiere rundt om i landet som har tjent seg rike på å etablere barnehager. Fagbladet Utdanning har i det siste avdekket flere eksempler der eierne har hentet ut store summer som skulle gått til

barnehagedrift. Et eksempel er fra to barnehager i Ålesund, der hver sjettede krone gikk til lederlønn og utbytte.

Det ligger klare forutsetninger i barnehageloven om hvordan midlene skal brukes for å sikre et godt pedagogisk tilbud. Vi ser dessverre mange eksempler på eiere som har en drift der intensjonene bak loven ikke blir innfridd. Så lenge barnehageloven åpner for at eierne kan ta et «rimelig utbytte», uten at det er definert hvor stort dette kan være, vil eiere kunne ta store utbytter. I privatskoleloven er det totalforbud mot å ta utbytte. Dette bør også gjelde barnehageloven.

Private barnehager får statlige tilskudd ut fra samme forutsetninger som de kommunale. De blir med andre ord finansiert som om de var kommunale. Vi har gjort undersøkelser som viser at flere private kommersielle aktører har vesentlig lavere personalkostnad enn i de kommunale og private ideelle barnehagene. Barnehageloven krever at private barnehager ikke skal ha vesentlig lavere personalkostnader enn kommunale barnehager. Kommunen som tilsynsmyndighet bør ha oversikt over andel av lønnsutgifter i alle ikke-kommunale barnehager.

Barnehagelærere i kommunale og private barnehager i Trondheim har en av samfunnets viktigste oppgaver, som er å gi et trygt og godt pedagogisk tilbud til de yngste. Utdanningsforbundet Trondheim setter stor pris på bystyrevedtaket som sikrer at skattebetalernes penger ikke lenger havner på kontoen til rike eiere, men i stedet gir barna et godt kvalitativt tilbud, og de ansatte gode arbeidsforhold.

Geir Røsvoll

leder i Utdanningsforbundet Trondheim

Gry Camilla Tingstad

styremedlem i Utdanningsforbundet Trondheim

Delta i debatten på utdanningsnytt.no

Har du mykje på hjartet?

Det er du ikkje åleine om. Utdanning tek imot store mengder kortare og lengre debattinnlegg, innspel og kronikkar. Men det er trøgt om plassen. Difor går det ofte lang tid før tekstane kjem på trykk, nokre gonger så lang tid at dei vert uaktuelle. Vårt tips er: Skriv kort! Held du debattinnlegget ditt på under 2500 teikn (tal på teikn inklusive mellomrom), er sjansen større for å få plass. Redaksjonen set retten til å kutte i innlegga som vilkår.

For innlegg på innspel plass er lengda 3000–10.000 teikn, og kronikkar kan ha ei lengd på mellom 12.000 og 17.000 teikn.

Redaksjonen tek imot debattstoff på denne adressa: debatt@utdanningsnytt.no

● Praktisk-estetiske fag

Skolene må ansette flere faglærere

54 prosent av lærerne i mat og helse har null studiepoeng i faget. Det samme gjelder 44 prosent av lærerne i kunst og håndverk. Nå bevilger kunnskapsministeren 30 millioner til videreutdanning, skriver Utdanningsnytt.no 31. januar.

Jeg synes det er flott at det blir bevilget mer penger til utdanning i praktisk-estetiske fag, men det er synd at skoleeiere ikke prioriterer å ansette faglærere i disse fagene. Jeg var heldig og fikk jobb i mat og helse

som nyutdannet i 2010. Veldig få stillinger i faget ble imidlertid utlyst i disse årene. De bruker heller «ufaglærte» som ellers underviser i norsk, matematikk, med mer, fordi det ikke er så viktig med praktiske fag.

May-Britt Børresen

Det er synd at skoleeiere ikke prioriterer å ansette faglærere i fag som mat og helse, mener May-Britt Børresen.

ILL. FOTO TOM-EGIL JENSEN

BARNAS RETTIGHETSKORT

ET METODISK VERKTØY TIL BRUK I BARNEHAGE OG SMÅSKOLE OM BARNAS RETTIGHETER.

Det er inkludert to nye kort i denne reviderte utgaven som omhandler rett til beskyttelse mot vold og seksuelle overgrep.

Barnas Rettighetskort består av 15 kort hvor vi har illustrert barns rettigheter ved hjelp av foto. Vi forteller blant annet om retten til rent vann, skolegang og det å si sin mening. Du finner tekst for den voksne på baksiden med samtale spørsmål og bakgrunnsinformasjon for samlingsstund og klassering. Ressurshefte med bl.a. tips til aktiviteter, sanger og litteratur er også inkludert.

Materiellet er støttet av Justisdepartementet

GRATIS
MOT DEKKING
AV PORTO OG
EKSPEDISJON.

BESTILL HER: webshop.unicef.no/undervisning

unicef

● Spanskfaget

¿Habras español?

For å øke motivasjonen til å lære fremmedspråk, som spansk, må språkets relevans synliggjøres, poengterer Ane Christiansen. ILL. FOTO INGER STENVOLL

I januar fjernet Trump-administrasjonen de spanske informasjonssidene fra Det hvite hus, og hadde Trumps førstekandidat til arbeidsminister jobben takket ja, hadde ikke det nåværende kabinettet hatt en eneste minister med spanskspråklig bakgrunn. Trumps visjon for et «stort» Amerika er altså rent engelskspråklig. Men Trump går motstrøms i sin kamp mot latinoens påvirkning på livet i USA. I 2035 vil 35 prosent av innbyggerne i USA ha spansk som førstespråk, og millioner av andre vil beherske språket. I praksis følger altså USA samme språkutvikling som resten av verden.

Spansk er et av verdens største talte språk. Det er det tredje mest brukte språket på internett, og kommer på annenplass både på Facebook og Wikipedia. Av de europeiske språkene er spansk i størst vekst, og det benyttes i økende grad som lingua franca. Her hjemme er også spansk en del av det voksende språklige og kulturelle mangfoldet: Antall spanskspråklige bosatt i Norge og nordmenn som reiser til eller er bosatt i spanskspråklige land, har økt. Samtidig er samarbeidet med spanskspråklige land innafor forskning, politikk, økonomi og kultur omfattende. Allikevel ses fremmedspråk fortsatt som nisjefag i skolen: Det er ikke obligatorisk å lære seg flere språk enn engelsk, og fra politisk hold er det de siste årene ikke satset på språkfagene i det hele tatt. Dukker det opp noe om spanskfaget i mediene, er det et tendens til at fokuset er manglende nytteverdi for samfunnet og fravær av motivasjon hos elevene.

Når det gjelder engelsk, er det en selvfølge for

oss i Norge å se TV-serier og høre på musikk på dette språket, eller å høre det på gata. I USA har spansk lenge hatt den rollen engelsk har her. Bygging av murer og sletting av informasjonssider kan kanskje bremse, men ikke hindre denne utviklingen. I møtet med spanskelever i Norge ser vi drypp av det samme: Spansk er på vei ut av klasserommet og inn på ungdomsrommene, gjennom høytalere, på Facebook og i TV-ruta, eller derfra og inn i klasserommet. For dem som bor i større byer, er det stadig vanligere å høre spansk på gata, i butikken og på bussen.

All den tid nordmenn fortsetter å reise på ferie til Spania, vil spansk også være et feriespråk, men det rykker stadig nærmere oss, og det ser ut til at spansk i økende grad er en del av også norske elevers hverdag, spesielt i mediebruken, men også andre steder. En hvilken som helst matvarebutikk i landet vårt har for eksempel et bredt utvalg av varer med spanske navn. Kanskje er tida inne for å ta det flerspråklige samfunnet mer på alvor, gjennom å i større grad gjøre folk kompetente til å håndtere den flerspråklige virkeligheten vi lever i her og nå. Det trengs forskning som kan synliggjøre og løfte fram berøringspunkter mellom skolehverdagen og eget liv hos elevene, også innafor språkfagene. Ønsker man faktisk å motivere folk til å lære språk, må relevansen synlig- og tydeliggjøres. Språksituasjonen må fram i lyset, ikke gjemmes bort eller, som i USA, slettes.

Ane Christiansen

lektor Ph.d., Charlottenlund videregående skole

● Svar på innspill på side 32

Utdanningsforbundet har sviktet medielærerne

Svaret fra Utdanningsforbundet Akershus på mitt debattinnlegg om at Utdanningsforbundet har sviktet lærerne på medier og kommunikasjon (MK), bidrar ikke til å styrke tilliten til organisasjonen.

Mitt fokus er at Utdanningsforbundet har gjort en dårlig jobb for medielærerne etter at det ble foreslått å gjøre MK til et studiespesialiserende program. Nå mister mange lærere jobbene sine.

Marit Fulland Danielsen og Steinar Thoresen gir en begrunnelse på hvorfor Utdanningsforbundet mens høringen pågikk, gikk ut på Facebook med sitt syn på ny struktur for MK. Men uansett hva som skjedde i prosessen, skal ikke en profesjonell organisasjon legge ut sitt syn på et åpent forum parallelt med en medlemsføring. Jeg nektet faktisk å tro det da jeg fikk høre det.

De tillitsvalgte i Utdanningsforbundet skriver at MK Lillestrøm hadde 49 primærseekere til skoleåret 2015–2016. Men hvorfor viser man til to år gamle tall? For inneværende skoleår hadde Lillestrøm 62 primærseekere. Hvis vi summerer alle som hadde MK ved Lillestrøm blant en av prioriteringene, hadde vi 1033 seekere.

De tillitsvalgte i Utdanningsforbundet i Akershus skriver: «Vi mener også det er viktig for lærerne at de har forutsigbarhet i sitt ansettelsesforhold, at man kan være rimelig trygg på at fagene og det utdanningsprogrammet man underviser på vil være på skolen i årene framover.» Men er dette et argument for å si opp MK-lærere som har jobbet ved et tilbud som startet opp på Lillestrøm i 2000, lenge før noen annen skole på Romerike?

De tillitsvalgte i Akershus skriver: «Hvis Lillestrøm videregående skole skulle fått flere klasser i medier og kommunikasjon enn de har i dag, ville det betydd at klasser måtte legges ned på andre skoler.» Javel, men er det så sikkert at det som er bra for en skole, er dårlig for en annen? For noen år siden ble en av videregående trinn 3-klasse på MK Lillestrøm bestemt nedlagt. Men en foreldre- og elevaksjon førte til at vg3-lassen ble reetablert ved starten av skoleåret. Dette førte ikke til kutt ved andre skoler.

Rett på sak

Utdanningsforbundet har gjort en dårlig jobb for lærerne ved medier og kommunikasjon ved Lillestrøm videregående skole, fastholder Gunnulv Hellesylt.

ILL. FOTO STIAN GREEN

De tillitsvalgte i Utdanningsforbundet i Akershus har vært ryddige ved å svare på innlegget mitt. Men fra Utdanningsforbundet sentralt har det vært taust. Dette er vel mest komfortabelt når man ser konsekvensen av hva sentralstyret i Utdanningsforbundet 31. oktober 2014 gikk inn for. Man støttet en MK-modell som i praksis betyr at lærere over hele landet nå mister jobbene. Min påstand er at høringen i forkant av dette vedtaket var fiktiv. Seks av syv fylkeslag gikk inn for modell 2 for det fremtidige MK, mens bare ett fylkeslag gikk inn for modell 1. Likevel landet sentralstyret på modell 1. Nå som medielærere mister jobbene sine, er det vel dette noe man ikke liker å bli minnet om.

Gunnulv Hellesylt
tidligere arbeidsplassstillingsvalgt

Pensjon

En stor velgerskare

Hans Marschhäuser

medlem av sentralt pensjonistråd i Utdanningsforbundet

FOTO LISBET JÆRE

«Vi är många! Vi är hälften!»

Vel, det er vel litt overdrevet, men at vi pensjonister er mange, er sikkert.

Av landets ca. 5.190.000 innbyggere er det ca. 700.000 pensjonister. Dette burde vi kunne utnytte i kampen for en mer rettferdig pensjon. Og det er jo ikke bare for dagens pensjonister vi mobiliserer. Det ser nå ut som de yngre arbeidstakerne også blir mer og mer oppmerksomme på at pensjonsforliket i Stortinget i 2011 har sider som slår negativt ut for både dagens og framtidens pensjonister.

I **Stortingsmelding 7** (2016 – 2017) står følgende: «sikre alderspensjonistene en realinntektsutvikling framover lik gjennomsnittet av pris- og lønnsutviklingen.» Det skulle også trekkes fra en faktor på 0,75 prosent, slik at man skulle få en pensjonsutvikling som over tid skulle bli om lag det samme som om pensjonen ble regulert med gjennomsnittet av lønns- og prisveksten. Javel, men nå er vi inne i en periode der pensjonistene får en negativ reallønnsutvikling. Å rette opp denne urettferdigheten kunne vært gjort ved å supplere dagens

reguleringsprinsipper med sikringsmekanismer eller tiltak som kompenserer i tider der reallønnsveksten er svært lav. Dette ba Unio Stortinget om i sin protokolltilførsel ved trygdeoppgjøret i 2016.

Det er Stortinget som kan rette opp urettferdighetene. Og til høsten er det, som kjent, stortingsvalg. I forbindelse med valget er det svært viktig for oss pensjonister å få klarhet i hvem av kandidatene som er villige til å gjøre noe for vår sak. Ingen partier har vel så langt sagt noe om dette. Så nå gjelder det å ta i bruk den makta vi råder over. Kvinnekamp-sangen jeg siterte i åpningen, sier også: «Men om vi bara är en och en i våra hemmaceller, då är vi inte många, och inte starka heller.» Vi må samle oss og bruke den makta vi råder over. Her bør ingen partigrenser være til hinder. Dersom vi bruker valgmøter og media til å bære fram vår sak, samt framsnakker den i alle mulige fora, burde vel både nåværende og kommende stortingspolitikere forstå at de har en svært stor potensiell velgerskare de bør ta hensyn til.

Slutten på kvinnekamp-sangen lyder: «... då känns det nästan som ett hopp att nånting går att ändra på, att man faktiskt kan säga stopp.» Men altså – for å sitere Hans Rotmo: «Det e' itj nå som kjæm tå sæ sjøl!» Vi pensjonister må stå sammen i kampen!

Uten andre er du ingenting

● **Grete Lillian Moen**
barnevernspedagog og
familieterapeut

FOTO KRISTINE MOEN

Det er i møte med den andre vi kan oppleve å bli sett, respektert og anerkjent.

ILLUSTRASJON Tone Lileng | post@tonelileng.no

Sitatet er hentet fra filosofen Øyvind Kvalnes' ord i åpningsprologen til boken «Det feilbarlige mennesket» (Kvalnes 2010). Ordene er en påminnelse om betydningen av å være i relasjon til andre. En påminnelse om at det er i møte med den andre vi kan oppleve å bli sett, respektert og anerkjent, men også at vi er avhengige av å være en del av et større fellesskap, noe jeg synes Maja Lunde beskriver så vakkert i sin bok «Bienes historie»: «Hun er alene her ute, men likevel en del av fellesskapet. Alene er hun intet, en del så liten at den er ubetydelig, men sammen med de andre er hun alt. For sammen er de kubene.» (Lunde 2015, s. 202)

Med vissheten om at vi er avhengige av hverandre, at vi trenger hverandre, er det vondt å tenke på møter med mennesker som formidler smertefulle opplevelser av ikke å ha en verdi for andre, en opplevelse av å være alene, av ikke å være sett. Hva er det som gjør at noen av oss kjenner at vi går rundt og er usynlige for omverden, mens andre sjelden eller aldri har tenkt at de ikke har en verdi, at de ikke blir sett? Spørsmålet bringer meg tilbake til egen oppvekst, til mennesker jeg har møtt som på ulike måter har bidratt til at jeg har opplevd å være noe, ha en verdi, bli sett, mens andre har gitt meg en opplevelse av ikke å ha samme verdi. Men jeg har også tenkt på andres møter med meg, på om de har opplevd det som gode møter, eller om de har gått videre med en opplevelse av å være ingenting.

En av de jeg tenker tilbake på med sårhet er Alida, en jente jeg gikk i klasse med på barne- og ungdomsskolen. Stille, blek og forsiktig var Alida den som gjorde minst ut av seg. Plassen hennes var fremme, til høyre for læreren vår, Mina. Oppe til venstre for oss som satt lenger bak. Det er særlig én dag jeg husker. Mina hadde vært borte noen dager, og tok opprop når hun kom tilbake. Navn etter navn ble ropt opp med spørsmål om tilstedeværelse de siste tre dagene. Svarene viste at vi hadde oversikt over hvem som hadde vært til stede, eller ikke. Helt til vi kom til Alida. – Var

Alida her på mandag? spurte Mina. Klasse 8a ble stille. – Var Alida her på tirsdag? Fortsatt stille, ingen av oss kunne svare. Mina så utover klassen. Det var dryppende stille, og jeg kan fortsatt kjenne ubehaget i magen når hun ser utover klassen og med bestemt stemme og sint blick ser på oss og spør: – Var Alida her på onsdag?!

Jeg vet ikke hva det gjorde med Alida ikke å bli sett av oss, sine medelever, men jeg vet at det å bli sett og bekreftet har betydning for hvordan vi ser på oss selv, på vår egen verdi som menneske. Jeg kan bare tenke meg til hvordan det kan ha vært å være henne, hva det gjorde med hennes opplevelse av verdi, hva det gjorde med hennes syn på seg selv. Jeg har imidlertid også tenkt på betydningen av å ha en lærer som Mina. En lærer som i kraft av stemme og blick fortalte oss at vi burde ha raushet nok til å se alle i klassen. En lærer som så hver enkelt, som gjorde sitt for å sikre at vi alle fikk et hei eller et smil i løpet av dagen.

Som voksen, og gjennom 25 års arbeid innen barnevern og psykisk helse, har jeg møtt et utall barn, ungdom og foreldre som av ulike grunner strever i livene sine. Jeg har også møtt lærere som daglig møter barn og unge og som er med på å gjøre en forskjell, noen ganger uten å vite om det. For flere år siden holdt jeg et foredrag for lærere hvor ett av temaene var betydningen av å bry seg. Vi snakket om hvordan hver enkelt av oss kan gjøre en forskjell for dem vi møter. En kvinnelig lærer rakte opp hånden og fortalte om møtet med en gutt som hadde sluttet på skolen flere år tidligere. De hadde møttes tilfeldig og kommet i prat. I samtalen fortalte gutten om en oppvekst og ungdomstid preget av uro og bråk i hjemmet, noe få visste om. Gutten fortalte videre at helgene var det vanskeligste, men at det som holdt han oppe, var tanken på lærerens smil når de møttes i gangen på skolen mandag morgen. «Jeg var ikke bevisst at jeg smilte, og ikke var jeg kontaktlæreren hans», sa læreren noe undrende før vi fikk en samtale om hvordan hver og en av oss kan gjøre en forskjell.

Eksemplet viser at vi uten å være det bevisst, kan gjøre en forskjell for dem vi møter. Ved å møte den andre med et vennlig smil, et klapp på skulderen, eller ved å tiltale den andre ved navn, kan vi bidra >

«Det var dryppende stille, og jeg kan fortsatt kjenne ubehaget i magen når hun ser utover klassen og med bestemt stemme og sint blick ser på oss og spør: – Var Alida her på onsdag?!»

«Helgene var det vanskeligste, men det som holdt han oppe, var tanken på lærerens smil når de møttes i gangen på skolen mandag morgen.»

til en bedre dag for den andre, men også for oss selv. Jeg er overbevist om at en av de beste investeringer vi kan gjøre i andre menneskers liv, er å vise omtanke, respekt og gi av egen tid. Tid til å lytte, tid til å dele tanker, erfaringer og bare være til stede. Egne barn har gått på Steinerskolen, hvor de hver dag ble møtt av læreren som håndhilste og sa navnet deres. En tradisjon basert på verdien i at hver enkelt skulle oppleve å bli sett minst én gang per dag, men også gi læreren en mulighet til innblikk i barnets sinn, innblikk i hvorvidt de hadde en god eller en vanskelig start på dagen.

Kort møte

Det var ein mørk dag. Skyene låg tunge i meg. Det var ikkje med glede eg møtte deg. Såg du det, der du lytta til mine inkjeseiande ord? Merka du mitt fråvær, mi likesæle? Då eg ville hasta vidare, rette du handa fram. Tok ikkje mi hand, som eg hadde venta. Det var varme i blikket ditt. Omsorg. - Er du trøytt? sa du. Og som ein lett fugleveng rørte den ru handa di ved kinnet mitt. Så var du borte. Men du hadde skapt ei revne i skyene, du hadde opna ein himmel over meg, og elvar i meg. Ja, eg var trøytt. og eg var naken der eg sto og kjende sildrande bekkar av liv på nytt byrja røra seg i mitt turre landskap. Sa eg nokon gong takk?

(Bente Bratlund Mæland, 1991)

At vi alle kan gjøre en forskjell, av og til uten å vite det for lenge etter, fører meg tilbake til møtet med Stine, en jente jeg ble kjent med for mange år siden. Som nyutdannet og usikker miljøterapeut fikk jeg erfare at Stine krøp inn under huden på meg. Tøffe, sinte, avvisende Stine, som med hele sitt kroppsspråk signaliserte at hun ikke trengte noen, at det beste var å holde seg unna. Jeg kjente på avvisning, men også et sterkt ønske om å forstå hva som skjulte seg bak den lukkede maska, bak sinnet hennes. Jeg spurte og ville så gjerne få

henne til å fortelle om hva som rørte seg i henne. Hva som foregikk innenfor skallet. Hun sa lite, men ga ved hjelp av kroppsspråk, selvskading og sinne beskjed om at hun hadde det vanskelig. Jeg satt på sengekanten og strøk henne over ryggen de gangene hun orket å ta imot fysisk kontakt. Andre ganger hørte vi på musikk sammen. Uten å snakke. Satt bare sammen mens jeg undret på hva som skjulte seg bak de sinte øynene. Undret meg over hvordan vi kunne nå inn til henne. Den dagen Stine fylte 15 år, bestemte jeg meg for å skrive et hyggelig kort og kjøpe en rød rose til henne. Siden hun skulle reise hjem den dagen, og jeg hadde fri, bestemte jeg meg for å dra ned og gi henne rosen på togstasjonen. I det øyeblikket jeg så Stine, lett henslengt og med røyken i munnviken, skjønte jeg at dette var en særdeles dårlig idé. Lettere ble det ikke da jeg fikk øye på min kollega som så noe forvirret ut da han fikk øye på meg. Selv kjente jeg på et sterkt behov for å forsvinne ned i et hull i bakken, snu meg vekk, løpe og glemme hele greia. Men det var for sent, de hadde sett meg, og jeg måtte gjennomføre det jeg var kommet for. Meget beklemt gikk jeg mot dem, ga Stine kortet og rosen, før jeg fort sa «Gratulerer med dagen», raskt snudde meg og gikk hjem. I etterkant var det ingen av oss som nevnte episoden.

Stine flyttet. I årene som fulgte, beholdt vi spora-disk kontakt. Jeg byttet jobb og kjente på en frihet jeg ikke hadde da jeg jobbet på avdelingen. Frihet til å si ja når hun hadde behov for hjelp og støtte etter kvelder med bråk eller kranling. Det var ikke alltid hun ville si noe om hvordan hun hadde det, men jeg forsto av det lille hun fortalte, at livet ikke alltid var like greit.

Etter noen år med minimal kontakt tikket det inn en sms hvor hun fortalte at hun var blitt alvorlig syk og var innlagt på sykehus. Hun lurte på om jeg ville komme på besøk. Jeg hadde tenkt på henne og ville gjerne komme. Jeg husker turen opp til sykehuset, mine egne tanker om hva som ville møte meg, hvor dårlig jeg taklet sykehuskorridorer og sykdom og redselen for å begynne å gråte. Inne på rommet kjente jeg lettelse over å se at hun så bedre ut enn fryktet. Hun hadde besøk av egen familie, og jeg hilste på dem. Jeg takket for sist for å minne dem på at vi hadde møttes før. Jeg møtte blikket til Stine, smilte mot henne, klemte henne og sa at det var godt å se henne igjen. Fine jenta. En ung kvinne, mor. Hun holdt blikket mitt og spurte om jeg husket at jeg, på 15-årsdagen hennes, kom med

en rød rose til henne på togstasjonen. Jeg kjente tusen tanker rase gjennom hodet. Så på henne, nikket forsiktig. Hvordan var det mulig å glemme det? Ubehaget jeg kjente den gangen, trengte seg sakte frem fra underbevissthets min, og jeg var med ett tilbake på togstasjonen, beklemt og flau. Jeg så på kvinnene i rommet, kjente at jeg rødmet og ønsket at temaet ikke kom opp. Ville ikke huske. Ville ikke snakke om det. Ville ikke tenke på det. Ikke bli minnet om det som satt igjen som en tabbe. Noe så dumt. Hvordan skulle jeg forklare dem at jeg hadde fått det for meg at jeg ville kjøpe en rød rose og et kort og gi til en 15-åring som var alt annet enn opptatt av roser og kort. En 15-åring som med hele seg viste at hun var alt annet enn feminin, som gjorde det hun kunne for å holde andre på avstand. Jeg ville ikke huske, ikke snakke om det, men nikket og bekreftet at det gjorde jeg. Stine holdt blikket mitt fast, og fortalte at hun aldri før hadde fått en rød rose, og at det heller ikke hadde vært noen andre som hadde sittet på sengekanten og strøket henne over ryggen. At hun ikke kunne fortelle hva det betydde for henne den gangen, og heller ikke etter fem eller ti år, men da, nærmere 15 år etter, var klar for å fortelle hvor viktig et kort og en rød rose hadde vært.

Det er du

Så underleg dag. Så sterke luktar. Fargane har ein annan fylde. Ein tone er der, vakker, skjelvande, jublende vår. Det er di. Det er ditt andlet. Det korte sekund vi møttest. Og du veit ikkje kva du gav.

(Bente Bratlund Mæland, 1991)

Kronikk

Hvis du emner på en kronikk, er det lurt å presentere ideen for redaktør Knut Hovland
kh@utdanningsnytt.no.

Utgangspunktet er at temaet må være interessant og relevant, og språket godt og forståelig, for en bredt sammensatt lesergruppe. Stoff som bygger på forskning, må være popularisert. Det betyr blant annet at forskningsresultatet er det sentrale i teksten, og at det som handler om metode, har en svært beskjeden plass. Lengden kan være mellom 12.500 og 17.000 tegn inklusive mellomrom. Litteraturliste og henvisninger må være inkludert i antallet tegn. Eventuelle illustrasjoner må ikke sendes limt inn i wordfilen, men separat som jpg- eller pdf-filer.

Mens jeg skriver, står programmet «En hyllest til Jahn Teigen» (TV Norge, 2016) på i bakgrunnen. Jeg stopper opp da jeg hører ham si «Det største du kan oppleve i ditt liv, er at noen blir glad for å se deg.» Utsagnet treffer meg, og jeg tenker på hvordan vi uavhengig av suksess, popularitet eller status trenger hverandre, trenger at noen blir glad for å se oss, er glad i oss, at vi betyr noe for andre. Tankene går videre til en fostermors første møte med sitt fosterbarn. Jenta som da var ni år, så sin nye fostermor inn i øynene og spurte, «Kommer du til å orke å bli glad i meg?», og til den 15 år gamle jenta, som etter å ha blitt funnet etter flere uker på rømmen, uttrykte «Jeg trenger noen å være glad i for å klare meg!»

Så enkelt og så sårt kan det uttrykkes. Behovet for å være elsket, for å oppleve seg sett og være i relasjon til andre, er et grunnleggende behov. I boken «Det skal merkes at vi lever» snakker dikteren Benny Andersen og presten og forfatteren Johannes Møllehave om viktige tema i livet, blant annet om kjærligheten, og Møllehave sier: «Jeg vil ikke hevde at alt dreier seg om psykologi, men jeg tror at kjærlighet har mye med barndom å gjøre. Hvis man har opplevd en barndom hvor man ikke ble sett, får man problemer som voksen (...) Jeg ble oppelsket, og jeg vet at det gir overskudd når man blir møtt med en betingelsesløs og bunnløs kjærlighet og en jublende forventning før man selv har noe å by på». (Møllehave og Andersen 2003, s. 51)

For å sikre en positiv utvikling er vi avhengige av gode relasjoner, vi er avhengige av mennesker som vil oss vel, både i familien og i barnehagen, skolen, på fritiden og i arbeidslivet. Vi blir bekreftet i møte med den andre. «Ansiktet ditt, gjenspeile mitt, eg blir til meg i møte med deg» synger Bjørn Eidsvåg i sangen «Ansiktet ditt». Et enkelt og fint bilde på hvordan vi bekreftes i møte med den andre, på godt og vondt. Jeg vet bare bruddstykker av erfaringene til Alida, Stine, niåringen som spurte om fostermor ville klare å bli glad i henne, og 15-åringen som trengte noen å være glad i, men jeg vet nok til å forstå at de alle hadde en opplevelse av

ikke å ha verdi som menneske. At de i møte med andre hadde fått flere negative enn positive erfaringer om at de var verdt å elske. Ville livene deres blitt annerledes hvis de hadde flere erfaringer av å bety noe for andre, hvis de turte å tro på at noen var glad i dem, at de var viktige for andre? Jeg er ikke i tvil om at den ni år gamle jenta ikke hadde trengt å bruke så mye energi på å avvise fostermor, være sint, skape konflikter, fortelle usannheter og ødelegge vennskap, hvis hun hadde hatt en trygg tilknytning, en visshet om at hun var et barn det var verdt å elske. Jeg er heller ikke i tvil om at 15-åringen ville valgt et annet liv enn prostitusjon, rus og selvskading hvis hun hadde hatt et annet forhold til egen verdi. Men jeg er også sikker på at vi alle kan bidra til forandring, at vi alle kan være med på å gjøre en forskjell for andre. Linda Olsson beskriver det så talende i boken «La meg synge deg stille sanger»:

«Kjærligheten kommer til oss uten forvarsel, og når den først er gitt oss, kan den aldri tas fra oss. Det må vi huske. Den kan aldri gå tapt. Kjærligheten kan ikke måles. Den kan ikke bli telt i år, minutter eller sekunder, veid i gram eller kilo. Den kan ikke kvantifiseres på noen måte. Den kan heller ikke sammenlignes, den ene med den andre. Den bare er. Det korteste streif av ekte kjærlighet kan gi næring til et helt liv. Det må vi alltid huske.»

(Olsson, 2005, s. 252)

Jeg har et ønske om at vi alle kan være dette bevisst i egen hverdag, at vi blir til i møte med den andre, og at et streif av ekte kjærlighet kan gi næring til et helt liv. At våre møter med den andre påvirker deres syn på seg selv. At jeg ved min væremåte, min tilstedeværelse, mitt smil, kan bidra til at en annen får en bedre dag, men også at jeg ved min væremåte, min manglende tilstedeværelse og mitt manglende smil kan bidra til at de jeg møter, opplever seg usynlige og mindre verdifulle. Barn, ungdommer, voksne, alle blir vi til i relasjon til andre. Uten andre er vi ingenting.

Litteraturliste:

- Eidsvåg, B.:** Ansiktet ditt.
www.bjorneidsvag.no/album/talt/sanger/13
(28.12.16)
- Kvalnes, Ø.** (2010): Det feilbarlige menneske. Oslo: Universitetsforlaget
- Lunde, M.** (2015): Bienes hemmelige liv. Oslo: Aschehoug forlag
- Møllehave, J. og Andersen, B.** (2003): Det skal merkes at vi lever. Schibsted forlag
- Mæland, B. B.** (1991): Kort møte. Hamnevik og Sundøy A/S
- Teigen, J.:** En hyllest til Jahn Teigen. TV Norge, des. 2016

«Jeg tenker på hvordan vi uavhengig av suksess, popularitet eller status trenger hverandre, trenger at noen blir glad for å se oss, er glad i oss, at vi betyr noe for andre.»

Ski kommune

VI ØNSKER DEG! Lærerstillinger i Ski

Fra 01.08.2017 vil det bli ledig et antall faste lærerstillinger og årsvikariater ved skolene i Ski.

Vi søker deg som bidrar til at **"Hver enkelt elev skal få hjelp til å nå sitt maksimale læringsnivå"**.

Vi tilbyr

- en "SKikkelig" god skole som satser på utvikling av elevenes grunnleggende ferdigheter, godt læringsmiljø og god klasseledelse
- muligheter for kompetanseutvikling
- stipendordninger
- gode pensjonsrettigheter
- Ski kommune har en avtale om inkluderende arbeidsliv (IA)

Se fullstendig (fortløpende) utlysning og mer informasjon om hver enkelt skole på vår hjemmeside:
<http://www.ski.kommune.no/>

RINGERIKE
KOMMUNE

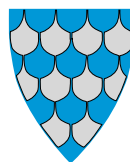
Lærere skoleåret 2017/18

Ringeriksskolen står foran en spennende utvikling. Nye skolebygg skal reises, nye nasjonale planer utarbeides og ny lokal kurs stokes ut. Som medarbeider i Ringeriksskolen vil du kunne være med å løse elever inn i en ny skolehverdag. Vi trenger deg på laget!

Fra 1. august 2017 er det ledig et antall faste stillinger og vikariater i Ringeriksskolen. Det er behov for undervisningskompetanse i alle fag. Utlysningen gjelder alle stillinger som blir ledige inntil skolestart. Det kan bli ledige stillinger ved Læringssenteret for voksne, og på Veien skole kan det bli behov for lærere som kan tegnspråk.

Fullstendig utlysning finner du på
www.ringeriksjobb.no

Søknadsfrist: 15. mars 2017

RINGERIKE
nærmest det meste

Øystre Slidre kommune

Øystre Slidre kommune har omlag 3200 innbyggjarar, og strekkjer seg frå Jotunheimen i nord, via turistmålet Beitostølen, mot regionsenteret Fagernes i sør. Nærleiken til ein vakker høgfjellsnatur gjev sær gode tilhøve for naturopplevingar og friluftsliv. Kulturlivet er aktivt og variert. For ytterlegare informasjon, sjå vår heimeside
www.oystre-slidre.kommune.no

Kommunalsjef for opplæring og kultur

Då vår kommunalsjef går av med pensjon frå 1. august, søker vi etter en utviklings- og resultatorientert leiar som skal bidra til å vidareutvikle Øystre Slidre kommune, med særleg fokus på området opplæring og kultur. Området omfattar for tida tre skular, tre barnehagar, kultur (inkl. kulturskulen) og flyktningtenesta.

Som kommunalsjef i Øystre Slidre kommune blir du ein del av rådmannen si leiargruppe. Leiargruppa har fokus på den strategiske utviklinga til kommunen, der det blir lagt stor vekt på heilskap og samarbeid på tvers av kommunen sine ulike verksemdsområde og fagfelt.

Arbeidsoppgåvene vil m.a. være:

- Bidra til å skape ein attraktiv kommune med vekst, særleg innanfor området opplæring og kultur
- Være ein pådrivar og motivator for utvikling og fornying
- Delta i, styre og gjennomføre ulike utviklingsprosjekt på lokalt og regionalt nivå
- Resultatoppfølging og koordinering av tenesteområde
- Utgreie og følgje opp politiske saker
- Være kommuneadministrasjonen sin skulefaglege kompetanse etter opplæringslova § 13-1, fjerde ledd

Vi søker en kommunalsjef med:

- Minimum 3-årig utdanning frå høgskule eller universitet. Pedagogisk utdanning og/eller erfaring er ein føresetnad
- Gode leiareigenskapar, med vekt på strategisk kompetanse
- Evne til å tenke nytt, være offensiv og løysingsorientert
- God økonomiforståing

Øystre Slidre kommune er ein kommune med relativt gode økonomiske ressursar, der det har vore satsa sterkt på skule- og barnehageutvikling over lengre tid. Kommunen har gjennom dei siste 10-12 åra m.a. bygd to nye barneskular og to nye barnehagar og rusta opp ungdomsskulen. Lønn etter avtale. Kommunen har gode pensjonsordningar gjennom KLP, kan tilby hjelp til å skaffe bustad, og kan gje flyttegodtgjersle.

Ta gjerne kontakt for ei uformell samtale med rådmann Øivind Langseth, tlf. 469 40 739.

Søknaden skal sendast elektronisk via kommunen sine nettsider, www.oystre-slidre.kommune.no, og merkast med «Arkivsak 17/347».

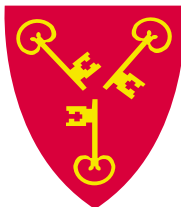
Søknadsfrist: 31. mars

Kongsvinger

Eidskog

Sør-Odal

Nord-Odal

Åsnes

Stillinger i grunnskolen i Kongsvingerregionen 2017-2018

KONGSVINGER KOMMUNE:

AUSTMARKA BARNE- OG UNGDOMSSKOLE

Arkivsak-ID: 17/494

- Inntil 2 stillinger, allmenlærer, fast

Kompetansekrav:

Engelsk, norsk, matematikk, musikk og kunst & håndverk

Informasjon: Rektor Britt-Marie Paulsson, tlf. 6287 42 42

HOLT UNGDOMSSKOLE

Arkivsak-ID: 17/495

- 200% vikariat

Kompetansekrav:

Norsk, engelsk og kunst & håndverk

Informasjon: Ass. Rektor Torodd Kisen, tlf. 909 94 571

TRÅSTAD UNGDOMSSKOLE

Arkivsak-ID: 17/496

- Inntil 300% lærerstilling vikariat

Kompetansekrav:

Norsk, tysk, matematikk, mat & helse og spes.ped.

Informasjon: Rektor Jørgen Bo Gundersen, tlf. 474 63 790

ROVERUD BARNE- OG UNGDOMSSKOLE

Arkivsak-ID: 17/497

- Inntil 400% undervisningsstillinger fast/vikariat

Kompetansekrav:

Norsk, spansk og kunst & håndverk

Informasjon: Rektor Paul Inge Tønseth, tlf. 916 47 091

LANGELAND SKOLE

Arkivsak-ID: 17/499

- Inntil 400% allmenlærerstilling fast/vikariat

Kompetansekrav:

Engelsk, naturfag og kroppssøving inkl. svømmeopplæring

Informasjon: Rektor Tommy Seigerud, tlf. 400 34 866

VENNERSBERG SKOLE

Arkivsak-ID: 17/500

- Inntil 400% fast og vikariat undervisningsstilling på barnetrinnet. Ønsket kompetanse innen ett eller flere områder:

Matematikk, norsk, engelsk, naturfag, kunst & håndverk,

musikk, bruk av Ipad som læringsverktøy og engasjement

og kompetanse for begynneropplæringen.

Informasjon: Rektor Hanne Stolt Wang, tlf. 924 66 595

MARIKOLLEN SKOLE

Arkivsak-ID: 17/501

- Inntil 600% undervisningsstillinger fast/vikariat

Informasjon: Konst. rektor Eva Kr. Gylterud, tlf. 971 94 578

BRANDVAL OPPVEKSTSENTER

Arkivsak-ID: 17/502

- Inntil 100% vikariat undervisningsstillinger

Kompetansekrav:

Norsk og kroppssøving

Informasjon: Rektor Mari Anne Rapstad, tlf. 916 34 834

For stillingene i Kongsvinger kommune:

Kongsvingerskolen er fremtidsrettet og benytter læringsbrett med vekt på vurdering for læring i ordinær undervisning. Videre satser vi på relasjonskompetanse i alle ledd samt imøtekommelse av fagkravene i «Kompetanse for kvalitet». Vår pedagogiske profil tar utgangspunkt i eleven som ressurs.

EIDSKOG KOMMUNE

Ledige midlertidige og faste undervisningsstillinger ved barneskolen og

Eidskog Ungdomsskole

Arkivsak-ID: 17/488

Kompetansekrav i barneskolen:

Norsk, engelsk, realfag, musikk og kunst og håndverk

Kompetansekrav i ungdomsskolen:

2. fremmedspråk og engelsk

Undervisningskompetanse, allmennlærerutdanning vil prioriteres ved de

fleste stillingene. Ønskes besatt av initiativrike, strukturerte, nytenkende og

kreative personer

Informasjon: Skotterud skole, rektor Kjell-Ivar Brustad, tlf. 628 32 831

Magnor skole, rektor Karl Nystuen, 628 32 812

Eidskog ungdomsskole, rektor Nils Johansen, 628 32 012

SØR-ODAL KOMMUNE

Sør-Odal kommune, en time fra hovedstaden, har et antall ledige lærerstiller fra 1. august 2017.

ULLERN SKOLE

Fast 37 % stilling, allmennlærer.

Rektor Terje Skarderud, tlf. 47338496

SANDER SKOLE

Fast 100 % stilling, allmennlærer.

Rektor Unni Nasset, tlf. 97043840

KORSMO SKOLE

Tre 100 % stillinger, to faste og ett vikariat, allmennlærere. En av stillingene krever særskilt IKT-kompetanse.

Rektor Kristin Østby Jahr, tlf. 62968120

SLÅSTAD SKOLE

Fast 100 % stilling, allmennlærer.

Rektor Arne Nøking, tlf. 92268017

SØR-ODAL UNGDOMSSKOLE

Mulig ledig fast 100 % stilling, spesialpedagog.

I tillegg kan det oppstå ytterligere ledighet grunnet deltakelse i Kompetanseside for kvalitet eller andre endringer. Søkere bes oppgi ønsket tjenestetid, ett eller flere.

Følg med på hjemmesiden vår www.sor-odal.kommune.no

NORD-ODAL KOMMUNE

Nord-Odal kommune vil få ledige vikariater og faste stillinger fra 1.august

2017 ved alle skolene i kommunen.

Søkere bes benytte elektronisk søknadsskjema på kommunens hjemmeside

www.nord-odal.kommune.no og oppgi stillingens referansenr.

Evt. spørsmål om stillingene kan rettes til etatsleder for oppvekst Gro Irene

Holt, tlf. 928 17 959.

ÅSNES KOMMUNE

Skolene og opplæringscenteret har behov for et spesifisert antall under-

visningsstillinger for skoleåret 2017/2018.

Vi vil også ha behov for kvalifiserte lærervikarer.

Kompetansekrav:

Pedagogisk kompetanse og det er særlig behov for undervisningskompe-

tanse i basisfagene norsk, engelsk og matematikk.

Søkerne bes oppgi om de ønsker å jobbe ved barneskole, ungdomsskole

eller opplæringscenter.

Informasjon:

Tom Remi Eriksmoen, virksomhetsleder/rektor, tlf: 62956731,

mobil: 97170071, tom.remi.eriksmoen@asnes.kommune.no

Marianne Lovenskiold, ass. rektor, tlf: 62953062, mobil: 90787232,

Marianne.Lovenskiold@asnes.kommune.no

Siv Lie Huse, virksomhetsleder/rektor, tlf: 62953061, mobil: 97701255,

SivLie.Huse@asnes.kommune.no

Madelaine T. Brand, virksomhetsleder/rektor, tlf: 62953261,

mobil: 48957215, madelaine.thomassen.brand@asnes.kommune.no

Tor Frigård, kommunalsjef, tlf: 62956623, mobil: 45618247,

tor.frigard@asnes.kommune.no

Ivar Berg, virksomhetsleder/rektor, tlf: 62950102, mobil: 48896227,

Ivar.Berg@asnes.kommune.no

Elin Myhre, kst. virksomhetsleder/rektor, tlf: 62958704, mobil: 97764639,

Elin.Myhre@asnes.kommune.no

Frode Dragsnes, ass. rektor, tlf: 62956732, mobil: 41107118,

frode.dragsnes@asnes.kommune.no

SØKNAD:

Søkere som ønsker å være unntatt offentlighet må begrunne dette

særskilt. Begrunnelsen vil bli vurdert i forhold til reglene i Offentlig-

hetsloven. Hvis det etter kommunens vurderinger ikke foreligger en

særskilt grunn til unntak, vil søkerlisten bli offentliggjort. Søker vil i et

slikt tilfelle bli kontaktet på forhånd.

Den som blir tilsatt, må kunne framvise politiattest før tiltredelse.

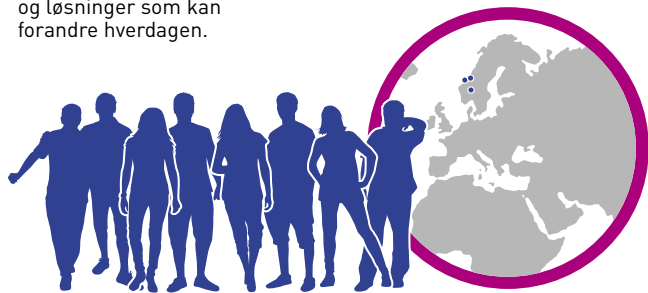
Elektronisk søknadsskjema på kommunens hjemmeside bes

benyttet. Søknad må merkes med stillingens arkivsak-ID.

Attester og vitnemål tas med til eventuelt intervju.

Søknadsfrist 26. mars 2017

Ved NTNU – Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, skapes kunnskap for en bedre verden og løsninger som kan forandre hverdagen.

TRONDHEIM – GJØVIK – ÅLESUND

ER DU EN AV OSS? NTNU SØKER ENGASJERTE MEDARBEIDERE

Institutt for lærerutdanning

Universitetslektor i yrkesdidaktikk innenfor fagområdet elektro

50% fast stilling. Arbeidsoppgavene knyttet til stillingen vil hovedsakelig være undervisning og veiledning av studenter ved yrkesfaglærerutdanningen i elektrofag. I tillegg vil den som tilsettes, delta i utviklingsarbeid i eget team samt følge opp studenter i praksis.

Arbeidssted: Trondheim
Søknadsfrist: 06.04.2017

Se ntnu.no/ledige-stillinger

jobbnorge.no

HAMMERFEST KOMMUNE

Hammerfest kommune har omlag 10 000 innbyggere og er en kommune i vekst og utvikling. Vi er fylkets petroleums-sentrum og er vertskommune for Snøhvit LNG.

Hammerfestskolen har ledige lærerstillinger fra 1. august

Søknadsfrist: 30. mars 2017

Søknaden sendes elektronisk via www.jobbnorge.no, der fullstendig utlysningstekst også finnes.

jobbnorge.no

Lærerjobb.no

STILLINGSPORTALEN FOR UTDANNINGSSEKTOREN

Der kompetanse
og karriere møtes!

ER DU LÆRER OG SØKER JOBB?

Barnehage

Grunnskole

Videregående

Universitet/ Høgskole

Søk ledige stillinger på Lærerjobb.no

- for deg
som ønsker
en annerledes
skolehverdag

Vi har ledige stillinger i grunnskole og i
videregående skole, se vår hjemmeside:

www.dnsr.no

...i
Spania!

DEN NORSKE SKOLEN I ROJALES, SPANIA | +34 966 719 684

Norges miljø- og
biovitenskapelige
universitet

Ønsker du å bli lærer i naturbruk eller realfag?

Vi tilbyr praktisk-pedagogisk utdanning (PPU) med oppstart høsten 2017. Studiet kan tas på deltid over to år eller heltid på ett år. Studiet er samlingsbasert, første samling er i uke 33.

PPU ved NMBU kvalifiserer til undervisning i grunnskolen, i videregående opplæring, i lærebedrifter og i rådgivings- og formidlingsarbeid i offentlig og privat virksomhet.

NMBU er ledende i Norge på utdanning for bærekraftig utvikling.

Søknadsfrist 15. april.

For mer informasjon, kontakt, tlf. 67 23 15 17, sll@nmbu.no
Se mer på våre nettsider.

nmbu.no

Utdanning på nettet

I Utdannings nettutgave finner du blant annet løpende nyhetsdekning, reportasjer og debatter innen utdanningssektoren mens du venter på neste utgave av bladet.

UTDANNING
på nett
Utdanningsnytt.no

Foto: Shutterstock

UTDANNINGSNYTT.NO

UTDANNING

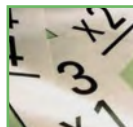
Utgivelser
2017

Nr. Materiellfrist Utkommer

1	19. desember	13. januar
2	11. januar	27. januar
3	25. januar	10. februar
4	08. februar	24. februar
5	22. februar	10. mars
6	08. mars	24. mars
7	22. mars	07. april
8	05. april	28. april
9	26. april	12. mai
10	10. mai	26. mai
11	24. mai	09. juni
12	07. juni	23. juni
13	02. august	18. august
14	16. august	01. september
15	30. august	15. september
16	13. september	29. september
17	27. september	13. oktober
18	11. oktober	27. oktober
19	25. oktober	10. november
20	08. november	24. november
21	22. november	08. desember

Kurs og konferanser våren 2017

23. mars Russisk matematikk

Sted: Royal Garden Hotel, Trondheim
Pris: 750 (medlem), 1800 (ikke-medlem)
Kursholdere: Kjersti Melhus, Gerd Inger Moe

Dette er et alternativt undervisnings-opplegg for 1.-4. klasse. Utviklende opplæring i matematikk er navnet på denne undervisningsmodellen som kommer fra Russland. Modellen har sine røtter i Vygotskys teorier om læring og undervisning i sonen for nærmeste utvikling.

28. mars og 4. april Kurs for historielærere i videregående skole

Sted: Oslo (28. mars)/Trondheim (4. april)
Pris: 750 (medlem), 1800 (ikke-medlem)
Kursholdere: Morten Iversen, Glenn T. Helgø

Å undervise i historie setter store krav til variasjon i undervisningen og lærerens vurderingskompetanse. Kurset starter med temaet visuelle og kreative undervisningsopplegg hvor det presenteres konkrete tips. Del 2 tar for seg vurderingspraksis i forbindelse med gjennomføring av muntlig eksamen.

28. mars Pedagogiske relasjoner i skolen (DAG 1)

Sted: Lærernes hus, Oslo
Pris: 750 (medlem), 1800 (ikke-medlem)
Kursholder: Mirjam Harkstad Olsen

Å lede et klassefelleskap innebærer en evne til å bygge gode, positive relasjoner.

- Pedagogiske relasjoner - mellom hvem?
- Når relasjoner blir vanskelige
- Hva er den gode relasjonen?
- Prinsipper og praktiske erfaringer: lærerfortellinger, foreldrefortellinger

29. mars Klasseledelse (DAG 2)

Sted: Lærernes hus, Oslo
Pris: 750 (medlem), 1800 (ikke-medlem)
Kursholder: Terje Ogden

God klasseledelse handler om å flytte kontroll fra lærer til elever, slik at elevene utvikler selvreguleringsferdigheter.

- Gode elev-lærerrelasjoner
- Hensiktsmessige regler og rutiner
- Miljøets atferdregulerende funksjon
- Forebygging og mestring av vanskelige situasjoner

30. mars og 6. april Kurs i OneNote - klassenotatbok

Sted: Bodø (30. mars) / Oslo (6. april)
Pris: 750 (medlem), 1800 (ikke-medlem)
Kursholder: Stine Brynildsen

På kurset vil du få presentert praktiske eksempler på hvordan OneNote klassenotatbok kan brukes til planlegging, samskrivning, deling og vurdering for læring. Kurset passer for deg som har noe grunnleggende kjennskap til OneNote.

5. april Makt og maktbruk i arbeidslivet

Sted: Lærernes hus
Pris: 750 (medlem), 1800 (ikke-medlem)
Kursholder: Endre Sjøvold

Hvordan håndtere praktiske situasjoner i arbeidslivet hvor makt utøves. Kurset gir en grunnleggende innføring i teorier om makt med en spesifikk gjennomgang av en atferdsmodell for beskrivelse av ulike baser for makt og hvordan maktbruk kan identifiseres.

6. april Non-verbal kommunikasjon

Sted: Lærernes hus, Oslo
Pris: 750 (medlem), 1800 (ikke-medlem)
Kursholder: Åge Boman Homleid

Kroppsspråk i klasseledelse og elevrelasjoner er tema på dette kurset. Det gis en grunnleggende innføring i ulike temaer innen nonverbal kommunikasjon, påvirkningskraft og tolkning. Det blir case og eksempler fra deltakernes egen hverdag.

20. april Lek og vennskap mellom gutter og jenter

Sted: Lærernes hus, Oslo
Pris: 750 (medlem), 1800 (ikke-medlem)
Kursholdere: Pia Friis, Nina Johannesen

På dette kurset får du muligheten til å reflektere over dine egne og samfunnets forventninger og fordommer til kjønn for å kunne gi gode vilkår for lek, læring og dannelse.

- Hva betyr kjønn og likestilling?
- Kommersialisering av barndommen
- Hvordan styrke lek og vennskap mellom jenter og gutter?

24. april Kurs for skoleledere: Digital ledelse

Sted: Lærernes hus
Pris: 750 (medlem), 1800 (ikke-medlem)
Kursholder: Wilhelm Egeland

Når du som skoleleder skal motivere de ansatte til å ta i bruk ny teknologi og nye metoder i klasserommet, bør du ha en plan og selv være oppdatert. Kurset har som mål å gi skoleledere strategier og verktøy som kan forsterke og gi innhold til pedagogisk ledelse og hvordan man kan få til en positiv utvikling ved sin skole.

For mer informasjon og påmelding: www.utoanningsforbundet.no/kurs
Kurspåmelding og spørsmål: kurs@udf.no – eller tlf.: 24 14 20 00

Kurs og konferanser våren 2017, side 2

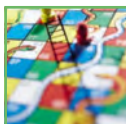

24.-25. april
Nærvær i møte med barn og unge

Sted: Lærernes hus, Oslo
Pris: 2800 (medlem), 3500 (andre)
Kursholdere: Michael de Vibe, Anne Sælebakke, Anne Grethe Brandtzæg m.fl

Det er en økning i stressrelaterte lidelser hos barn og unge. På dette kurset ser vi på hvordan den enkelte fagperson kan styrke sin personlige kompetanse for å kunne møte og hjelpe barn og unge på best mulig måte.

Arrangør: Utdanningsforbundet, Folkhelseinstituttet og RBUP Øst og Sør.

26. april
Gamification og spillpedagogikk som motivasjon

Sted: Lærernes hus, Oslo
Pris: 750 (medlem), 1800 (ikke-medlem)
Kursholdere: Jason Ready, Karl Arne Dalsaune og Madeleine Lorås

Kurs for yrkesfag. Mange elever sliter med lav motivasjon, hva kan man gjøre med det? På dette kurset viser vi hvordan bruk av gamification og spillpedagogikk kan motivere elever til ekstra innsats.

27. april
Medvirkning til barns spontane lek

Sted: Lærernes hus, Oslo
Pris: 750 (medlem), 1800 (andre)
Kursholdere: Kristin Danielsen Wolf

På kurset rettes oppmerksomheten mot ulike oppfatninger av lek, barns spontane lek, lekende samspill og barns rett til lek og fri tid. Kurset belyser også hvordan personalet kan virke med og fremme den spontane leken i barnehagen.

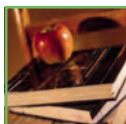

3. mai
Tilpasset opplæring i grunnskolen

Sted: Lærernes hus, Oslo
Pris: 750 (medlem), 1800 (ikke-medlem)
Kursholder: Mette Bunting

Prinsippet om tilpasset opplæring uttrykker samfunnets mål om at alle barn og unge, uansett bakgrunn, skal ha mulighet til å utvikle seg og lære. På dette kurset vil vi se på hvordan tilpasset opplæring ivaretas gjennom arbeidet med:

- Læringsstrategier
- Vurdering
- Klasseledelse
- Planlegging og organisering av året

4. mai
Tilpasset opplæring i videregående skole

Sted: Lærernes hus, Oslo
Pris: 750 (medlem), 1800 (ikke-medlem)
Kursholder: Mette Bunting

Prinsippet om tilpasset opplæring uttrykker samfunnets mål om at alle barn og unge, uansett bakgrunn, skal ha mulighet til å utvikle seg og lære. På dette kurset vil vi se på hvordan tilpasset opplæring ivaretas gjennom arbeidet med:

- Læringsstrategier
- Vurdering
- Klasseledelse
- Planlegging og organisering av året

4. mai
Vurderingsarbeid i barnehage

Sted: Sørlandet Hotel, Kristiansand
Pris: 750 (medlem), 1800 (andre)
Kursholdere: Morten Solheim og Turi Pålerud

Departementet har fremmet et forslag om å forankre barnehagens ansvar for vurdering i barnehageloven. Dette har bl.a. ført til en debatt om hvem som skal velge metode og verktøy i vurderingsarbeidet – barnehageeier eller den pedagogiske ledelsen i barnehagen.

10. mai
Klasseledelse

Sted: Victoria Hotel, Stavanger
Pris: 750 (medlem), 1800 (ikke-medlem)
Kursholder: Terje Ogden

God klasseledelse handler om å flytte kontroll fra lærer til elever, slik at elevene utvikler selvreguleringsferdigheter.

- Gode elev-lærerrelasjoner
- Hensiktsmessige regler og rutiner
- Miljøets atferdregulerende funksjon
- Forebygging og mestring av vanskelige situasjoner

10.-11. mai
Mellom tillit og kontroll
Hvor blir det av barndommen?

Sted: Nansens skolen, Lillehammer
Pris: 2300 (inkl. kost og losji)

Nansens skolen inviterer i samarbeid med Utdanningsforbundet til konferanse. Vi vil diskutere skolens tilstand og hva som er kloke valg for norsk skole i fremtiden; testregimet, prestasjonspresset og effektene fra New Public Management. Til konferansen kommer bl.a. Kalle Fürst, Anne Kristine Bergem, Svein Sjøberg, Inge Eidsvåg, Linn Herning og Bjørn Ekren

30. mai
Mangfold i skole og barnehage

Sted: Lærernes hus, Oslo
Pris: 750 (medlem), 1800 (ikke-medlem)
Kursholdere: Mette B. Lyngstad, Vibeke Solbue, Yvonne Bakken, Eva M. Lindhardt

Hvordan kan barnehage og skole anvende forskning og teori i sitt daglige møte med flerkulturelle utfordringer? • Kræsjkurs i flerkulturell kompetanse • Interkulturell pedagogikk med blikk i praksis • Fortellerprosjekt i et interkulturellt fellesskap

For mer informasjon og påmelding: www.utoanningsforbundet.no/kurs
Kurspåmelding og spørsmål: kurs@udf.no – eller tlf.: 24 14 20 00

Minneord

● Elin Randen

Himmelen var særskild vakker over Gudbrandsdalen torsdag 26. januar, eit motiv som kunne ha vore fanga på lerret. Denne dagen tok vi med stor sorg imot budskapet om at vår kjære kollega, Elin Randen, hadde gått bort kvelden før. Brått og uventa etter ein kort sjukdomsperiode.

Elin starta på Otta ungdomsskole hausten 2005, og ho har vore lærar i engelsk, norsk, kunst og handverk, samfunnsfag og KRLE. Ho har òg verka som kontaktlærar og teamleiar.

Vi har mista ein lærar med stort hjarte for elevane og arbeidet. Ein respektert, allsidig kollega med stor arbeidskapasitet. Lik for alle, kreativ, strukturert og fagleg dyktig. Elevane har mista ein rettferdig lærar, som sette tydelege krav samtidig som ho tok dei med på råd. Elin var ein av dei dyktigaste i høve til elevmedverknad på skulen vår.

Vi kjende Elin som ein varm person, som brydde seg om menneskje rundt seg. Det var ho som

pynta på kontoret, ho som tende ljøs og gjorde det vakkert rundt oss. Ho var fargerik og kunstnarisk, og fargane på himmelen torsdagskvelden fekk mange av oss til å tenkje at det var Elin som var kunstnaren.

Minna er mange. Den rå og hjartelege latteren, dei ærlege og treffande kommentarane og det uføreseielege med Elin, gjorde at ho var eit friskt pust på skulen vår. Det frodige språket gav oss mang ein latter og innimellom bakoversveis. Kraftige dialektuttrykk kunne i neste augneblink gå over i perfekt Oxford-engelsk. Det var alltid liv rundt henne.

Nå står plassen hennar tom, og vi kjenner alle på eit stort sakn. Otta ungdomsskole er fattigare utan Elin.

Tankane våre går til Elin sin familie. Vi sørgjer saman med dykk.

Kollegaer ved Otta ungdomsskole

FOTO SKC

Henriette Cecilie S. Breilid | advokatfullmektig
Raugland Advokatene

FOTO: INGER STENVOLL

Lov
og
rett

Nye regler om vold og trusler på arbeidsplassen

Vi har ofte fått henvendelser fra medlemmer som har vært utsatt for vold og trusler på arbeidsplassen. Dette kan for eksempel være lærere som har blitt slått og sparket av elever eller at man har mottatt en trussel på SMS. Dette er svært alvorlig.

Nå har det kommet nye regler om håndtering og forebygging av vold og trusler på arbeidsplassen. Ansvarer arbeidsgiver har for å beskytte sine ansatte mot vold og trusler, er ikke nytt. Det følger av arbeidsmiljøloven paragraf 4-3 (4) at arbeidsgiver har en plikt til så langt det er mulig, å beskytte arbeidstakerne mot vold, trusler og uheldige belastninger som følge av kontakt med andre. Denne bestemmelsen er fortsatt gjeldende. Imidlertid har lovgiverne sett et behov for å gi ytterligere og mer detaljerte regler om vold og trusler på arbeidsplassen.

De nye bestemmelsene er inntatt i forskriften om utførelse av arbeid, kapittel 23A «Arbeid som kan medføre fare for å bli utsatt for vold og trussel om vold». Bestemmelsene innebærer at:

– Virksomhetens skal kartlegge hvilken risiko det er for at arbeidstakeren kan bli utsatt for vold eller trusler. I denne risikovurderingen skal det blant annet tas hensyn til hvor, når og i hvilke situasjoner arbeidstakere kan bli utsatt for vold og trusler, alenearbeid, bemanning, kompetanse, effekten av iverksatte og forebyggende tiltak med mer.

– Arbeidstakerne skal få nødvendig opplæring i forebygging og håndtering av vold- og trusselsituasjoner.

– Arbeidsgiver skal sørge for at arbeidstakerne og deres representanter gis nødvendig informasjon om vold og trussel om vold, og hvilke rutiner som er iverksatt for å forebygge, håndtere og følge opp vold- og trusselsituasjoner.

– Arbeidstakerne skal gis informasjon om rutiner for varsling og rapportering av vold og trussel om vold.

– Virksomheten må gjennomføre tiltak for at risiko for vold og trussel så langt som mulig skal fjernes eller reduseres. I bestemmelsen trekkes det frem at arbeidsgiver skal ta særlig hensyn til utforming og tilrettelegging av arbeidsplassen, vedlikehold av for eksempel alarmutstyr, muligheter for tilkalling av hjelp samt bemanning, herunder bruk av alenearbeid.

– Arbeidsgiver skal sørge for at arbeidstaker som er utsatt for vold og trussel om vold får nødvendig oppfølging, både med hensyn til den fysiske og psykiske belastningen som hendelsen kan ha medført.

Disse reglene trådte i kraft 1. januar 2017 og gir et tydelig signal om at vold og trusler på arbeidsplassen skal tas på alvor.

Det er viktig at disse reglene faktisk blir etterlevd. Det hjelper ikke noe særlig at det blir foretatt en omfattende kartlegging og det ramses opp ulike tiltak for å forhindre vold og trusler, hvis dette havner i en skuff. Informasjonen må ut, og det er positivt at de nye bestemmelsene pålegger arbeidsgiver en plikt til å informere, samt gi opplæring for hvordan man skal håndtere og forebygge vold og trusler på arbeidsplassen.

En klar oppfordring til Utdanningsforbundets medlemmer er å passe på at arbeidsgiver oppfyller de nye bestemmelsene og positivt bidrar til arbeidet med å håndtere og forhindre vold og trusler på arbeidsplassen.

«Virksomheten må gjennomføre tiltak for at risiko for vold og trussel så langt som mulig skal fjernes eller reduseres.»

Fra forbundet

● **Utdanningsforbundet**

Terje Skyvulstad | nestleder

FOTO TOM-EGIL JENSEN

Fravær og frafall

Fravær og frafall i videregående opplæring er stadig til debatt. Siste innspill kom fra forsker Kristoffer Vogt ved Universitetet i Bergen. Norsk frafallsstatistikk er for streng, og gir et uriktig bilde av at mange dropper ut av videregående, mener Vogt. Han hevder at politikere ikke er tålmodige nok med ungdom. Mange velger å fullføre på et senere tidspunkt enn den normerte tiden. Likevel blir de regnet som dropouts og et samfunnsproblem, sier Vogt, og peker på at vår grense på fem år for å fullføre videregående opplæring er strengere enn den mange andre land opererer med. Forskerens anliggende er at frafall, slik det måles og omtales i vår hjemlige debatt, i særlig grad er et fenomen som forbindes med yrkesfag. Dersom yrkesfag og frafall omtales på en måte som skaper et inntrykk av at det å velge yrkesfaglig utdanning er synonymt med å utsette seg for å bli en dropout, kan det virke stigmatiserende og ramme rekrutteringen. Det har vi ikke råd til. Det vil skape store samfunnsmessige problemer i årene som kommer dersom vi ikke sikrer god tilgang på fagutdannet arbeidskraft.

Vi bør ta Vogts innspill på alvor. Det er ikke noe galt i at vi skal anstrenge oss for å få flest mulig til å gjennomføre på fem år. Men, vi må kunne gjøre det uten å male fanden på veggen når et betydelig antall likevel bruker lenger tid. Og det er all grunn til å utvise varsomhet når ulike statistikker koples, og det kan skapes et inntrykk av at dersom du ikke fullfører på normert tid, venter en framtid med rus, helseproblemer og trygd. Vogt minner oss på at det er vesensforskjell på korrelasjon og kausalitet. At noen fenomen opptrer parallelt, innebærer ikke nødvendigvis noen klar årsakssammenheng mellom dem. Virkeligheten er nyansert. Det bør vi bestrebe oss på å få fram, også i debatten om frafall.

Også fraværsgrensen debatteres friskt. Det er bra. Den ble innført i høst, og det er all grunn til å følge utviklingen med kritisk interesse. Det skylder vi alle de ungdommene dette angår. Fraværet har gått ned. Det er ubestridelig. «Lærerne melder om klasserom med flere elever, og analyser av data på tvers av skoler, kommuner, fylker og landsdeler viser at flere elever er til stede i undervisningen. Den har fungert mot «skulkerne», men restpotten av elever som sliter med fravær har ikke fått systematiske tiltak og oppfølging», skriver Roar Ulvestad, hovedtillitsvalgt i Utdanningsforbundet Bergen, i Bergens Tidende 28. februar.

At vi har en fraværsgrense og at det får konsekvenser om fraværet blir for stort, skaper et større alvor over elevenes beslutning om de skal gå på skolen eller ikke. Med det tydelige resultat at flere av dem velger å møte opp. Det er veldig bra. Samtidig ser vi, slik statistikk fra Hedmark viser, at det kan oppstå en økning i antall elever som, på grunn av for høyt fravær, ikke lenger vil få karakter i en del fag. Denne utviklingen må vi følge nøye. Ulvestad kopler, helt betimelig, fravær med risiko for frafall og peker på at dette handler om «ungdommer som ikke glir sømløst inn i modellen for videregående opplæring. Ungdommer som har for store utfordringer til å makte oppmøtekravet, men som ikke har en problematikk som gir rett til dokumentert fravær.»

At det er satt en grense, fjerner ikke ansvaret skolen har, overfor alle elever, i henhold til opplæringsloven. Derfor må praktiseringsen vurderes, derfor må plasseringen av grensen vurderes og derfor må det settes inn ekstra tiltak for å følge opp de elevene som likevel står i fare for å miste verdifull utdanning.

«Også fraværsgrensen debatteres friskt. Det er bra.»

Ny leder i Lærerprofesjonens etiske råd

Lærerprofesjonens etiske råd har fått ny leder. Det er Birte Simonsen, tidligere nestleder i rådet.

Lærerprofesjonens etiske råd hadde møte 31. januar. Der ble Birte Simonsen valgt til ny leder og Caroline Brandth til ny nestleder.

Leder fra UH-sektoren

Simonsen underviser ved lærerutdanningen ved Universitetet i Agder. Hun er tidligere dekan og har også vært leder for Nasjonalt råd for lærerutdanning. Brandth er virksomhetsleder i Munkestien barnehage på Nesodden.

Alexander Meyer, som ledet rådet gjennom det første funksjonsåret, kommer en periode til å arbeide utenfor profesjonen. Han var derfor, i tråd med rådets

mandat, forhindret fra å stille til gjenvalg.

Følg rådet på Facebook

Rådet startet sitt arbeid i juni 2016 og har til nå hatt fire møter. Rådet har gjennomført grundige drøftinger om mandatet, startet behandling av innkomne saker, opprettet egne nettsider (www.laereretikk.no), fått egen logo og opprettet en egen side på Facebook. Rådet har utviklet en film som skal skape engasjement rundt endringen av den generelle delen av læreplanen og har levert høringssvar til endringer av ny rammeplan for barnehagen.

I tillegg har medlemmer av rådet

deltatt med presentasjoner i Utdanningsforbundets sentralstyre og flere fylkesstyrrer, samt deltatt på flere av Kunnskapsdepartementets høringskonferanser om ny rammeplan i barnehagen.

Birte Simonsen, til venstre, og Caroline Brandth er valgt til henholdsvis ny leder og nestleder i Lærerprofesjonens etiske råd.

FOTO: HILDE WÅGSÅS AFDAL

Kurs i Utdanningsforbundet

Pedagogiske relasjoner i skolen og Klasseledelse

28. og 29. mars inviterer vi til to spennende kursdager i Lærernes hus. Den første dagen vil Mirjam Harkstad Olsen snakke om pedagogiske relasjoner i skole. Dag to snakker Terje Ogden om klasseledelse. Det er fullt mulig å delta på enkelt dager, men du vil få reduksjon i prisen dersom du melder deg på begge.

Gode elev-lærerrelasjoner er en forutsetning for et godt læringsmiljø.

FOTO: LUTH

God relasjonskompetanse kommer ikke av seg selv, eller som et resultat av en profesjonsutdanning. I mange tilfeller må en slik kompetanse læres og øves. Det er mange forhold som påvirker kvaliteten på relasjoner mellom mennesker. På den første kursdagen vil Mirjam Harkstad Olsen snakke om hva kan ha betydning for gode pedagogiske relasjoner i skolen. Dag to snakker Terje Ogden om klasseledelse. Klasseledelse bygger på positive relasjoner, men mye handler om god planlegging, god undervisning og proaktiv mestring av situasjoner som oppstår i klassen. Temaer på dag to er bl.a.: Betydningen av hensiktsmessige regler og rutiner, bevissthet om miljøets atferd-regulerende funksjon og forebygging og mestring av vanskelige situasjoner.

Kurs i OneNote – klassenotatbok

30. mars ønsker vi velkommen til en kursdag i Bodø om OneNote klassenotatblokk. Målet er at du skal lære hvordan du kan anvende OneNote klassenotatblokk som et godt pedagogisk rammeverktøy for din undervisning og et godt redskap for elevene. Du vil få presentert praktiske eksempler på hvordan OneNote klassenotatbok kan brukes til planlegging, samskriving, deling og vurdering for læring. Eksempelene er hentet fra videregående nivå, og fagene norsk og engelsk, men kan fint overføres til alle skoleslag. Kursholder er Stine Brynildsen. Kurset arrangeres også 6. april i Oslo.

Les mer på www.udf.no/kurs

Disse sidene er utarbeidet av kommunikasjonsavdelingen i Utdanningsforbundet.

Dragkampen om lærertette

Forslaget til minstenorm for lærertetthet fra Krf og SV fikk ikke flertall i Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen (KUF-komiteen) på Stortinget i februar.

Utdanningsforbundet mener det skal være maks 15 elever per lærerårsverk fra 1.-4. trinn og maks 20 elever per lærerårsverk fra 5.-10. trinn på skolenivå. Dette er identisk med forslaget fra SV og Krf som ikke fikk flertall i KUF-komiteen.

– Synd at flertallet i KUF-komiteen lot denne muligheten til å skape en bedre skolehverdag for barna gå fra seg. Samtidig ser vi at flere partier er i tenkeboksen på dette spørsmålet, og vi kommer til å holde trykket oppe for at minstenorm for lærertetthet blir en sak på partienes landsmøter og i valgkampen, sier Steffen Handal, leder i Utdanningsforbundet.

Utdanningsforbundet ønsker en minstenorm for hvor mange elever det kan være per lærerårsverk på en skole. Dette er en forutsetning for at det skal være mulig å gi alle elever et likeverdig tilbud. Også Elevorganisasjonen og Foreldreutvalget for grunnopplæringen ønsker regler som sikrer en minste lærertetthet på alle skoler.

– Elever, lærere og foreldre er enige om at det å sikre en god nok lærer-

tetthet er noe av det viktigste man kan gjøre i norsk skole, sier Handal.

Venstres spagat

Han er overasket over Venstres posisjon i saken. De stiller seg bak AP, SV, Krf og Sp som ber regjeringen fremskaffe kunnskapsgrunnlag vedrørende klassestørrelse og lærertetthet på hvert av grunnskolens trinn, samtidig som de støtter H og Frp som mener en ressursnorm vil bli for kostbar.

– Dette blir en vanskelig spagat for partiet. Argumentet til regjeringen om at kostnadene vil bli for store med en minstenorm er også underlig. Summen regjeringen bruker til økt lærerdekning er nå på 1,3 milliarder. Med vårt forslag til minstenorm vil det koste 2 milliarder i året. Det er altså ikke noen uoverkommelige økonomiske hindringer for å innføre en minstenorm, fastslår Handal.

Mindre behov for spesialundervisning

Et annet økonomisk argument for minstenorm er at behovet for spesialundervisning vil bli mindre.

– Minstenormen, og dermed lærertettheten, må være høy nok til at vi unngår et så stort behov for spesialundervisning som vi har i dag. Det nivået vi foreslår på minstenormen, tilsvarer omtrent det garanterte minstenivået alle norske grunnskoler hadde inntil 1985, med noe forbedring for småskoletrinnet. Når vi hadde råd til en slik garantert lærertetthet for over 30 år siden, må vi i alle fall ha råd til å unne norsk skole og norske elever det i dag, sier Handal.

Rekruttering og det å beholde lærere i læreryrket er et annet viktig argument for innføring av minstenorm.

– Svært mange lærere går over til andre yrker etter kort tid. En av de viktigste årsakene til at de slutter er at de har for mange elever til å gi alle en god oppfølging sier Handal.

Avbyråkratisering

Flertallet i KUF-komiteen ber regjeringen ta et sterkere nasjonalt initiativ for å avbyråkratisere lærerrollen.

– Dette er lovende. Det at flertallet også mener det er behov for flere yrkesgrupper i skolen, slik at mer av lærernes tid frigis til undervisning og til å følge opp elevene, er veldig positivt, avslutter Handal.

– Vi jobber målrettet videre for denne normen, lover Steffen Handal, dette har høyeste prioritet for Utdanningsforbundet.

FOTO ELI KRISTINE KORSMO

For mange går i for store

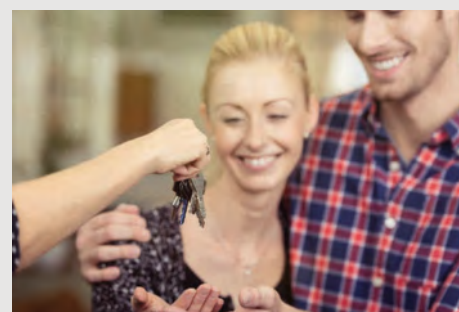
Nye tall fra GSI viser at det ikke er noe skille mellom størrelsen på klasser i øst og vest i Oslo. Her illustrasjonsbilde fra Nordstrand skole.

FOTO TOM-EGIL JENSEN

Kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen (H) er mot en nasjonal lærernorm, blant annet fordi dette vil flytte lærere i Oslo fra øst til vest i byen. – Feil, mener Utdanningsforbundet.

Forbundet har sett nærmere på tilgjengelig statistikk i Grunnskolens Informasjonssystem (GSI). Disse tallene viser at de aller fleste skoler i Oslo ville fått

etthet fortsetter

Livsforsikring kan være en viktig investering ved boligkjøp. Foto ADobe Stock

Har du kjøpt bolig og fått tilbud om forsikring?

Har du kjøpt bolig sammen med din partner og blitt tilbudt livsforsikring av banken? Som medlem vil det som oftest lønne seg å benytte seg av forsikringene som tilbys av Utdanningsforbundet. Vi anbefaler derfor at du sjekker vår pris på livsforsikring før du aksepterer et tilbud fra banken.

Hvorfor livsforsikring ved boligkjøp, og hvordan fastsette riktig sum på livsforsikringen? Boligkjøp er som regel en stor økonomisk investering med påfølgende gjeld, og det er for å sikre etterlatte økonomisk og unngå større gjeldsbyrde om en av partnere skulle dø, at man har livsforsikring. Det anbefales derfor å tegne livsforsikring på en eller begge partnere, og ta utgangspunkt i forsikringstakers samlede gjeld som grunnlag for forsikringssum. Beregn pris og forsikringssum på udf.no/livsforsikring. Er du usikker på hvor stor livsforsikring du bør ha, hjelper vi deg gjerne. Send e-post til forsikring@utdanningsforbundet.no eller ring 24142000, tast 1.

klasser i Oslo

flere lærere med en nasjonal norm for lærertetthet. Tallene fra GSI viser at:

- Det er like store variasjoner i klassestørrelse og lærertetthet ved skoler på østkanten som på vestkanten
- Barneskoler (1. – 7. trinn) i østlige bydeler har i gjennomsnitt 20–21 elever per lærer, mot drøyt 21

elever på typiske vestkantskoler. Altså en marginal forskjell

- Bare 15 av Oslos 160 grunnskoler oppfyller Utdanningsforbundets ønskede lærernorm med maks 15 elever per lærer på 1. – 4 trinn, og 20 elever fra 5. – 10 trinn. De 15 skolene er spredt rundt om i hele byen
- Tallene viser at lærertettheten jevnt over er for

dårlig og at de aller fleste av elevene i Oslo-skolene går i store klasser. Tallene viser også at en nasjonal norm for lærertetthet, som ville gitt anslagvis 700 nye lærerårsverk i hovedstaden, ville kommet elever i hele byen til gode.

SV og KrF støtter Utdanningsforbundets krav om nasjonal minstenorm på skolenivå. Det samme gjør Elevorganisasjonen og Foreldreutvalget for grunnopplæringen (FUG).

NYHET

I samarbeid med Utdanning

Georgia og Armenia

• Flere 1000 år gammel historie

**MYE
INKLUDERT**

Georgia og Armenia byr på prektige landskaper, spennende gastronomi, gjestfrihet og oldtidsbyer spekket med kirker og klostre. Møt en uberørt verden, som ennå ikke er preget av masseturismen.

Høydepunkter:

- Bo sentralt i de 2 hovedstedene Jerevan og Tbilisi
- Majestetiske Kaukasus
- Fabelaktig mat – Georgisk vin og Armensk Cognac
- Ett eldorado for kulturinteresserte

Avreisedato: 6.oktober 2017

Inkludert i prisen:

-
- Fly Oslo-Tbilisi t/r
 - Alle skatter og avgifter
 - Transfer flyplass-hotell t/r
 - Gode og sentrale hoteller i Jerevan og Tbilisi
 - Fleste måltider
 - Stor utfluktpakke
 - Norsktalende reiseleder

**11 dager
kun kr.
14.995,-**

Les og bestill reisen på www.vitusreiser.no Eller ring 09215 (mandag-fredag 08.30–15.30)

Vitus
REISER FOR VOKSNE